

**NATIONAL ASSEMBLY OF
SEYCHELLES**

Thursday 15th April, 2021

The Assembly met at 9:13am

National Anthem

Moment of Reflection

Mr Speaker in the Chair

MR SPEAKER

Bonzour tou bann Manm e bonzour nou piblik ki pe swiv nou deor. nou pe kontinyen avek *Public Bills*. E ozordi nou annan *Anti-Corruption (Amendment) Bill*. Nou apel delegasyon ki pe atann silvouple.

Wi Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker mon pou demann ou, ou direksyon e ou gidans bomaten lo en size ki mon konsider li en *matter of privilege*, ki tre bref. Mon ti le ganny ou ...

MR SPEAKER

Wi dir mwan ki size Onorab Pillay?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mon ti le ganny ou direksyon si nou pou kapab adres lakantite ka COVID. E sirtou sityasyon regretab kot 3 dimoun in perdi zot lavi. 2 dimoun aze, en madanm ansent. E lefe ki i annan lenformasyon ki Avani lakantite ka COVID pe kontinyen ogmante.

E i annan touris ki e teste pozitiv. E ki nou ti a kontan konnen si i posib pou Lasanble, ou a donn mwan ou *Ruling* lo la Mr Speaker. Si i posib pou Lasanble ganny lenformasyon an ski konsern lakantite ka COVID ki relman annan. E lakantite touris ki pe teste pozitiv pou COVID.

E dezyenm size ki mon ti le met a ou lentansyon Mr Speaker, ki mon le demann ou gidans e ou direksyon byensir. Se ki si nou pou kapab ganny detay lo sa *trip* Prezidan ki in al fer lo zil. Akoz nou pe ganny serten lenformasyon ki in kout plis ki R3milyon. E nou santi poudir sa i en size ase enportan pou nou gete.

E mon ava reste, e depan lo ou *Ruling* e ou direksyon. Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Wi lo tou lede pou ou ganny lenformasyon spesifik. Mon ti a kontan si ou donn mwan en

keksoz an ekrir. Si ou le adres sityasyon *COVID* pou briyevman la, mon kapab permet ou. Me selman pou ganny lenformasyon adisyonnèl lo tou lede size ou a prezant en keksoz an ekrir. Mersi.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker pou ou direksyon. Mr Speaker, i annan gran konsèrn ki pe ganny eksprimen par lefe ki i annan 3 dimoun ankor ki'n perdi zot lavi. E i regretab ki 3 dimoun ki dan group en pe vilnerab. Enn i en madanm ansent. E lot i 2 dimoun aze North East Point.

So nou ti a kontan ki o pli vit posib nou ganny *maximum* lenformasyon lo lakantite ka *COVID* ki i annan. E lefe ki nou tandè i annan serten etablisman ki pe plen avek lakantite ka.

Nou ti a kontan konnen ki bann mezir ki pe ganny pran. E si i annan? E ki kantite touris ki pe teste pozitif pou *COVID*? Mersi Onorab Pillay. Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Pillay. Letan nou pe atann, mon ava prezant nou leskiz pou sa retar ki nou'n gannyen.

Bon byenveni delegasyon ki avek nou pou konsiderasyon

Anti-Corruption (Amendment) Bill. Nou annan Minis dezinyen Jean-Francois Ferrari. Nou annan osi *Attorney General* Frank Ally. Madanm May De Silva *Chief Executive Officer* pou *Anti-Corruption Commission*. Ms Azarel Ernesta *Legal Advisor* pou *Anti-Corruption Commission*. E Madanm May-Paule Rabat ki *Policy Compliance Coordinator* dan *Anti-Corruption Commission*.

Byenveni e mersi pou zot partisipasyon. E avek sa mon ava envit *Leader* Biznes Gouvernman pou fer Mosyon pou *Second Reading* silvouple.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour Minis. bonzour *Attorney Zeneral*, panel. Tou bann Manm Onorab. E tou dimoun ki pe ekout nou.

Mr Speaker, anba *order* 69 (2), mon *move* ki the *Anti - Corruption (Amendment) Bill, 2021* i ganny lir en Dezyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi mon a ganny segonde silvouple. Onorab Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Bonzour Mr Speaker. bonzour Minis avek ou delegasyon. Tou Manm Lasanble Nasyonal. Tou

dimoun ki a lekout. Mosyon i ganny segonde. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Avek sa mon ava envit Minis pou fer prezantasyon *Bill*.

THE DESIGNATED MINISTER JEAN-FRANCOIS FERRARI

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, Manm Onorab, e tou dimoun ki a lekout bonzour. Mon annan plezir lo lapar Vis-Prezidan pou prezant sa Prozedlwa. Pou modifye Lalwa Anti-Koripsyon 2016.

Mr Speaker Konvansyon Nasyon Ini kont Koripsyon mon fer Lasanble, ti ganny adopte par Lasanble Zeneral Nasyon Ini par son rezolisyon 58 (4) le 31 Oktob 2003. Konvansyon ti ganny sinyen par Sesel le 27 Fevriye 2004 e ratifye le 8 Novanm 2005.

Sa Konvansyon i demande ki bann Manm Leta i pran mezir nesese ki enkli mezir lezislatif e administrativ an akord avek bann prensip fondamantal Lalwa Domestik. Pou asir lenplimantasyon bann lobligasyon anba sa Konvansyon.

Sa Konvansyon i osi demande ki bann endividi ouswa lorganizasyon an egzistans, i spesyalite pou konbat koripsyon an traver

lenplimantasyon Lalwa. E ki sa bann endividi ouswa lorganizasyon i ganny donnen en serten laliberte pou zot kapab fer sa. An akord avek bann prensip byensir fondamantal sistenm legal sak Leta.

Avek bi pou asire ki sa Konvansyon i ganny enplimante. Lalwa Anti-Koripsyon ti ganny promelge an 2016. Sa Lalwa ti tabli Konmisyon Anti-Koripsyon koman en antite 'politik.' En antite, (*sorry*), en antite piblik avek personnalite legal e spesyalize pou deservi bann fonksyon e pouwar. E osi kre en fason kot i kapab fer lanket, detekte, e anpe bann pratik koripsyon dan Sesel.

E parey nou'n dir yer dan nou deba. I annan en vole tre enportan dan sa Lalwa ki ankouraz bann bon pratik dan ladministrasyon piblik.

Konmisyon Anti-Koripsyon in ganny konstitye par en *Chairperson*, en *Vice-Chairperson*, e en Komisyoner ki ganny apwente par Prezidan Larepublik ki responsab sipervizyon e performans fonksyon sa komisyon.

En Sef Egzekitif i osi ganny apwente par Prezidan. Ki responsab pou lenplimantasyon desizyon sa

Komisyon anba gidans ouswa sipervizyon sa Komisyon.

Nou okouran Mr Speaker, ki Prezidan Larepublik dan son ladres Leta Lanasyon le 1 Fevriye 2021, ti anons restriksyon, restriktirasyon Komisyon Anti-Koripsyon. Alors pou nou kapab enplimant sa desizyon, Lalwa anti Koripsyon in ganny egzaminen an detay. E pandan en bon pe letan pou prepar sa Prozedlwa.

Pou nou kapab enplimant sa desizyon Prezidan, Gouvernman pe propoze ki nou aboli pozisyon *Chairperson*, *Vice-Chairperson* e sa bann Konmisyoner Komisyon Anti-Koripsyon. E fer Sek Egzekitif i ava responsab kontrol, direktiv, e ladministrasyon sa Komisyon.

I osi ganny propoze ki olye apel li en Sef Egzekitiv sa non i ganny sanze pou vin Komisyoner. Avek bi gard lenportans ou lendepandans fonksyon sa Komisyon pou fer lanket bann alegasyon koripsyon dan sekter piblik, sa Komisyoner a ganny apwente par Prezidan Larepublik lo rekomandasyon Lotorite lapwentman Konstitisyonnèl - (CAA.)

E i pou selman kapab ganny retire lo baz ki defini par Lalwa. Sa se avek lobzektif pou sofgard lendepandans e

lenteprite sa Komisyon, ki en konsern tre enportan pou nou tou isi. Me pou Gouvernman Legzekitif an partikilye.

Konmisyoner pou ganny apwente pou desarz sa responsabilite pou en peryod 5an. Ki pou kapab ganny renouvle pou plis ki 1 fwa. Setadir en Komisyoner i pou deservi pa plis de 2 term 5an konsekitif ou otreman.

Sa Komisyoner pa pou kapab desarz okenn responsabilite. Ouswa fer okenn lezot responsabilite ouswa fer okenn lezot travay pandan ki i ganny apwente koman Komisyoner.

Provizyon kot sa Komisyoner i demisyonnen, ouswa kapab ganny retire dan lofis. In osi ganny redefinir.

Komisyoner i kapab demisyonnen dan son *post* apre ki in donn Prezidan Larepublik 2 mwan notis an ekrir.

Sa Komisyoner pou osi kapab ganny retire dan lofis pou plizyer rezon. Tel ki si i ganny trouve koupab pou okenn en kondwit, fot, ou lofans disiplinèr grav.

Ouswa mankman bon performans dan lafason ki i desarz bann fonksyon prensipal son responsabilite.

En lot rezon se si i ganny kondannen pou en lofans e i

ganny en santans 3 mwan prizon ouswa plis.

E lot si i ganny trouve mantalman oubyen fizikman enkapab pou deservi fonksyon son louvraz anba sa Lalwa.

Dan ka kot i annan en lanket ki pe ganny fer kont sa Komisyoner, Prezidan Larepublik i kapab si i konsider li vreman nesese sispansyon sa Komisyoner ziska ki lanket i konplete.

Sa Konmisyoner pou selman kapab ganny retire dan son fonksyon si Lotorite Lapwentman Konstitisyonnèl swivan en lanket i fer en tel rekomandasyon avek Prezidan Larepublik.

Sa Prozedlwa pe osi propoze kot letan Prezidan Larepublik i resevwar okenn konplent kont sa Komisyoner, ouswa okenn rapor sorti kot sa Konsey konsiltatif oubyen *Advisory Council*, Prezidan i bezwen refer sa konplent ouswa sa rapor avek Lotorite Lapwentman Konstitisyonnèl pou zot lans en lanket e fer rekomandasyon lo la.

Dan ka kot lofis Komisyoner pa pe ganny deservi oubyen okipe par okenn endividi pou okenn rezon, ouswa sa Komisyoner pa pe kapab egzekite son fonksyon enkli;- dan ka ki i anba

sispansyon, Prezidan Larepublik i kapab apwent en lot dimoun kalifye koman Komisyoner pou desarz fonksyon Komisyoner pou en peryod pa plis ki 6 mwan.

Pouvwar sa Komisyoner i ganny garde parey i ete koman pouvwar e fonksyon en Sef Egzekitif ki dan sa pos ozordi. I osi nesese pou prevwar ki pandan sak lannen finansyel, sa Komisyoner pou bezwen prepar en *annual financial statement* pou son lannen answit.

E ki i soumet avek Minis pou Finans pou asire ki fon nesese pou lopeyasyon kontinyel e efektiv Konmisyon Anti-Koripsyon i ganny fer en provizyon dan Bidze Nasyonal.

An gardan an tet natir sa Komisyon, i osi ganny propoze ki en konsey konsiltatif parey mon'n nonmen pli boner, ouswa en *Advisory Council* i ganny etabli.

Sa Konsey i la e i annan pouvwar pou, i pou annan (si byensir Lasanble i donn son lakor) i pou annan pouvwar pou revwar Lalwa pou anpes koripsyon e fer rekomandasyon avek Prezidan Larepublik pou reprimann okenn sanzman dan Lalwa.

Dezyenman, i pou annan pouvwar pou siperviz

fonksyonman administratif sa kommisyon.

E trwazyenman, sa *Advisory Council* pou gid ouswa konsey sa Komisyon lo bann demann ki ganny fer par Komisyoner lo nenport ki fonksyon komisyon anba sa Lalwa.

Sa Prozedlwa i fer kler ki sa konsey konsiltatif pa merit e pa pou enterfer dan fonksyon loperasyon sa Komisyon an relasyon avek okenn lanket oubyen prosekisyon fe r par Komisyon.

Sa Konsey Konsiltatif i a konpri 4 Manm ki pou ganny apwente par Prezidan lo rekomandasyon Lotorite Lapwentman Konstitisyonnal.

Sak Manm i ava ganny apwente pou en peryod 3 mwan. E zot a kapab ganny re apwente. En manm sa Konsey i ava ganny dezinyen koman *Chairperson*.

Bann Manm Konsey i ava ganny swazir baze lo bann prensip tel ki lentegrite, kalifikasyon, e leksperyans ki zot annan dan zot domenn respektif;- notaman dan domenn anti-koripsyon, dan domenn Lalwa ouswa lenplimantasyon Lalwa.

Dan kontabilite, finans ouswa ladministrasyon. Ou alor zot leksperyans dan lanket

enkli lanket kontabilite *forensic*. Sa Konsey i ganny permisyon pou li regle son prop prosedir e zwenn letan i neser.

Parkont, sa Konsey i a zwenn a nenport moman kan Komisyoner i demann son gidans ou konsey lo okenn size. Dan ka kot sa Konsey i ganny demande pou gid ouswa konsey Kommisyon lo okenn lanket ou prosekisyon ki Ankour, okenn Manm sa konsey ki annan okenn lentere pou oblize deklar son lentere. E pa pran par dan okenn deliberasyon lo sa ka spesifik.

Mr Speaker, an vi ki sa Prozedlwa pe propoze, pou aboli pozisyon *Chairperson*, *vice Chairperson* e Komisyoner sa Komisyon, sa Prozedlwa i prevwar ki sa bann endividi ki pe aktyelman desarz lofis *Chairperson*, *Vice-Chairperson*, e bann Komisyoner sa Komisyon pou arete desarz zot responsabilite imedyatman.

A sa pwen Mr Speaker, mon ti a kontan rekonnet ki depi ler lanons in ganny fer poudir travay restriktirasyon Komisyon i ankour, mon annan plezir pou dir ki i annan omwen 2 Manm Komisyon ki'n volonterman deside pou pa pran okenn zot bann peyman.

Akoz Komisyon dan laform ki i ete ozordi pa'n rankontre depi en pe letan, me sirtou depi ler lanons in ganny fer.

Mr Speaker sa Prozedlwa i osi propoze ki sa Sef Egzekitif aktyel i otomatikman ganny deservi koman Komisyoner. E ki i kontinyen dan lofis konmsi in ganny apwente anba sa Prozedlwa ziska ki son term i konplete.

An akor avek sa, si sa Prozedlwa i ganny pase par Lasanble Nasyonal, Prezidan pou pi bliy lamannman regilasyon lo term e kondisyon lapwentman bann Komisyoner. Sa pou ganny fer an revizyon S.I. 58 2007. E sa o moman ki i donn *assent* son laprouvasyon pou son Prozedlwa.

I enportan Mr Speaker ler mon pe terminen pou fer resorti ki an akor avek Lanons Prezidan Larepublik. *Public Officers Ethics Commission* parey nou diskite yer, e nou'n aprouve, pou ganny dizourd anba Lalwa *Public Officers Ethics Act*.

E ki son bann fonksyon ou ganny transfer anba Komisyon Anti-Koripsyon. Sa i avek bi redwir fardo finansyel lo Trezor Gouvernman.

Pou nou kapab akonpli sa bann provizyon ki annan

relasyon pou fer avek fonksyon Komisyon Anti-Koripsyon, Pe ganny pou ganny amande pou ki Komisyon Anti-Koripsyon i a kapab egzekit okenn fonksyon asosye avek okenn Lalwa.

E ki ler *Public Officers Ethics Act* i ganny amande. Komisyon Anti-Koripsyon i ava kapab desarz son responsabilite.

Lasanble in diskite lo sa size an detay yer. E mon krwar ki nou'n war en semen pou nou avanse. An vi sa bann propozisyon ki'n ganny mansyonnen, tou seksyon Lalwa Anti-Koripsyon ki fer referans a Sef Egzekitif, otomatikman pou ganny ranplase avek sa de nominasyon Komisyoner.

An vi sa ki'n ganny mansyonnen, nou pe propoze pou retir seksyon 6 ziska 13. Ki annan pou fer avek konmisyon e lezot keksoz. E seksyon 19 ziska 22, ki annan pou fer avek lapwentman Sef Egzekitif e lezot keksoz konsernen. E ki nouvo provizyon i ganny met an plas anba seksyon 6 ziska 12.

E seksyon 2, 5, 15, 17, 52, 52 (a), 53, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 69, 72, ek 83 i ganny amande par konsekans. E ki en nouvo seksyon 80 (a) i ganny mete dan sa Lalwa.

Mr Speaker mon remersye ou. e mon demann Lasanble pou en bon partisipasyon ozordi lo sa Prozedlwa. E mon remersye dan lasal prezans *Attorney General* ki'n travay tre dir lo Lalwa;- Sef Egzekitif Komisyon Anti-Koripsyon e lezot Manm teknik isi lo *panel*.

Mon swet en bon partisipasyon. E mon ti a kontan lo la par Gouvernman, lo lapar egzekitif demande ki zot konsider pou aprouv sa Lalwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Prezan mon ava envit bann Manm pou zot entervansyon lo *Bill*. Onorab Sathya Naidu i a komanse.

HON SATHYA NAIDU

Bonzour Me Speaker. Bonzour Minis Dezinyen, *CEO*, ek *AG* ek lezot manm lo *panel*. Bonzour tou koleg Onorab. Annefe Minis Dezinyen in met tou sa ki sa Lalwa i anvizaze ouswa sa lamannman i anvizaze fer. Mon pe zis demande ki mon pou vremen dir me selman mon ava dir.

Senkyenm Lasanble ki ti pas sa Lalwa ki'n permet kreasyon Komisyon pou Anti-Koripsyon - 5an pli tar, 4an an operasyon baze lo performans sa Komisyon, nou'n trouve ki'n

annan en nesesite ase irzan pou asire ki sa Komisyon i travay avek plis efikasite vizavi bann ka ki'n ganny raporte, rikorde e i anba lenvestigasyon.

Ziskan ozordi malerezman napa okenn ka ki'n ariv Ankour pou en rezon ou lot. E se sa ki pe dezapwent pep Seselwa.

Dan son diskour Prezidan Larepublik ti'n anonse ki olye depans 1.8milyon par lannen san okenn rezilta plito sa larzan i ganny itilize pou donn plis sipor pou sa Komisyon.

E atraver sa lamannman ki pe ganny propoze, sa *Bill* i anvizaze akonpli 2 keksoz an prensipal. Premyerman aboli bann pozisyon kle ki pe egziste dan sa Komisyon.

E dezyenmman etabli bann ankadreman legal ki nesese pou fasilite kreasyon post pou Komisyoner ek en baz *reconcile*.

Bann pratik koronpi ki'n ganny promet par bann ki'n tenir pozisyon o pouvwar par zot fanmir, zot zanmi, e menm bann endividi prive.

In met nou pei an retar. In anpes nou pei progrese. Ozordi mon krwar pa si Onorab Uranie ti pou demann lopital. Akoz lontan i ti pou ganny son lopital si pa ti pou koripsyon dan nou pei.

Alors i enportan ki nou ganny en Komisyon ki ganny liberte. Zouti adisyonnèl pou dil avek bann pratik ki koronpi, pou *attend* bann rezilta ki nou tou nou pou kapab vwar, rekonnèt, e apresye.

E pou osi avek lamannman ki pou annan vizavi *Public Ethics* pou asire ki bann valè e bann pratik ki etik pou osi ganny promouvwar.

I enportan ki atraver sa lamannman ki Komisyon Anti-Koripsyon pe fer. I pou vreman dil avek en ka kot nou pou war bann ki koupab pou peye.

E se la kot pep Seselwa pou komans respekte sa Komisyon. E se la kot nenport ki endividi pou mazin de fwa avan ki i komet okenn aksyon ki al kont bann prensip ki sa lalwa pe sey defann.

Sa Lalwa ki gouvèrn komisyon i donn li n kantite pouvwar. *Police powers for instance*. E sa rapor tre resan par Oditer Zeneral par en parti politik, ki an relasyon avek plizyer bout later, in pous Konmisyon Anti-Koripsyon pou legzersis son pouvwar anba seksyon 60.

Pou anpes okenn tranzaksyon vizavi sa later ganny fer, vi ki lenvestigasyon in komanse.

Sa dan li menm i montre ki Komisyon pe opere parey mon'n fek dir anba en Lalwa ki ase for. Rol *CEO* i vin avek en kantite pouvwar. E i enportan pou note ki rol *CEO* i vin rol Komisyoner atraver sa lamannman ki pe ganny propoze.

Advisory Council in ganny defini dapre lamannman, pa pou kapab enterfer dan okenn lenvestigasyon. I la pou ede dan en laspe administrative. E la pou osi asire ki i annan en mwayen *checks and balances*, pou fer sir ki pouvwar ki vin avek en Komisyoner i pa ganny abize.

E lezot provizyon dan sa lamannman ki swiv, parey Minis dezinyen in met devan Komisyoner lo lafason ki i pou ganny apwente. I pou ganny tire. *The conduct of the Commissioner* pou arive ler Komisyoner i ganny tire.

Rol *Advisory Council*, anefe lo *Advisory Council* parey in fer resorti pou annan 4 Manm. 4 Manm ki byen edike, eksperyanse, e konpetan ki pou kapab gid, e konsey Komisyoner ler i santi i annan en bezwen.

Alor sa Bill i kre sa sinerzi ki soutenab ant Komisyoner ek *Advisory Council* kot zot tou pou respekte sa lalwa ki pe gid zot.

An retour azir avek lentegrite kot pep Seselwa i reste a ker dan son sa ki zot fer lo lapar sa komisyon.

Pep Seselwa in koze depi le 24 Oktob. In annan fristrasyon parmi nou pep. E ozordi nou annan en Gouvernman ki proaktiv e non pa statik.

En g Gouvernman ki fermeman krwar dan lazistis. En Gouvernman ki respekte lendependans en tel Komisyon pou garanti ki i annan en lapros zero tolerans vizavi koripsyon e alors mon pou siport sa lamannman. Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Cosgrow.

HON WAVEN WILLIAM

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour Minis, AG, CEO, e tou lezot Manm *panel*. Bonzour tou Manm Onorab, bonzour tou manm piblik ki pe ekoute.

Mr Speaker sa Lalwa ki devan nou ozordi annefe sa Lalwa ACCS li menm, i petet enn bann Lalwa pli enportan dan pei ozordi, i annan pou fer

avek bonn governans, *accountability*, latransparans. E petet i enn bann Lalwa ki'n ede ozordi fer Sesel bouz en pti pe pli o lo bann *ratings* konsernan governans, latransparans avek rann kont.

Nou annan en kantite travay ki'n ganny fer pou etabli sa Lalwa, pou etabli Komisyon e pou nou ariv kot nou ete ozordi. I annan ankor en kantite travay ki nou bezwen fer pou fer sir ki dan Sesel ozordi nou, parey Minis ti dir yer, tir koripsyon,

Minis ti menm dir poudir nou pa pou tir tou koripsyon me solman nou a kapab abes nivo koripsyon.

Lalwa ki mannyer i ete ozordi Mr Speaker, i enn ki dan mon avi i prezant en balans pouvwar kot i kit Sef Egzekitif in *check* dan en sans.

Kot ou annan ou en Komisyon kot sa komisyon i *oversee or* i annan pouvwar lo CEO pou diriz sa lorganizasyon. E dan Lalwa in byen ganny defini li.

Byen ganny defini. I pa'n met pouvwar dan lanmen en dimoun. Me selman dan en Komisyon of detrwa dimoun ki pran en desizyon.

E ler Lalwa ti ganny formile, zisteman dan Lalwa ler ou pe gete kapasite sa bann dimoun lo Komisyon, i fer ki sa

bann dimoun i bezwen dimoun tre kapab. Dimoun ki tre konpran sa bann *issues* ki swa Lalwa i dil avek.

E pou mwan mon war li i ti *the ideal situation*. Mr Speaker letan nou pe get sa Lalwa ki devan nou, sa *Bill* ki devan nou ozordi, i annan en kantite lamannman ladan.

En kantite lamannman. Me mazorite bann lamannman i bann lamannman kosmetik pou fer sa tranzisyon ant *CEO* avek *Commissioner*. Apre pou fer sa tranzisyon ant *Commission* avek *The Advisory Council*.

So prensipalman nou pe get seksyon 6, sa bann lamannman depi seksyon 6 ziska seksyon 13. E mon pou koz en pti pe briyevman lo sa de keksoz spesifik. Savedir sa *powers of the Commissioner* apre *Powers of the Advisory Council*.

Mr Speaker lamannman ki devan nou ozordi a mon avi, i donn bokou pouvwar dan lanmen *the Commissioner* ki ti *previously the CEO*.

Commissioner i ganny apwente par Prezidan e i responsab selman par Prezidan. E *Commissioner* i annan bann kantite pouvwar pou li lead son lorganizasyon, ki *ok*, ki normal. Pouvwar

lenvestigasyon, menm pouvwar *constabulary powers*. E Komisyoner i annan en kantite pouvwar.

Petet serten pouvwar ki *CEO* oparavan ti napa. Parkont ler ou get sa *Advisory Council* ki pe ganny propoze dan *Bill* ozordi, dan Lalwa, *the Commission* ki ti avan i ganny redwir to an *Advisory Council*. E bokou pouvwar ki sa *commission* ti annan i ganny redwir.

E menm dan bann lamannman i annan en bout ki dir kot *“the Commissioner may seek advice or guidance from the Advisory Council.”* So *“may”* is *the word key* la kot pa neseserman ki i bezwen al kot *Advisory Council*.

E *Advisory Council* i plizoumwèn dan sa nouvo lamannman i pli omwèn en *Administrative Council*.

I ava ede pou *oversee the day to day*. I ava ede pou ed *CEO* kapab *run* sa lorganizasyon. Me lamazorite pouvwar ki i ti annan dan sa *Commission* in ganny anvoye avek *Commissioner* e sa ki *CEO* ti annan i plizoumwèn vin transfer avek *Advisory Council*.

So Mr Speaker an zeneral ler ou pe gete pou mwan, yer ti annan en Onorab ti dir poudir i annan en mo ki'n ganny servi

bokou pandan ki nou pe deliber lo sa bann diferan Lalwa pandan komansman lasemenn - regresyon.

Mwan pou mwan, mon pou kontinyen mentenir ki poudir dan sa laliny ki nou pe ale la avek sa Lalwa ACCS, dan plas progrese an term la bonn gouvrenans, *accountability*, mon santi ki poudir sa Lalwa i pe fer nou tourn en pti pe an naryen. E i pe, dan plas *devolve* pouvwar, i pe pran pouvwar pe centralize avek en dimoun an person, pe enport ki sa dimoun i ete.

Mon konnen ozordi *CEO* pe asiz devan nou la, me demen bomaten i kapab en lot dimoun. E pouvwar, tro bokou pouvwar dan en lanmen i, Mr Speaker nou bezwen *be* atantif.

So mwan mon kontribisyon ozordi, i lo sa laliny sa seksyon 6 ziska 13. E mon konsern *regarding* lakantite pouvwar, ki mannyer pouvwar i ganny dil avek. Lekel ki ansarz *Commissioner* or lekel ki kapab gid en *Commissioner*.

E letan mon pe get sa mon pa war okenn personn apard ki Prezidan. E si demen *Commissioner* i annan en lenvestigasyon ki i bezwen fer lo laprezidans li menm, mon pa pe *mean* Prezidan ozordi, me okenn. Nou fer Lalwa pou

lavenir, okenn sitasyon, *then* ki mannyer sa i ganny deroule aköz *the Commission* ki ozordi *the Advisory Council*, pou mwan i napa okenn pouvwar *at all*.

So Mr Chair mon pou aret la e mon ava fer mon kontribisyon dan *Committee Stage* apre. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab William.

HON WAVEN WILLIAM

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis dezinyen avek lekip ki lo *panel*. Mr Speaker, mon pou aport mon sipor pou sa lamannman dan Prozedlwa ki annan en seri amannman ladan.

E par lefe ki letan nou pe koz bonn gouvrenans, nou pe koz rann kont, e la transparans. I neserer ki ou annan bann diferan kalite zouti an plas, pou nou kapab sirvey e asire ki sa 3 gran prensip i ganny serten respe.

E size koripsyon li menm li, i en size ki depi tou sa letan ki mon'n dan Lasanble politisyen in fatigue koz lo la, nou ankor pe koz lo la. E ou annan en pep deor la ki pe ekout ban dirizan koze, bann politisyen koze.

En pep ki lannen apre lannen letan i pe tann koz lo

koripsyon, i pa vwar vreman bokou ki pe ganny fer pou kapab dil avek bann ki enplike dan sa bann aktivite koripsyon.

Sa fraz “*zero tolerans koripsyon*” sa osi i en fraz ki nou'n fatige tande. Pep pe ekoute, pep pe note. E menm serten dimoun deor la zot in pran li koman en *joke* letan zot tann politisyen pe koz “*zero tolerans dan koripsyon.*”

Mr Speaker, i enportan ki nouvo gouvrenans i donn bokou latansyon vizavi sa size. Mon pe dir sa akòz in annan bokou koze dan lepase pou nou dil avek sa size.

Menm si nou pa kapab elimin li, me sitwayen ti a kontan war vizibman dan en tanzib ki keksoz pe ganny fer pou nou kapab amelyor sityasyon.

Pep deor la pe ankor espere, zot pe ekoute. E parey nou'n vwar nouvo gouvrenans pe anmenn en nouvo apros, en nouvo fason fer. Oparavan bokou in ganny dir, e sa pep deor la parey monn dir i espekte ki keksoz i ganny fer.

Ler ou vwar ki byen nasyonal, pozisyon privezye, i ganny pran ouswa abize. Sa senp Seselwa la deor ki pe travay onnet anver kontribisyon pei.

Ler i vwar poudir serten bann aktivite ki nou apel koripsyon pe ganny les ale dan en sitasyon lese fer, i pa en sitwayen ki santi li konfortab. I pa en sitwayen ki son lespri.

Letan i tann i tann Dirizan pe koz lo la, me selman i pa vwar bokou ki pe ganny fer.

Alor mon swe se ki avek sa bann lamannman, akòz nou fatige tande dan lepase poudir Komisyon ti napa ledan, pa ti kapab morde, fodre donn li plis larzan pou li kapab fer sa travay.

E Mr Speaker, nou espektasyon i ankor vreman o. E nou santi poudir avek sa bann lamannman keksoz i merit arive, ki pep moralman - mon pou repete ‘moralman’ i ava santi soulaze letan i vwar poudir aksyon tanzib pe ganny fer.

Mr Speaker avek sa de pti mo mon dir ou mersi e mon ti a kontan re afirm mon sipor ankor pou sa bann amannman. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Woodcock.

HON WAVEL WOODCOCK

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis, CEO byento Commissioner, si sa

lamannman i pase, tou Manm a lekout e tou dimoun, tou Manm e tou dimoun a lekout.

Mr Speaker, rol sa komisyon, *Anti-Corruption Commission* se pou *investigate* e pou detekte e anpes bann pratik koripsyon, bann *corrupt practices*.

E sa i en Komisyon ki vreman enportan dan nou pei Sesel e lekspektasyon Lepep Seselwa i vreman o lo lafason ki sa *Commission* i *deliver* lo son travay e manda ki Lepep Seselwa in donn li.

E nou, nou en pei ki dan lepase nou en pei ki'n annan bokou bann ka koripsyon ki'n ganny souleve.

Menm dan sa Lasanble Nasyonal nou'n debat lo plizyer bann ka, e i annan keksoz ki nou'n dekouver atraver deba Bidze swa ki bann Manm in anmenn dan sa Lasanble.

Me ki i annan en pe fristrasyon parmi piblik deor ki ziska prezan bokou bann *cases* pa ankor ganny, napa prosekisyon bann *case* pa ankor ariv Ankour.

E i annan sitan, sitan ou kapab dir en latansyon ase serye, espektasyon ase o lo travay sa komisyon.

Dan sa bann lamannman ki pe ganny propoze, anba *Anti-Corruption Act 2016*

konpozisyon ACCS i konstitye par en *Chairperson*, *Vice-Chairperson*, e 5 *Commissioner* ki ganny apwente par Prezidan.

E sa lamannman ki devan pe demann Lasanble pou aboli pozisyon *Chairperson*, *Vice-Chairperson* enkli sa 5 *Commissioners*.

E se *CEO* ki pou responsab pou kontrol e diriz ladministrasyon sa *Commission*. E lamannman pe osi propoze ki se *CAA* dan lefitir ki pou rekomann avek Prezidan pou apwent en *Commissioner* pou ACCS.

Sa lamannman parey Minis in osi fer resorti ki dan sa *Bill* se ki, i pou osi fer provizyon pou etabli en *Advisory Council* ki pou annan 4 Manm. Sa *Advisory Council* i annan en keksoz ki i fer kler ladan, ki mon santi i vreman enportan pou souleve.

Se ki sa *Advisory council* wi i pou annan oversight lo travay ladministrativ sa *Commission*, me zot pou napa dwa enterfer avek bann *inquiry* e *investigation* ki *Commissioner* pe fer.

E Mr Speaker, e mon prezimen ki bann rezondet si mon pe ekout largiman ki Minis in anmennen e *CEO*, byento *Commissioner*, ki'n vin dan Lasanble dan lepase, se ki i

posib ki in annan bann lenterferans petet par bann *Commissioners* dan lefase dan travay ki sa *Commission* i fer. Ki petet in kapab met en pe retar dan travay ki *CEO* in fer.

E mon prezimen ki sa bann lamannman osi pe fer provizyon, ki pou anpese ki bann lenformasyon lo bann *investigation* ouswa bann *inquiry* i ganny *leak*.

E sa i vreman enportan pou *ensure* ki lenvestigasyon i ganny fer dan en fason ki byen ki sa bann *case* finalman in ariv Ankour pou prosekisyon, e ki aksyon i bann pran avek bann ki'n komet bann *act* koripsyon.

E mwan mon krwar ki *Commissioner* i bezwen sa liberte san lenterferans pou fer son travay. San ki personn pe blok li, ouswa pe anpes li pou li deliver lo sa manda ki Lepep Seselwa in donn li.

E parey mon'n dir Mr Speaker, lekspektasyon i o deor. E lepep Seselwa pe espekte aksyon i ganny pran avek bann ki'n fer bann *act* koripsyon.

Zot le war prosekisyon, zot le war bann *case* ariv Ankour. E zizman ganny pran kont bann ki'n fer koripsyon. Mr Speaker, e menm dan nou Lasanble parey mon'n dir, i annan plizyer ka, plizyer

alegasyon koripsyon ki'n sok Lepep Seselwa dan lefase. E Lepep Seselwa i ankor pe koz lo la.

E Lepep Seselwa pe swiv vreman, vreman pre ki nou Lasanble i fer. Pouwar ki nou donn *Commissioner*. E osi travay ki sa *Commission* i fer pou *ensure* ki bann aksyon, bann pratik koripsyon i ganny dil avek.

Nou'n war dan lefase zisteman dan 6nm Lasanble Mr Speaker. I pa en alegasyon. Nou Lasanble nou'n debat lo plizyer bann *case*. Nou'n debat lo plizyer bann lenstans kot in annan bann *act* koronpi ki'n arive.

Zisteman mon mazin Onorab Clifford Andre ler i ti anmenn *SBFA* dan Lasanble Nasyonal apre ki i ti'n ganny bann dokiman, bann levidans.

E i ti montre poudir ti annan gro, gro koripsyon ki ti pe arive. Sa ti dan en antite Gouvernman ki ti sipoze donn loan pou bann pti biznes.

Kot ou ti war ki i annan dimoun ti pe ganny *loan* apre loan i ganny *write-off*. Nou ti war menm ki ti enplik serten *MNA* lot kote latab dan Lasanble Nasyonal ki ti *involve*. Ki ti'n ganny loan apre sa *loan* ti ganny *write-off*.

MR SPEAKER

Onorab pa fer okenn alegasyon kont bann *MNA* ki dan lasal silvouple.

HON WAVEL WOODCOCK

Mr Speaker mon pe koz lo en size ki nou'n diskite.

MR SPEAKER

Wi evit alegasyon....

HON WAVEL WOODCOCK

Ok mon a evit alegasyon Mr Speaker. *Ok* nou ti war poudir ti annan 80milyon *unpaid loans*. E ler Onorab Clifford Andre ti anmenn ti anmenn sa devan Lasanble Nasyonal, deswit apre nou ti aprann poudir bann dokiman, *hard drive* ti perdi, ti ganny vole, ti disparet. E Mr Speaker, in annan bokou bann ka, in annan ...

(Interruption)

MR SPEAKER

Ou pe obzekte kont keksoz ki in dir?

HON WAVEL WOODCOCK

Mon prosede Mr Speaker.

MR SPEAKER

Wi mersi Onorab. Onorab Woodcock mon'n dir ou evit

okenn alegasyon ki pe ganny fer. *Ok* prosede.

HON WAVEL WOODCOCK

Mr Speaker, mon pa pe fer alegasyon, mon pe koz lo bann keksoz ki nou Lasanble in diskite lo la. I larealite ki dan nou pei ozordi ki tou Lepep Seselwa i okouran. Nou bezwen koz lo la. Nou bann politisyen nou annan drwa pou nou koz o keksoz ki pe arive dan nou pei!

(Interruption)

MR SPEAKER

Order silvouple! Wi ou kapab refer lo size ki'n monte ...

HON WAVEL WOODCOCK

Wi mon pe refer lo sa bann size ki'n monte.

MR SPEAKER

... dan Lasanble san repet alegasyon kont okenn endividi. Mersi.

HON WAVEL WOODCOCK

Mon pa repet alegasyon Mr Speaker. *Ok* Mr Speaker, lo sa size, lo sa zafer loan *SBFA* la. Mr Speaker, ti en keksoz ki'n arive dan plizyer lezot landrwa. Nou'n war in ariv kot *ASP*, kot bann fantom, bann dimoun

mor, dimoun ki pa egziste i ganny *loan*. Nou ti war, dokiman ti montre. Bann non, ki bann dimoun ki pa egziste.

Konmsi i annan sitan bann ka Mr Speaker ki'n arive dan nou pei, ki Lepep Seselwa ozordi i anvi war rezilta!

Zisteman mon konnen akoz zot pe sot anler kekfwa Mr Speaker, mwan mon konpran akoz sak fwa nou koz lo koripsyon, lot kote zot sot anler, zot araze!

MR SPEAKER

Kontinyen.

HON WAVEL WOODCOCK

Zot ankoler. Mon *retract* "araze" Mr Speaker, mon a servi sa mo ankoler.

(Interruption)

MR SPEAKER

Order! Onorab.

HON WAVEL WOODCOCK

Mon fristre Mr Speaker. *Ok.*

(Interruption)

MR SPEAKER

Onorab Woodcock ...

HON WAVEL WOODCOCK

Sorry Mr Speaker pou sa mo. Mon pa'n fer par ekspre.

MR SPEAKER

... evite fer referans avek Manm Lasanble silvouple.

HON WAVEL WOODCOCK

Mr Speaker, nou annan ozordi en rapor Oditer Zeneral ki tou Manm Lasanble in ganny en kopi kot i konsern en ka koripsyon vremen enportan. Kot 46 bout later, pa bann pti, pti bout Mr Speaker - bann gro, gro bout ki en Gouvernman presedan in fer kado son prop parti pou selman R5.7 milyon Mr Speaker!

Nou pe koz ou 69 mil met kare later pou selman R5.7 milyon! Tousala i bann *case* Mr Speaker ki nou anvi ki, ozordi nou anvi, nou anvi ki bann aksyon i ganny pran.

(Interruption)

MR SPEAKER

En enstan. *Order* silvouple!

(Interruption)

HON WAVEL WOODCOCK

Zot be mon pa kapab koze?

MR SPEAKER

Ekout mwan, ekout mwan.

HON WAVEL WOODCOCK

Sebastien pe *disturb*. Onorab Pillay *sorry*.

MR SPEAKER

Onorab Woodcock i annan drwa fer referans avek bann fe ki'n ganny leve dan Lasanble. Be selman Onorab, *still* mon a fer ou remarke ki bann ka legzanp ki ou pe donner, i pa vreman konteni sa *Bill*. Ou pe servi pou fer legzanp pou fer ou pwen. So pa fer sa vin ou ladres prensipal. Retourn lo konteni *Bill*. Mersi.

HON WAVEL WOODCOCK

Wi Mr Speaker, egzakte man sa. Akoz sa Lalwa la pe fer provizyon pou donn plis pouwar *Commissioner*. Akoz dan lepase nou konnen nou bann lenformasyon in *leak* lo bann *cases*. E ozordi akoz sa lamannman ki nou pou anmennen ozordi ...

(Interruption)

MR SPEAKER

Lezot Manm silans silvouple.

HON WAVEL WOODCOCK

... akoz sa lamannman ki nou pe anmennen ozordi, demen

Commissioner apre ki sa Lalwa in *approve*. I pou napa leskiz pou li dir poudir i annan lenterferans. Kekfwa bann *Commissioners, Chairman, Vice-Chairperson* pe anpes li fer son louvraz.

The onus pou lo li pou *deliver* lo sa bann *case* ki pou plizyer lannen in drag e Lepep Seselwa pe swiv e i anvi aksyon i ganny pran.

Mr Speaker i annan en kantite, parey mon'n dir i annan *so many* ... Mon kapab koz en kantite keksoz Mr Speaker. Mon kapab koz lo sa \$50 milyon ki ti sipoze ...

(Interruption)

HON WAVEL WOODCOCK

Zot ziska \$50 milyon mon pa kapab koz lo la? Anfen mon pa pou koz lo sa \$50 milyon. *Ok* la enn i dir mwan koumsa demann en Manm lo *Cabinet*.

MR SPEAKER

Silvouple, Onorab si ou'n tann en non, in ganny mansyonnen lot kote *off-mic* pa bezwen repet li. kontinyen avek ou pwen lo *Bill*.

(Interruption)

HON WAVEL WOODCOCK

Mr Speaker an 2015 ti annan en Prezidan ki ti dir ki sa larzan in ganny servi pou al lo kont *SMB* pou aste manze pou Lepep Seselwa. E *ACCS* li menm li, son *CEO* ti dir poudir zanmen sa larzan ti lo kont *SMB* pou aste manze pou Lepep Seselwa.

Se en Prezidan ki ti dir sa, ki ti en fo, ki ti en mansonz, ki ti mansonger. Mon pa pou dir 'lalang' parey Onorab Loze ti dir yer.

Mr Speaker, nou'n war koripsyon partou dan nou pei. Nou'n war koripsyon *Botanical Garden*. Nou'n war koripsyon dan *LWMA*. Ziska dan salte nou'n war koripsyon anba sa Gouvernman *US* dan lepase! Nou'n war koripsyon dan *Dedicated Fund*.

Goute marmay, olye aste goute pou marmay, i annan ki'n aste linet avek! Apre zot donn marmay en bout dipen avek en morso kokonm ladan zot met en *sticker US* lo la.

MR SPEAKER

Onorab la ou pe....

(Interruption)

HON WAVEL WOODCOCK

... pou sey kouver bann aksyon ki zot in fer dan lepase.

(Interruption)

MR SPEAKER

Onorab silvouple. Retourn lo konteni *Bills*.

HON WAVEL WOODCOCK

Ok. Mr Speaker, la avek sa lamannman parey mon'n dir, responsabilite i antyerman 6 lo *Commissioner* Mrs De Silva pou *deliver*. E personn pa pou kapab ganny blanmen, se li ki pou annan sa responsabilite.

E mwan mon konfidan, mon krwar dan konpetans sa madanm. E mon *believe* ki i pou *deliver* lo sa manda ki nou pe donn li ozordi lo sa bann nouvo. Lo sa bann lamannman ki nou pe anmennen ozordi. Mwan mon krwar poudir i pou permet li pou li fer en travay pou ki byento nou pou war bann *case* ariv Ankour.

Nou pou war prosekisyon e nou pou war aksyon ganny pran avek bann, nou pou war rezilta. Nou pou war aksyon ganny pran avek bann ki'n fer koripsyon dan lepase.

E ki nou ava *improve* nou pozisyon enternasyonal lo *Corruption Index*. E ki Sesel i ava ganny vwar dan en pei kot nou'n fer en zefor tanzib pou nou dil avek koripsyon dan nou pei.

Avek sa de mo Mr Speaker, mon dir ou mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Pillay wi. I ou tour.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker avan mon komans mon lentervansyon. Ou konnen, mwan mon napa problemm avek Onorab koz lo nenport size ki i anvi. Mon napa problemm mwan. Me selman nou annan en, mwan mon swiv sa Lalwa ki devan mwan.

Sa Lalwa ki devan mon an relasyon ek *content of speeches*. I dir ek mwan koumsa mon pa kapa *refer to a matter which is subjudice*. *Subjudice* son definisyon zeneral i se ki si en matter i anba investigasyon en lotorite, nou pa refer *to it*.

Nou ti deza anmenn kestyon dan Lasanble, Onorab Vidot ti anmenn sa kestyon e ou ti *refer to* sa *Clause* pou dir li i pa kapab anmenn sa kestyon akoz sa matter ti *subjudice*. E nou ti respekte sa.

Be nou pa kapab nou, nou respekte sa, Onorab i pa pare pou li respekte sa. Mon santi poudir sa i en mank respe *for the Chair*. E mon ti a kontan ganny ou direksyon lo la *in the future* ki i pou arete.

MR SPEAKER

Ok. Mon a donn ou en direksyon wi. Les mwan dir ou lo la. sa *matter*, anfen mwan mon pa vremen konnen si i *subjudice*. Selman mon pe aksepte ou parol ki i *subjudice*, mon pa konnen ki egzaktaman lo soz la.

Me selman sa ki mon a dir se ki i osi bann *matter* ki'n dan domenn piblik. E dan domenn piblik si Onorab pe fer referans avek en size ki tou dimoun pe koz lo la, i dan domenn piblik, mon pa war si i pa fer bann *statement* ki adres okenn *issue* ki kapab Ankour savedir.

Mwan se sa ki mannyer mon war li Onorab Pillay. So, la i la.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi pou ou larepons Mr Speaker, mon *defer* avek ou lasazes. Me selman parey toultan nou bezwen regard sa ki nou annan dan Lalwa. Nou annan Lartik 19 nou Konstitisyon ki fer kler ki si en keksoz pe ganny *entamer* ou annan dimoun endividi ki *involve*. I annan en fason ki ganny dil avek.

So si nou koman Lasanble nou pa pare pou nou respekte sa, mon pa pe dir ou Mr Speaker. Mon dir ou en

Manm. Akoz i pa fasil pou ou koman Speaker pou *pick up* lo tou ki en Manm i dir a moman ki i dir. I pa fasil sa. *Ok*. Me si koman Manm.....

HON SANDY ARISSOL

(Off-mic)

MR SPEAKER

Ok. E Onorab Arissol silvouple gard respe. Kontinyen.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. E mon krwar nou annan *CEO ACCS* ki la e i a kapab dir nou si i annan okenn lenvestigasyon ki pe fer. Si li i dan son remit pou li dir nou.

MR SPEAKER

I ava adres sa ler i ariv son tour.

HON SEBASTIEN PILLAY

Akoz i enportan Mr Speaker ki nou pa prezidis okenn keksoz ki *ACCS* pe fer an relasyon ek sa ki i pe fer.

Designated Minister mon rekonnet en sel Lotorite dan Lasanble, se Speaker, pa ou. So, Speaker i ava dir mwan ler mon bezwen *move* avek mon lentervansyon *ok?*

(Interruption)

MR SPEAKER

Onorab Pillay mon pa war ki sa ki *Designated Minister* in fer.

(Interruption)

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker mon a kontinyen. Non i pe fer en bann zes parey yer - mank respe pou Lasanble. E i devret konpran ki li dan Lasanble i en *stranger to the House!* E i napa menm privez parey en Manm dan Lasanble li.

MR SPEAKER

Ale, respekte *Designated Minister* osi. Kontinyen.

(Interruption)

HON SEBASTIEN PILLAY

E li i devret annan respe pou nou. Byen, mersi Mr Speaker. Mr Speaker, i a fer trwazyenm lamannman si mon swiv byen listwar. Ki mon pe ganny sans debat lo la, annefe i fer katriyenm morso Lezisasyon an ski konsern *ACCS* ki mon ganny sans debat lo la.

Premye ki mon ti debat lo la ti an 2016, le 4 Avril. E sa sete ler 5enm Lasanble ti pas sa Lalwa li menm. Sa letan ti en konteks e nou ti pas sa Lalwa an relasyon avek vizyon, persepsyon ki nou ti annan vizavi ki mannyer ou annan en

sistenm gouvèrnans pou en ACCS.

E mon krwar ti en komansman. Apre sa nou'n vitman realize osi poudir ki ACCS pou li kapab fer son fonksyon nou bezwen pa zis konsider li koman.

Akoz sa letan i ti pe ganny konsidere tro koman en *addendum to Egzekitiv*. I pa ti pe vreman ganny konsidere koman parti en lenstitisyon Leta. Ki diferan avek en lenstitisyon Egzekitiv e en lenstitisyon Zidisyer e Lasanble Nasyonal.

So i ganny serten prominans, me i ganny serten pouvwar pou li kapab fer serten keksoz. E kestyon ki ti pe souleve se ki mannyer ACCS, eski i pou depan lo bann antite otour li pou li kapab fer son travay?

Eski i pou bezwen depan lo Lapolis pou fer lenvestigasyon? Eski i pou bezwen depan lo lot pou fer lenvestigasyon?

Knowing ki sa bann lezot lenstitisyon ti annan zot bann konsern, zot bann kontrent. So ti annan en lot lamannman ki ti vini. E sa lot lamannman ti *extend* bann pouvwar ki ACCS ti annan.

E parmi lezot ti donn li *prosecutorial powers*, pou li

institute en prosekisyon dan en ka.

Ti menm osi donn li *constabulary powers*, pouvwar pou li demann pou li kapab fer en manda perkizisyon. Savedir pou li ganny en *warrant* pou li antre dan en *premises*, pou li fer lasezi.

E menm annan pouvwar anba son Lalwa pou li an traver son Lalwa met en lasezi lo propriyete, lo byen, lo imobilye, lo transpor, lo lakaz, lo nenport kwa. So sa ti bann lamannman ki mwan mon'n toultan siporte.

And then an 2020, lefe ki prezan ACCS son rol ki komans vin pli enportan, e i ti pe ganny konsidere koman en antite *law enforcement*, i ti ganny form parti sa ki apel *AML-CFT Committee*. E la i ti pe regard bann ka koripsyon an relasyon avek *Anti-Money Laundering*.

E ankor enn fwa Lasanble ti amann Lalwa pou revwar serten definisyon pou donn ACCS ankor serten fon figirasyon ki permet li pou li fer serten travay.

Me *going forward* in toultan annan en kontansyon e in toultan annan 2 *schools of thought* Mr Speaker.

E la kot mon dir ou pa pou kapab dir sa ki pe anmennen i antyerman pa bon,

oubyen antyerman annan en problemm avek. Pa sa leka.

Sa ki pe ganny anmennen i annan serten merit e i osi *raise* serten konsern ki bezwen ganny adrese e ki bezwen ganny klarifye, akoz nou bezwen finalman deside ki mannyer nou le plas *ACCS as an entity*.

Mon dir sa Mr Speaker, an konteks rol e pouwar ki *Ombudsmen* i annan, e osi pou li regard dan bann ka frod anba Konstitisyon. E li son pouwar i siprenm ki pou *ACCS*, akoz se Lalwa siprenm dan - ler mon regarde ki donn li.

Prezan ler nou regard sa bann lamannman i annan bann keksoz ki vin devan, ki souleve ti enportan ki nou klarifye pou nou kapab etabli kote egzaktman sa lamannman pe ale.

Ler nou ti swiv prononsyasyon Prezidan, lentansyon ki mwan mon ti pe pran se ki annan en Komisyon pa ti neserman. Nou'n dan Lasanble, nou'n diskite, tou dimoun in lo *FPAC*, in annan plizyer deba, pa neserman *the best* lapros pou kapab *manage ACCS*.

Prezan i ti pou, sa komisyon ti pou ganny ranplase par en Konsey. Me sa ki mwan mon'n vwar li en pe drol se ki sa

konsey prezan in vin zis en Konsey administrativ.

E non, pa annan okenn *oversight mechanism* oubyen annan en lapros travay ki anmenn sa Konsey pou servi son kapasite pou li fasilite aksyon lo bann *case*.

E prezan ler nou swiv dan bann lamannman e mon regard bann lamannman ki pe ganny propoze, mon remark serten keksoz ki fer mon eksprim serten, demann serten klarifikasyon.

Kot par egzanp i ganny dir dan sa Lalwa ki sa Konsey i annan en fonksyon kot i pou oversee bann *administrative functioning of the Commission only*. So vedir dan ladministrasyon sa komisyon. Mon prezimen la i pe koz son dan *management* pa dan loperasyon sa Komisyon. Akoz i pa fer masyon ek loperasyon.

Me selman, i osi dir poudir Konsey pa pou enterfer avek *functioning* e loperasyon Komisyon. An relasyon avek en inquiry oubyen *conduct of an investigation under this Act*.

E sa i en depar *from* annan parey lezot pei, bokou lezot pei i annan en Komisyon oubyen en Konsey, ki *actively involve* dan proses fer sa lenvestigasyon. Dan proses anmenn sa prosekisyon *to bear*.

Prezan en lot keksoz ki leve prezan. Se dan 11 (3) Komisyoner li i kapab rod *advice* avek Konsey lo okenn lezot *matter* anba sa Lalwa. Me kestyon ki mon pe sey *grapple with* si mon kapab servi sa term, se akoz anler ou'n dir poudir i pa pou enterfer dan serten fonksyonman operasyonnel, me selman Konmisyoner pou vin rod *advice* lo li lo okenn *matter* dan sa Lalwa?

I *sort of negate* kanmarad e kre pou mwan sa ki ou a dir, ki parey pou mwan serten *mismatch* ant lentansyon Lalwa e rol sa Konsey. Me kot en keksoz i vin pli aparan prezan se ki ler ou pran sa Konsey kot i napa okenn rol *oversight*, i napa okenn rol si ou le *part of* sa *functioning*. *The total functioning* of sa Komisyon.

Ou pran rol Komisyoner, me Komisyoner prezan *becomes answerable to only the President of The Republic basically*.

Akoz *the Advisory Council* Komisyoner pa raport *to the Advisory Council* li. *She does not report to the Advisory Council*. Dan li menm he or she, dan li menm i en antite endepandan, i annan *wide powers*.

Me si sa i leka, i kre kondisyon kot i kapab annan

lenterferans Egzekitiv prezan, dan en lenstitisyon Leta, dan en fonksyon Leta ki i pe fer.

Me se pou sa rezon ki lentansyon annan ou ti kapab gard sa Konsey me pa fer li *Advisory Council*. I ti kapab vin en Konsey Komisyon Anti-Koripsyon.

Ou ti kapab *still* gard ou Komisyoner, ou Konmisyoner ti a *still retain being the tip of your spear*. Me ti ava *still* annan en *oversight within the Commission*.

E par fer sa ou kre en posibilite ki Egzekitiv i kapab abiz son Lotorite e deside ki *case* Komisyon Anti-Koripsyon pou pran oubyen pa pou pran.

It leaves it open to it because there is nothing to stop it ladan. Akoz lotorite Prezidan ladan i sa kestyon mannyer sa Lalwa in ganny drafte. E mon pa pe koz lefe ki Prezidan aktyel i Prezidan Ramkalawan, mon pe koz lo lefe ki sa Lalwa ler i pou ganny enplimante lotorite *whoever is* Prezidan pou san kestyon.

Prezan en keksoz ki enteresan prezan se ki se CAA ki pou rekomann avek Prezidan, si zot vwar i annan nesesite pou retir sa Komisyoner.

Me selman Konsey osi in ganny en manda pou li raport

avek Prezidan lo si Komisyoner in fer okenn keksoz anba sa Lalwa.

E pou mwan sa ankor enn fwa i montre poudir kot i annan en serten *mismatch*. Akoz ki manner sa Konsey pou kapab raport lo komisyoner si i pa *involve* dan loperasyon oubyen fonksyonman Komisyon? Ki manner i pou fer sa?

Ou kre en konfizyon. Ou kre en konfizyon akoz pou mwan ler ou pe regarde, ki manner CAA li i pou konnen si Komisyoner pe *act* dan en fason ki i pe a, i pa pe abize me i pe, i pa pe *act* an akor avek son Lalwa?

So sa i met serten keksoz an kestyon. E pou mwan mon santi ki si Gouvernman ti'n gard sa Konsey e pa sey fer li vin zis en Konsey administrativ me fer li antre dan fonksyonman Komisyon. Si nou ti le kout lo depans, sanz son *Chairpersons*, sanz son ban dimoun ki lo *Board*. Akoz byen sir Gouvernman i annan drwa pou fer li.

Mwan mon ti pou napa en problemm avek sa mwan. Mon ti pou siporte sa. Me mwan problemm se ki nou'n kre *a tip of a spear* me selman nou'n kre en *tip of a spear and the person that wins it* pou mwan ler mon

pe get Lalwa *becomes the President*.

Akoz, mon en pe enkyet akoz menm Prezidan in fer prononsyasyon ki si napa okenn rezilta, i pou pran serten aksyon letan i ti vin dan Lasanble. So pou mwan i kler poudir *this can leave*, i kapab anmenn represyon e nou bezwen fer sir ki nou protez en Lalwa kont posibilite pou li bann abize.

E nou'n fer sa byen ziskan la dan Lasanble depi 6nm Lasanble ziska la nou'n fer sa ase byen. So pou mwan mwan santi sa i en konsern enportan ki mon bezwen met devan.

E en lot konsern enportan ki mon bezwen met devan se lefe ki, nou prevwar kalifikasyon pou bann konseye, *background legal, background*, tou bann *background* ki i annan pou fer avek lenvestigasyon. Me nou pa prevwar en kalifikasyon pou Komisyoner.

Lekel sa dimoun ki pou kapab vin en Komisyoner nou Komisyon Anti-Koripsyon? Napa okenn landrwa kot nou prevwar son kalifikasyon akoz nou pa pe etabli pou en lenstitisyon Leta.

Parey pou vin en Sef Ziz i 6 annan en kalifikasyon, pareyman pou vin *Attorney*

Zeneral i annan en kalifikasyon. Pareyman pou vin Oditer Zeneral ki si ou le i apepre preski menm konfigirasyon ki ACCS dan fason ki i zwe en rol, nou prevwar en kalifikasyon.

Me pou *Advisory Council* nou'n prevwar en kalifikasyon me get kalifikasyon *Advisory Council*, ki i enteresan. I kalifikasyon tre o me selman sa *Advisory Council* pa pe kapab pran par dan loperasyon sa Komisyon. E pou mwan monn toultan siport kreasyon oubyen ranforsi Komisyon Anti-Koripsyon.

Be mon santi la avek sa enn la swa i en *oversight*, swa i en keksoz ki nou bezwen mete akoz i pou enportan pou nou etabli sa.

Sa dimoun ki nou pou pe donn li sa fonksyon, nou pe espekte en serten nivo entegrite pou enportan. E sa i ava ed CAA dan swazir bann aplikan pou li *provide* non avek Prezidan. So, mon krwar pou mwan sa i en konsern.

E mon dernyen pwen Mr Speaker, i annan keksoz parey mon'n dir ki bon lafason. *Having a tip of the spear* i probableman en bon nide. *Having a tip of the spear without* en konfirmasyon otour li e zis met li akote. *And then* ou annan

zis Leta oubyen egzekitiv ki annan en *interface* oubyen en rol pou zwe ladan. Pou mwan mon vwar li en pe danzere.

Mon santi poudir tou sa pouvwar ki nou'n donn Komisyon ozordi Komisyon Anti-Koripsyon i kapab fer en kantite keksoz. Si nou ti le *cut down* lakantite Manm lo *Board* Komisyon Anti-Koripsyon, mon ti pou napa problem ek sa osi.

Akoz mon ti pou siporte akoz i ti pou donn efikasite sa antite *because* mon konnen son rol i pa parey en *Board* dan Gouvernman pou run en lorganizasyon.

Son rol se *act* koman en *Law Enforcement Agency*. Me mon santi poudir avek sa lamannman nou riske pe kre problem *down the line* pou en antite ki nou le i marse, nou e i fonksyonnen.

E mon pou ganny dir poudir, mon riske ganny antake pou pozisyon ki monn pran. Mon konpran. Me mon'n toultan siport Komisyon Anti-Koripsyon.

Mon pou kontinyen siport Komisyon Anti-Koripsyon. Mon pou kontinyen anmenn tou zefor. Me kot mon santi keksoz pa pou al byen mon bezwen dir. Mon bezwen met devan. E pou mwan mon santi poudir i pa fer person okenn faver lafason ki

nou pe fer ki nou'n fini mete dan Lalwa ki se CAA ki pou apwent Komisyoner. Me par anba nou met en *Clause* ki fer ki nou fer en *continuation of tenure*.

I pa fer okenn benefis sa dimoun ki pe *hold* sa lofis ozordi osi *as well*. *Because I feel on a principle of fairness* si ou pe dir ou pe anmenn sa ouver, *then* ou *prescribe the qualifications*, e ou napa sa *Clause* ki zis apwent or fer *continuation of tenure* because the role of the *Commission* i pa parey ou pe kre en lazans oubyen en antite gouvènmantal ki pou fer en lot kalite fonksyon.

This is one of the most ki pou vin enn bann *body* pli enportan. E lefe ki nou pe fer ki bann, e mon konnen toulta i vir lo nou bann, i vir lo *public servant*, i vir lo *public officers*, politisyen eksetera. Lefe ki li ki pou fer sir ki lenstitisyon Leta i pou la koman sa *body* ki pou act koman sa *deterrent*.

Akoz son rol se osi koman en *deterrent*, lenstitisyon Leta ki pou anpes tou sa bann keksoz ki nou'n tande dan Lasanble oubyen ki pe ganny *investigate*, oubyen ki pe ganny *look into* par Komisyon Anti-Koripsyon, se li ki *act* as sa *deterrent*.

So, mon santi poudir sa *Clause* i pa fer okenn personnalités. Si nou ti....

MR SPEAKER

Onorab Pillay mon annan en konsèrn pou soz, si ou kapab terminen.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mon pe terminen. Mon krwar Mr Speaker, mon'n fer mon bann konsèrn, mon'n pas mon bann konsèrn devan. E parey monn dir si Gouvernman ti'n vin avek en provizyon pou preskrir en kalifikasyon pou Komisyoner.

Si Gouvernman ti vin ek en provizyon pou fer ki sa Konsey i en pe plis ki en konsey administrativ ki regard zis fonksyonman administrativ.

Me selman kre en konfizyon kot i pe menm kapab advice lo nenport size anba sa Lalwa. Pou mwan mon war poudir i annan en *mismatch* e mon santi poudir nou ti kapab fer lezot lamannman en pe pli byen. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab. Onorab Aglae.

HON EGBERT AGLAE

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis, AG, Mrs De Silva ek ou delegasyon. Mr Speaker, devan

nou i en lamannman ek en Lalwa ki annan gran, gran lenportans. E tou pei demokratik o monn ki krwar dan en prensip bon gouvrenans, latransparans, e kiltir rann kont, e osi ki bann pei ki form par bann lorganizasyon ki afilye avek sa bann bon pratik gouvrenans. I annan en serten form en Lalwa ki gid zot kot i konsern bann aksyon koripsyon. E Sesel nou pa leksepsyon.

E bokou sa bann pei ler mon pe get nou Lalwa Sesel ki striktire en pti pe plis ver servis piblik li menm li kot i konsern gouvrenans larzan Leta, *taxpayers* e bann byen ki Leta. I annan pei ki osi al ver sekter prive ki gouvren sirtou bann lakonpanyen ki *trade* avek Gouvrenman.

E tousala i anmenn en fason pou anpese pou *deter* ki i annan bann aksyon koripsyon, e kot i annan zot pran bann aksyon nesaser. Mon santi ozordi ki Lalwa li menm li i pe target sekter piblik, be mon santi poudir a lavenir osi nou bezwen bouz dan bann direksyon ankor pou kouver en pti pe pli global lansanb.

Akoz koripsyon i pa zis dan sekter piblik. I annan koripsyon ki arive dan sekter prive, e nou tou nou konnen sa.

E rol e manda *Board* en konsey Anti-Koripsyon li menm li, se pouvwar se raporte kot i annan koripsyon, osi annan en bout ledikasyon kot prevansyon. Akoz i annan zot Lalwa ki ti vin anfors an 2016. E tousala i fer bann mansyon osi avek lenvestigasyon.

Mwan mon konsern mr Speaker, lo lafason nou pe ale avek sa Lalwa. Mon konnen bokou in ganny dir. Minis Dezinyen in seye eksplike dan en fason pli ouver benefis ki sa bann lamannman pe vin avek.

E osi pou sey penn en portre poudir pouvwar i pa pou zis dan en lanmen en dimoun me pouvwar i pou annan son bann *oversight* lo la.

Me selman mwan pa sa ki mon pe vwar mon. E bokou nou ki petet sirtou Seselwa ordiner deor i bezwen konpran, wi mwan mon kont okenn form koripsyon mwan.

Mon pa pou kapab toler koripsyon sirtou larzan piblik. E sa ki'n fer son koripsyon ler i pou ganny anmennen, (wi Onorab Arissol)

MR SPEAKER

Onorab Arissol mersi.

HON EGBERT AGLAE

... mon pa pou tolere. Mwan Egbert Aglae, Onorab Egbert

Aglae mon pa'n enplik mwan dan okenn form koripsyon.

Mr Speaker, ler nou pe get serten keksoz lo lanaliz la, sa Lalwa mannyer pe anmennen, parey Onorab George i kontan dir, annou fer en Lalwa ki pou benefisye nou ler ou o pouvwar, e osi en Lalwa ki ler ou sorti o pouvwar i osi al dan ou lavantaz. I enportan sa.

E sa ki mon pe vwar ozordi se ki bann lamannman ki pe vini i dan lavantaz sa ki o pouvwar la ozordi. i byen, zot o pouvwar, zot ki pe kontrol tou. parey Onorab Georges i dir zot ki pe *run border*. Zot ki dir ki pou fer.

(APPLAUSE)

HON EGBERT AGLAE

E sa ki zot pe portre se ki dan sa 6 pei Sesel zis *US* ki'n fer koripsyon. Ouswa zis siporter *US* ki fer koripsyon. Napa okenn siporter *LDS* ki'n enplike ouswa okenn lezot Manm dan *LDS* ki'n enplike dan koripsyon. Sa ki zot pe portre zot. I byen sa napa problem.

Me selman nou konnen i annan demen, ler zot a fini ek *US* apre nou a gete kot nou ale ankor. Mr Speaker, mannyer Lalwa pe ganny amande bann fason ki bann nominasyon pou ganny fer, wi pou annan bann

bout kot *SCAA* pou pran bann desizyon, rekomann avek Prezidan Larepublik.

Me nou konnen poudir si *CAA* li menm li *Constitutional Appointment Authority*. Son pouvwar li menm li pe ganny dirize par bann reprezantan ki siport *LDS*. Sa i en fakter e en realite nou pa kapab kasyet sa.

So ler nou pou koz lo lendependans sa lenstitisyon li menm, i anmenn bann gran dout. E pouvwar ler mon pe gete ki sa *Commissioner* li menm li pou annan, mon napa naryen kont Mrs De Silva mwan. Akoz demen i kapab pa li ki la li. I kapab en lot ki pou vini.

Me pouvwar ki nou pe donn li sa Lalwa i *answerable* zis ek Prezidan. Se zis Prezidan Larepublik ki pou kapab vini dir li pou donn en direktiv. I kapab dir be aret en lenvestigasyon lo tel size, lo tel *file*. Ouswa konsantre en lenvestigasyon lo tel, tel *file*. Akoz zot annan zot azanda byensir. Sa i kler sa.

Be i bann keksoz koumsa ki zot, zot ti lager pou pa arive. Zot ti pe lager pou en sistenm gouvrenans ki demokratik, kot pouvwar pa merit santre avek en endividi.

Akoz tou bann Lalwa, Minis Dezinyen i la ozordi, e mwan mon rapel byen son bann parol ki i ti dir.

Ler bann Lalwa ti vini kot ti mete pouvwar se Minis ki annan *final say*, zot ti tir tou. zot ti dir non. Pa merit, met pouvwar dan *Board*, met pouvwar dan en Konsey pou zot kapab en balans dan desizyon dan bann desizyon ki ou fer. E evite ki i annan labi. La ki nou pe vwar nou pe retourn lo en sistenm kot zot ti pe lager pou tire e mete.

Mwan sa ki enportan pou mwan, mwan, se Anti-Koripsyon i a fer son travay e i ava anmenn rezilta. Wi i annan en lir zans deor akoz zot ki'n kre lir zans, e zot in kre lekspektasyon lot kote, ki koripsyon in debord partou kote.

E zot war li difisil pou anmenn bann diferan ka. E i annan ka ki devan zot ki menm apre zot in bezwen dan en fason war poudir napa en ka.

Zot ki'n kre sa lirezans e ozordi zot annan en kantite presyon lo zot pou zot kapab anmenn rezilta. E Mrs De Silva Prezidan in dir si *by* lafen lannen pa pe marse i vedit ki ou osi ou riske war ou a laport. Sa parol Prezidan ti dir sa.

So i sa kalite konsantrasyon pouvwar ki demen savedir i kapab mon monte demen, en direktiv i ganny donner i dir be mwan

mon monte mon napa drwa antre dan mon lakaz ouswa tousala in fini ganny mete devan Lakour laba, war mon deor.

Si zot pe konpran byen sa kalite pouvwar se sa bann kalite pouvwar ki pe egziste ozordi. E ler nou pe kre sa *Advisory Council* mon ti a swete ki sa *Advisory Council* osi i ava annan en *say* dan direksyon sa ki Komisyoner pe fer. Me pa zis administrativman.

I vin parey ou pe met en Konsey zis pou *HR* pou dil avek *Human Resources Goods and Services*.

MR SPEAKER

Onorab ou'n ariv 10 minit. Nou kapab *move*

HON EGBERT AGLAE

Mr Speaker, ozordi mon krwar i dernyen zour, mon pou koz en pti pe. Donn mwan ankor 2 minit.

MR SPEAKER

Ok mon a donn ou 2 minit. Mon annan plizyer Manm pou koze ankor.

HON EGBERT AGLAE

Wi Mr Speaker. So Mr Speaker i pa fer sans ler mon pe gete akoz nou pou bezwen annan sa kalite Konsey. Si i pou annan en

pouvwar kot zis i pou bezwen gete ki pe pase dan lofis. Me solman bann cases ki pe ganny dil avek par *Commissioners*, sa zis *Commissioner* ki pou konnen avek bann antite ki Lalwa i permet li swiv avek bann Lalwa.

I kapab *FIU*, i kapab avek bann lezot antite. Se li i ava ale fer son travay li. E i a raport ek Prezidan kot i neseler. Si i annan direktiv i ava ganny pran.

So basically, mwan mon war poudir sa i pa demokratik, i pa dan en fason demokratik nou bezwen ale lo sa Lalwa. Taler Onorab Georges petet i pou entervenir, mon konnen i pou *wrap-up*. I pou sey vann sa zafer byen li. Pou dir nou kwa ki bon, kwa ki nou krwar nou pa'n konpran. kwa ki nou pa'n lir.

I annan serten keksoz menm si nou'n lir Onorab Georges menm si ou dir, ou pa fye zot lo la ozordi. Akoz nou war tandans kot zot pe ale. Ou konpran? Byen zot arogan tou akoz zot ki *run border*.

So Mr Speaker, pou konklir mon krwar sa Lalwa manner pe amande i pa bon. Mon pa war li byen e mon pa kapab siporte sa kalite lamannman mwan. Mon ti a siporte si nou ti pe donn plis pouvwar sa *Advisory Council*.

Parey Prezidan ti fer mansyon osi pou annan bann investigater.

Ti ava donn plis larzan pou ale pou atak sa bann ka ki zot pe dir koripsyon. Anmenn devan lazistis, prosekite kot i neseler pou prosekite. Les *the rule of law prevail*, parey nou dir.

E manner serten keksoz i ete *the rule of law* pa pou *prevail* akoz pou n annan lenterferans ki pou arive dan travay Komisyoner. Akoz tro bokou pouvwar pe ganny mete dan lanmen en sel dimoun ki pou *answerable* zis avek Prezidan.

So zis Prezidan i dir pa touse sa enn, Komisyoner ou pou napa swa ou pa pou touse. E si ou al *against* ou sel rekour se Ankour ouswa kot Lasanble pou swiv en prosedir pou vin rod sipor avek nou.

Pou kapab ed ou dan ou travay si ou pa'n dakor ek en keksoz. Be mwan pou mwan sa mon pa ladan e mon pa pou siporte. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Aglae. Avek la nou a pran en poz e nou a retournen 11.10 pou kontinyen deba. Mersi.

(BREAK)

MR SPEAKER

Bon nou a kontinyen avek Onorab Loze.

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker the oxford dictionary i donn definisyon en *Freudian slip* koman an *unintentional error regarded as revealing subconscious feelings*. Ozordi nou'n tann Minis Ferrari deklare konmkwa ki Anti-Koripsyon, (ACCS) i en antite politik. En antite politik, Minis ki'n dir, pa mwan ki'n dir. Mon le sa antre lo rikord pou posterite.

Mr Speaker, parey tou sa bann travay ki ou pe fer resaman, nou'n apros li nou lo en senp prensip, e prensip i kler, sa i pa nou Gouvernman parey zot in dir nou, sa i zot Gouvernman. Zot ki konnen, zot ki deside.

Menm si zot pa kontan letan nou dir nou, letan nou dir zot *mistake* ki zot pe fer, *they are your mistake to make*. I pa pou nou.

A la menm enstan, nou pa isi dan sa Lasanble pou nou debout akote zis get zot fer fot e selebre. Nou dir zot kot nou panse zot pe al mal e nou koz dan zentere Lepep Seselwa.

Nou pa pe dir zot sa aköz nou anvi dir zot ki pou fer, parey zot kontan dir nou se zot ki dir ki pou fer. i tre byen pou zot, kontinyen dir ki pou fer ziske zour zot in pri dan sa ki zot menm pe fer.

Nou pou nou, nou zis *point out* avek zot kot zot karavann pe al bite e zot, zot debout zot dir nou konmkwa nou pe abwaye. Sa i pa en problenm. Mr Speaker, sa i senpleman prensip avek ki nou apros sa travay.

Lo kekyon sa Lalwa. *Again*, nou retourn lo sa problenm kot nou ti'n pous o pou demokratizasyon pouvwar. E la ozordi mon pou *borrow* en mo ki'n ganny servi. Nou pe re grese e olye demokratizasyon pouvwar, nou pe vwar konsantrasyon pouvwar dan lanmen Egzekitiv.

E sa i pe *go on across Government*. Zot pe tir sistenm Gouvernans ki zot dir nou zot pe met sa ki pli bon, *all well and good*. *The proof is in the pudding*. Nou a get rezilta ler i vini. Me selman nou, nou pe kosyonn zot lo lafason ki zot pe fer.

E mwan personnelman ankor mon pa pou vot kont sa ki zot pe fer. Mon pa pou lev mon lanmen pou *endorse* li non pli. Aköz demen letan kelken i

run a fowl of sa bann keksoz ki zot pe fer, mon pa anvi ledwa i ganny montre lo mwan poudir ou ti parmi, ou ti konnen, ou ti donn lanmen. I will not be party tou sa ki zot pe fer la anndan ozordi.

Enn bann kekyon ki mwan mon poze lo lafason ki zot pe travay. Mon privezye pou asiz dan *Bills Committee* e mon remersi mon parti ki'n nomin mwan, ki'n donn mwan sa privez, sa loner. Be sa ki ou trouve dan *Bills Committee* se ki *LDS* depi in mont *State House* i pe annan en drol fason *going about son legislative agenda*.

Pa konnen lekel ki pe fer kwa, e lekel ki pe konsilte avek lekel. Be klerman dan zot ki dir ki pou fer, sa ki nou pa pe vwar prezan se konsiltasyon. Napa konsiltasyon, napa *White Paper* ki pe ganny prodwir lo bann Lalwa ki pe vini. Napa enteraksyon menm *within* zot Gouvernman.

E sa i sorti kler dan *Bills Committee*. E menm sa travay ki devan nou ozordi, *CEO* pa'n ganny konsilte li. E son lamannman, son kontribisyon ki li in sey fer in ganny rezete.

E i pa zis ozordi sa, i pa zis li. Mr Collie osi letan ti vin devan *Bills Committee* i ti dir poudir li i pa'n ganny *read into the email*. I pa'n ganny *read into*

the amendments ki ti pe ganny fer konsernan son lorganizasyon ki li i pe dirize. Sa i dezyenm.

Zour ki *SRC* ti vin devan *Bills Committee*, *SRC* ti annan menm konsern li osi. *SRC* ti dir poudir ki zot, zot pa okouran bann lamannman ki pe ganny fer, zot pa konnen....

MR SPEAKER

En segonn Onorab Loze.

HON JOHAN LOZE

Mon pare pou espere Mr Speaker.

MR SPEAKER

Onorab Andre eski ou le fer en komanter koman Chairman *Bills Committee* lo ...? Dan sa ka mon a permet ou wi. Zis lo sa size.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, mon'n lev mon lanmen akoz mon santi i annan en *issue* la ki enportan nou adrese. Bann antite i vin devan nou dan *Bills Committee* e zot eksprim zot konsern.

E nou'n dir a plizyer repriz ki *meeting* komite i enn ki konfidansyel, ni bann antite pa devret anmenn li an deor. Ni nou bann Manm nou pa devret anmenn li an deor.

Me selman nou diskite dan nou *Caucus* ki normal, nou pran en pozisyon lo diskisyon ki'n pase dan nou *Caucus*. Me selman mon pou dir ki Onorab Loze i konn sa tre byen. Nou pa devret devwal natir diskisyon, akoz dan konteks ki serten keksoz i ganny dir, i ganny dir in a *context*.

Me prezan, mon konpran nou bezwen fer politik, ou bezwen fer diskisyon. Mon napa problem letan ou dir diskisyon. Me selman sa ki pas dan nou *meeting*, i reste dan nou *meeting*. E i pa devret en keksoz ki al menm an piblik.

Akoz nou ti fer referans avek sa Mr Speaker si ou rapel letan i ti ganny mansyonnen par zot *party Leader*, *US son party Leader* dan en program *Tête a Tête* ki i ti dir.

So, mon krwar nou koman bann Manm e ankor mon krwar nou bezwen *reinforce* sa ki, akoz si nou kontiny koumsa bann dimoun ki vin kot nou pa pou dir nou naryen. Akoz i pou santi ki si i dir apre i vin piblik, apre li i ganny gete koman en dimoun ki kekfwa pa dan en bon laliny.

Me konteks ki serten keksoz ti ganny dir, ti ganny dir an referans avek sa ki nou ti pe diskite. E eski in annan serten nivo konesans lo sa ki ti devan

nou. So, mon ti anvi met sa an konteks Mr Speaker. Mersi.

MR SPEAKER

Mon'n konpran ou Onorab Andre. Onorab Loze mon krwar ou devret zis vey ou responsabilite pou konfidansyalite dan *Bills Committee*. Pa anpes ou tir ou konklizyon pou ou, me selman ou bezwen vey ki detay e sirtou ki lopinyon dimoun ki ou reflekte.

Si ou kapab tenir sa an kont Onorab Loze, nou a kapab kontinyen.

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, sa ki mon'n esey fer se siport sa bann antite *including ACCS*. Pou ki zot prop Gouvernman i sorti e annan en konsiltasyon avek zot.

Akoz i kler ki ozordi bann diferan antite Gouvernman pa konnen zot menm zot ki pe pase, ki pe arive avek zot bann prop antite. Sete sa mon lentansyon.

Mon napa en move lentansyon par fer sa. Mon ti a zis swete ki Gouvernman i kominik avek son bann prop antite. E ki nou kapab en *smoother operation of Government*.

Akoz la an se moman ki nou pe vwar se ki nou pa konnen. Personn pa konnen. Ni dan bann diferan antite.

E dan plizyer lenstans Gouvernman pa konnen avek ki Lalwa pe ganny fer. Nou konnen AG i prodwir dokiman. lekel ki'n donn AG, lamazorite bann antite pa konnen li kot in sorti. Ki manner in ariv kot AG, e ki manner Lalwa in ganny prodwir. Sete sa. Nou annan en fason lanver pou fer keksoz. Se tou Mr Speaker.

Mon ava move away from that aköz posibleman i en sore point. Mr Speaker be selman mon pou retourn lo en pwen ki monn deza fer.

Sa sistenm governans ki annan an plas an se moman la. Sa in en konba ki'n ganny anmennen par *SNP* depi son lensepsyon.

Lontan zot pe lager pou sa. Lontan zot pe lager pou annan sa *devolution of power*. I pa en keksoz nouvo. Sa ki nouvo se ozordi zot pe defer tou sa ki zot prop prensip in ensiste lo la *for years*. E ou konn sa tre byen Mr Speaker.

E zot pe anmenn tou sa ki zot in koz kont tou sa lannen, tou sa ki ot in apel la diktatir. Tou sa ki zot in apel en fason mal, ouswa fason pou pa fer

keksoz, zot pe anmenn tousala ozordi.

Zot pe vin avek, zot pe met li an pratik e zot pe sey konvenk nou isi anndan, lanasyon Seselwa *at large*, ki sa i byen. E ki sa i bon, e ki sa i le meyer fason fer.

Mr Speaker an 2016 *Board* Komisyon ACCS ti annan mon krwar 5 Manm si mon pa tronpe. 5 manm. E se *LOTO then* an 2016, Prezidan Wavel Ramkalawan ki ti pouse pou li ganny sans nomin serten Manm.

Se pou sa ki Manm in sorti 5 in vin 7, ti annan sa 2 ki li in nominen. 2 manm komisyon ACCS ganny nominen par *then LOTO*, Onorab Ramkalawan par son ensistans e son *say so*.

So, zot ti ok zot avek sistenm governans par *Board* tan ki ti *suit* zot *purposes*. Soudennman zot pa ok lemoman ki zot in gout pouvwar.

Letan sa *infamous* Lalwa *Board Planning Authority* la. *Country Town and Planning Act* ki Prezidan pa ti *assent* ti vin devan Lasanble.

Be zot konfortab annan *Board* zot. Ofet zot ti pe pouse pou ki *CEO* i ganny apwente par *Board*. So, zot pa'n zanmen annan problem ek *Board* zot.

Zot pa'n zanmen annan problemm avek sa sistenm gouvrenans demokriz. In toultan *ok* avek zot.

Se senpleman la ki zot in gout pouvwar zot in koman gou la diktatir e zot pe fer li dan sa fason. E mwan mon pou senpleman dir ki vwala ki zot pe fer.

Sa i rezon ki zot pe fer, be mon pa pou debout dan zot semen pou opoz zot. Selman i annan sa nouvo mo la, sa *neufangled word* ki mon tann zot pe servi depi *top to bottom*. Edifye, mon pou edifye nou pep lo sa size mwan osi.

Mr Speaker, en lot legzanp ki mon ava vir ver, se Sesel ti annan en Komisyoner Eleksyon. E sa ou ava rapel tre byen ou menm Mr Speaker. Nou ti annan en Komisyoner eleksyon. *SNP* lo en baz prensip ti pran li en marto 14 liv e kas sa. E met an plas en Komisyon Eleksyon.

Because of the basis of principle ki zot ti krwar fermeman ladan. Pouvwar, la demokrazi Sesel, pa ti kapab konsantre dan lanmen en sel dimoun. Dan lanmen en komisyoner. E sa i zot prensip sa i zot krwayans i pa mon prensip sa. I pa mon krwayans sa.

Ozordi *ironically enough* enn bann dimoun ki ti lager pli for pou kas sa Komisyon Eleksyon la, sa Komisyoner Eleksyon pou met an plas en Komisyon Eleksyon, se li menm li ki pe anmenn Lalwa devan nou Lasanble ozordi pou kas Komisyon Anti -Koripsyon pou met an plas en Komisyoner Anti-Koripsyon. Lanver sa ki li i toultan krwar ladan.

E pli pir ankor! Sa sesyon pe ganny prezide par Speaker ki li osi in lager lebra kase pou kas sa zafer en Komisyoner Eleksyon, met an plas en Komisyon Eleksyon e Mosyon i ganny anmennen par Onorab Georges ki'n *porte bras* for li osi pou kas sa zafer en Komisyoner Eleksyon e pou met an plas en Komisyon Elektoral.

Ozordi zot tou zot pyetin lo zot prop prensip. Zot swiv lipye lo la zot zet li dan '*bin listwar* 'parey ki Onorab Regina ti kontan dir nou lontan. E zot swiy lanmen parey Pilate. Tou sa i lo pou zot. Mwan mon pa propoz zot, mon pa pou vot kont, me mon pou met bann fe devan zot pir en senp.

Mon pa pe sers okenn polemik avek zot mwan. Mon pe zis fer zot rapel zot prop parkour. Zot prop listwar.

Me Speaker, rezo mon'n al vizit Komisyon Eleksyon.

MR SPEAKER

Onorab ou'n sot 15 minit. Nou al ver konklizyon *please*.

HON JOHAN LOZE

Mon ava *wrap-up*. Enn bann keksoz ki danze ki pe prezante ozordi se ki demen en dimoun i met son kandidatir pou eleksyon. Dizon i vin devan i met son kandidatir, nenport ki, i kapab enn antre zot i debout koman en kandida Prezidansyel. E deswit mon pa vir ledwa ver ou Mrs May, fodre nou et kler lo la.

Me Komisyoner Anti-Koripsyon i deklans en lenvestigasyon lo sa kandida Prezidansyel. *Right there and then* sa dimoun i ganny *tarnish* li. I en kandida Prezidansyel li, napa ni en *Board of Commissioner* pou *vet* sa, napa personn pou kontrol sa en pe.

Be kote sa sak salte i tonbe? I tonm lo ledwa Prezidan, i pou tonm lo ledwa *the sitting President. Whomever he may be*.

I tonm lo son ledwa *squarely* senpleman aköz napa en *buffer* ant Prezidan avek loperasyon sa Komisyon. E la *il faut être* kler mon pa pe blanm ni Prezidan, ni Mrs De Silva mwan. Mon pe siz koz lo la fason ki Lalwa *has been construed*.

E pou egzanplifye sa ki mon pe dir zot, an 2017 ti annan en kankan politik ki ti pete la anndan, lo en *ex-* Minis ki zot dir ti'n annan 72 morso later. Sa ti ganny *pick-up* par Komisyon, ti ganny anmennen lo televizyon.

Zot ti koz lo la konmkwa zot pe al *investigate* sa. Ti pas dan en *Management Meeting* mon krwar. I dan domenn piblik Mr Speaker aköz ti sorti Ankour dan *trial Deputy CEO*.

Be koz in met lasezi lo byen *ex-* Minis pou 9 mwan. Zot in remet lasezi ankor mon krwar pou 6 mwan. Be la ozordi ki pe arive la? Envestigasyon in konplete? In monte lo televizyon pou dir? Minis Ernesta in vole 72 bout later? Yer mon'n tann dir ankor la poudir i ti transfer 72 bout later lo son lekor.

Eski i ankor annan en sanksyon lo son propriyete? Aköz mon war li pe *trade* son propriyete libreman mwan. So se sa ki egzanplifye sa ki mon pe dir zot zafer si en dimoun demen i debout koman en kandida. E sa Lalwa i permet lorganizasyon ACCS ganny servi koman en zouti اساسina karakter.

Parske nou'n deza ganny dir isi anndan poudir par ACCS letan in komans en

lenvestigasyon i napa lobligasyon pou vin donn personn okenn rezilta son *findings*. Ti ganny dir isi anndan dan benm Lasanble.

So, they are the perfect tool of character and political assassination. E la mon pa pe senm dout lo personn mwan. Be selman mon pe *warn* zot ki okenn *detritus* ki vini pou tonm lo ledwa Prezidan. Akoz napa en *buffer*, i devret annan en *buffer* pou protez la Prezidans kont okenn *fall-out* ki kapab arive.

Me la dan sa ka i napa. E *will be directly responsible* pou okenn lakizasyon *tant bien que mal*. I kapab vre, en dimoun pli koronpi posibil, demen i ganny met ledwa lo la, i ganny *fingered*. E deswit i vire i dir be sa en latak politik sorti direk *State House*. Ki zot pou dir?

Non, *Advisory Board*. Be *Advisory Board* i kek par, par kote laba li. I napa kontrol lo loperasyon e lenvestigasyon. So mwan mon'n al dan sa direksyon, mon'n koz koumsa. Mon pa'n antre dan bann *cheap* polemik akoz i annan danze. I annan danze pou nou tou avek sa Lalwa.

I annan danze menm pou *State House*, e i sirtou annan danze pou nou isi anndan ki demen listwar pou montre ledwa lo nou pou dir nou, nou'n

permet sa arive. E nou'n permet li arive dan en klima kot ti napa diskisyon. Wi zot pe apel li en klima tranzisyon. Be i pou sorti evantuelman ki mannyer keksoz ti pe ganny fer.

En kantite keksoz pou sorti evantuelman. I pou sorti ki mannyer sa bann Lalwa, lekel ki ti par deryer? Lekel ki'n koz ek lekel? Ou vwar?

E mwan sa i mon sel konsern Mr Speaker. Mon konsern se annou amenn en keksoz ki pli meyer, ki pli bon, ki pli byen pou nou pep.

E menm si mon fodre koz anver proteksyon *State House*, proteksyon La Prezidans mon pou fer li wi. Mon pou fer li akoz 2025 letan nou, nou pe asiz *State House*, mon pa anvi annan sa kalite menas lo nou Prezidan.

Mr Speaker mon dernyen pwen e la mon pe al arete.

MR SPEAKER

Ale al en pe vit Onorab.

HON JOHAN LOZE

Zot in koz bokou lo lenvestigasyon. Zot in koz bokou zot in balans en kantite keksoz *to the extenT* ki i annan en Manm in dir koumsa i annan bann fantonm ki'n ganny lord kot *ASP*. Sa ou kapab al dan *verbatim* ou a trouve. Mon pa

konnen ki *loan* ki donnen kot ASP mwan.

Be selman si nou pe lenvestigasyon, nou bezwen mazine poudir lenvestigasyon la, nou bezwen fer partou. Nou kapab komans avek paspor Al Materi. *The White Oak incident*.

E mwan koman mon ganny sa let POCCA ki mon'n *request officially*, mon pe al kot Mrs Mein mwan, mon pe al met mon konplent pou annan en lenvestigasyon lo sa ki zot ti fer dan sa Lasanble. Akoz sa osi i bezwen ganny *investigated*.

Me sa ki nou pa pe realiz danze ek sa Lalwa *the way it is construed*, nou asiz dan sa Lasanble nou dir nou Prezidan in al mandyan. Nou Prezidan in al mandyan, in mont *overseas* in mandyan lo non lepep. In gannyan sa ki in mandyan? Ler in mandyan in gannyan?

Be mandyan li, i pa *solicitation* li? *Accepting of a gift regardless* si ou'n aksepté pou ou, ouswa ou'n aksepté pou lepep, i pa *accepting of a gift*? Sa ki'n donn ou sa gift ki ti son lentansyon? Ki lentansyon en dimoun donn ou sa *gift*, apre ki ou'n mandyan li? Eski i ti pe *incite* ou? I pe *incite* en keksoz *from you*?

Nou Prezidan i al vwayaze, i al dan en avyon prive ki'n ganny anvoye pou anmenn

li, is this a *gift*? Mon pe koz an relasyon avek sa Lalwa silvouple. Pa vin *surexciter*, mon pa'n fer okenn lakizasyon. Mon pe koz an relasyon ek sa Lalwa *the way the law is written, it can be seen as a gift*.

E zot pe koz lenvestigasyon, i annan en kantite keksoz ki nou pe *take for granted*, ki nou pe zis senpleman aksepté. Ki wi *push hard enough can and will be investigated*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Loizeau.

HON NORBERT LOIZEAU

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis Dezinyen ek ou delegasyon. Mr Speaker mersi pou ganny en pti sans ankor enn fwa pou koz lo merit zeneral sa *Bill* Anti-Koripsyon.

Ki en size ki vreman enportan e ki i annan latansyon bokou Seselwa deor pou vwar serten keksoz arive.

Mr Speaker, mwan mon pou komans koumsa. Ti annan en moman dan parkour politik dan lavi nou pri pei Sesel. Pli ou mwen dan Gouvernman, dan governans dan Gouvernman. Koripsyon ti en keksoz normal li.

Ou pa ti annan drwa koz lo la. Ti arive kot si en Minis in

pran en keksoz la, i pa ti ganny met deor. I ti ganny mete laba pou li pran ankor en pti morso pou azout avek petet sa ki i ti'n pran pa ti ase.

Ti annan en letan Mr Speaker kot nou ti tann dir ki "koripsyon i en persepsyon". I ti en persepsyon pou tou Seselwa savedir pa ti vre. Ti manti, sa bann keksoz pa ti arive.

E nou'n war avek nouvo ladministrasyon Mr Speaker. Ki serten apre odit zot in fer dan zot Minister, zot in war bokou keksoz ki ti pe pase an relasyon avek koripsyon.

Ti annan en moman ler apre ki serten Prezidan ti vwar ki vreman, i pa ti vwar i ti bezwen admet. Akoz sa bann letan 15 lo 10 ti'n tir son figir deor, kot i ti dir koripsyon pou ganny koup son latet.

E nou'n espere Mr Speaker. E zanmen koripsyon son latet in ganny koupe Sesel. Ziskan 6nm Lasanble mon mazin byen, avek bann rapor Oditer Zeneral ki Onorab Arissol pe lev, lev anler, i ti a lev ankor en kou zot a war. (Mr Speaker la laba.)

Nou ti vwar ki vreman dapre son bann odit ki in fer. vreman ti annan serten labi. Ki savedir ti montre nou ki koripsyon ti'n nepli en persepsyon Mr Speaker. E nou

koman en Lopoziyon sa letan 15 lo 10. Nou ti en lopoziyon for Mr Speaker. Nou ti pouse ki i annan sa Komisyon Anti-Koripsyon ki ganny formen pou dil avek sa bann ka koripsyon.

Nou ti pouse, nou ti koz lo la. Onorab Ferrari ki ozordi Minis Dezinyen ti koz bokou lo la, ansanm nou ti lager. E ki nou ti persyad Prezidan Faure sa letan ki ti'n ganny anvoy baton avek pou diriz en kou, pou li admet ki i bezwen annan sa Komisyon, e komisyon ti ganny formen.

Me selman Mr Speaker ti annan en keksoz ki ti arive avek sa koripsyon, ek sa komisyon. Ti annan restriksyon dan serten keksoz ki zot ti kapab fer. E Ms De Silva mon'n ekout li souvan fwa lo televizyon in vini in dir ki son lanmen i anmare. I pa kapab fer naryen, isi pe anpes li. i anvoy kot *Attorney Zeneral* keksoz i reste lanmenm, akoz i annan serten keksoz ki pe anpes zot.

E sa bann keksoz Mr Speaker a mon avi, mon panse ti ganny fer ekspre. Pou ki i annan en komisyon Anti-Koripsyon, me selman zis i la koman en non, me selman i napa ledan.

I zis konmsi ou'n anmar en lisyen o bor ou lakaz zis i zape. I zape selman voler i pase

i antre i pran, li i zape li Mr Speaker. E nou ti pe war li koumsa.

Avek sa bann konsern ki Ms De Silva ti anmenn devan, Gouvernman in ekoute. Sa nouvo Gouvernman, e Mr Speaker nou bezwen mazinen ti annan serten keksoz ki nou ti pe koze avan wi, me ozordi ler nou dan Gouvernman nou war ki i nesese ki nou fer.

E i enportan parey Onorab Georges i kontan *remind* bann Onorab lot kote, ki sa se en nouvo Gouvernman, e sa nouvo Gouvernman i annan en nouvo fason fer.

E vwala sa nouvo fason fer. ki sa nouvo Gouvernman in anvii vin avek. E la Mr Speaker mon anvii dir ek Ms De Silva apre tou sa bann konsern ki ou'n met devan ou pa'n kapab fer naryen. La sa Komisyon pe ganny zouti, sa zouti ki ou ti dir ou ti napa ou pe gannyen la. Ou pe ganny ledan.

E i annan 2 zouti enportan ki ou pe gannyen la. Ou pe ganny ou en Lalwa ki pou permet ou fer ou travay. Malgre i annan serten konsern lo lot kote. E ou annan ou Bidze.

Mon krwar sa voyaz ou'n ganny en Bidze ki ase normal pou ou kapab fer ou travay. E nou ki nou ki nou anvii war

nou? Pa zis mon ki anvii war sa Ms De Silva.

Dimoun deor i anvii war mannyer mon kapab dir sa. I anvii war rezilta dan sa travay. Akoz depi ler zot egziste nou pa'n war rezilta. E dimoun deor i anvii war rezilta. E nou espekite ki avek sa ki ou pe gannyen la, nou pou war rezilta.

E mon konnen ki i annan pe koz lo sa Lalwa konmsi zot war serten defayans. Me mwan mon anvii dir sa Mr Speaker sa i pa'n grave dan ros sa Lalwa. Menm Konstitisyon lo zot kote latab.

Zot in amann Konstitisyon pou kantite fwa. Kantite fwa Mr Speaker. Parfwa pou zot benefis koman en Gouvernman. Be nou, nou pa pe fer sa nou.

Nou ler nou pe fer en keksoz nou pe fer li pou benefis tou dimoun. Pou benefis tou Seselwa. Nou konnen be nou tann i annan pe dir sa Lalwa i pa pli meyer. Nou ti kapab vin ek enn pli meyer.

Mr Speaker be nou'n atande pou en bon pe lannen nou anba Gouvernman sortan, Anti-Koripsyon mon krwar i annan anviron 4an. Mon panse pe al lo 4an depi ler zot egziste anba Gouvernman *US*.

Zanmen in annan en, zot in oze pou anmenn en keksoz devan pou permet Ms De Silva,

pou permet sa Komisyon kapab fer son travay dan en fason byen. E nou nou'n pouse toultan nou, e zanmen ou'n gannyen sa Ms De Silva. E la ozordi ou'n gannyen.

E i enportan Mr Speaker, nou pe koz lo koripsyon kan Prezidan i ale i dir i al mandyan. Be Prezidan i met tou keksoz o kler li. Prezidan in dir avek bann biznes i annan en fon met larzan. E tou keksoz i vin o kler. Me pourtan ti annan en fon COVID dan Ladministrasyon avan.

Mr Speaker, zanmen monn war i annan en dimoun in vini in dir i pe met sa dan fon. Bann, dan bann 2018, 2020 ler COVID ti arive.

Sa osi nou bezwen gete, i annan bann mandyan ki nou ti al mandyan osi. Onorab Ferrari i konnen ki Prezidan Faure sa letan ti al mandyan ek Lenn.

Assumption ti pres pou ganny vann. Assumption ti pres pou ganny vann. Akoz bann mandyan ki zot ti al mandyan Mr Speaker. E nou, nou ti met lipye pou sa zanmen i arive dan nou pei.

Ki nou zil i reste pou nou. Sankwa i annan gran sans Assumption ti pou annan en baz militer e ti pou annan kek keksoz ki ti'n pas anba, anba

kot zot pe fer faver pou sa dimoun.

Mr Speaker, an konklizyon mon anvi dir avek Ms De Silva mon pou donn sipor sa Lalwa. E parey monn dir oparavan ou'n toultan dir ki i annan keksoz ki pe anpes ou fer ou travay.

La avek sa ou'n gannyen, e nou dan sa Lasanble sa kote latab, e mon panse nou tou e tou pep Seselwa i anvi war rezilta. E mon panse si sed fwa si ou ava anmenn rezilta pou nou vwar ki sa Komisyon vremen la pe fer son travay. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Adelaide.

HON FRANCOIS ADELAIDE

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour Minis Dezinyen avek ou lekip. Mr Speaker mon osi mon profite dir de pti mo lo sa *Bill* akoz mon trouve poudir i en *Bill* ki pe anmenn ankor plis keksoz pou nou pei *in regards to* koripsyon.

E dabor petet avan mon konmanse mon oule remerisi *panel*. Mon konnen poudir zot lavi pa fasil bokou dimoun i kont bokou lo zot e mon panse zot annan tou sa bagaz AG, Ms De Silva avek ou de lezot koleg.

Mon santi ki zot annan sa bagaz e zot pare pou delivre se dan zot manda. Me mon konnen poudir i annan pa mal difikilte. Me sa Lasanble nou isi lo sa kote latab nou pare pou donn zot tou nou sipor pou ki a mwen nou kapab vwar keksoz en pe pli meyer dan nou pei.

Mr Speaker byensir napa en Lalwa ki parfe parey Onorab Loizeau in dir. E prezan ler ou pran en gouvrenans dan en letan kot ti ase difisil, mon krwar i enportan ki ou devlop en laliny ki mannyer ou kapab gouvrenen, e kot i annan keksoz pou aranze, mon krwar ou pa devret per.

E se sa ki nou Prezidan in fer, i pa'n per in *tackle the bull by the horn*, e i pe anmenn bann sanzman pozitiv ki byensir nou pou vwar progre a lavenir.

Petet avan nou al en pti gin pli lwen, eski nou konnen ki savedir koripsyon? I annan bokou persepsyon lo ki savedir en akt koripsyon, me mwan ler mon gete ler monn sey al *google* sey *study*, be annefe laplipar dimoun sirtou isi Sesel *involve* dan en serten ka koripsyon, menm si nou pe fer li enkonsyanman, me ki mannyer nou pei in ganny *run* koripsyon in en keksoz ki normal.

E mon krwar lo sa kote Komisyoner avek ou lekip

annan ankor bokou keksoz pou nou fer *in regards to* ledikasyon, nou pep lo ki savedir koripsyon, mannyer nou detekte li.

Mon konnen nou pe travay ek ki zot in fer e ki mannyer nou pou kapab met en pti zafer pa en zafer me koupe.

Parey mon dir zot travay i imans mon konnen. Tou dimoun deur la i anvi vwar rezilta. Me mon konnen zot osi konman en Komisyon zot bezwen fer sir ki tou detay zot gannyen avan ler zot anmenn en *case* Ankour, ki i en *case* ki zot konnen ki zot pou *win*.

Akoz pa vo lapenn ou'n gat ou tou sa letan lo en *case*, e ler ou ariv devan Lakour pou zis ar en fot teknik ou perdi sa *case*.

E byensir i vin en dekourazman pou zot e i pou vin en - petet i kapab vin en nouvo bon pou bann lezot dimoun, aköz bokou dimoun i anvi ki zot *fail*. E nou, lo kote *LDS* nou pa anvi zot *fail*. E nou anvi ki zot raport sa travay ki vremen vin en lafyerte pou nou pei.

Kot sa bann ka koripsyon ler i ganny detekte dimoun aprann e nou dekouraze pou ki dimoun par pratik sa kalite keksoz pou zot benefisyé.

Wi in fini sote wi Mr Speaker ti annan bokou keksoz

mon ti anvi dir lo la, e solman mon sistenm in *down*, me selman parey mon pe dir dan sa Lalwa ki nou ganny donn Komisyoner en nouvo tit e petet en pe plis pouvwar, avek sa Gouvernman ki la e serye, nou bezwen vwar keksoz ki marse dan sa pei.

E petet nou'n tann Onorab Loze in dir en bon pe keksoz e koripsyon i pa zis pran larzan, e petet ozordi nou konman bann Manm Lezislater ozordi nou kapab fer serkey pou nou.

Akoz sa Lalwa dimoun deor ki pou nou anndan, so i enportan ki ler nou pran en desizyon ozordi nou pran en desizyon ki byen e nou osi konman bann Manm Lezislater bann legzanp mon krwar nou devret ankouraze ki sa bann pratik pa kontinyen.

E mwan mon krwar poudir tou dimoun isi menm laba *at least* si zot ti kapab sanz zot nide e petet donn nou sa sipor. Akoz i pa zis pou zot, i pou nou osi.

So si nou anvi ki nou vin bann legzanp, bann model, e mon krwar ki i enportan ki nou vot lo sa Lalwa.

E Mr Speaker pou konklir parey mon dir mon pou donn mon sipor sa *Bill* e pou ki zis mon ava donn en pti legzanp, *in regards* pou mon ariv Lasanble

ozordi. Mon ti bezwen ale konteste eleksyon.

So mwan mon'n fer sir ki mon'n pratik tou sa k i ti byen pou mon kapab ariv dan lasanble. E nou'n tande bann alegasyon ki'n annan bann pa kandida me asosye ki'n bezwen anmenn drog, drog Corgate Estate pou donn dimoun pou zot ganny vot. E sa osi i en form koripsyon.

So ler nou pe fer sa bann keksoz la mou tou nou bezwen konsyan nou konman ban dimoun so annou donn legzanp nou sipoze vin egzempler e ki dimoun i swivre nou.

Me pa nou ganny e lapli nou ganny akize, dimoun i bat lanmen lo nou, nou lenstisyon i desann Komisyon i perdi zot stati e nou ganny vwar konman sa Lasanble ki'n *fail* sa Nasyon.

So an konklizyon Mr Speaker mon a dir poudir ki avek Ms De Silva konnen poudir sa Lalwa i pa sitan perfe, me *at least* en keksoz pou konmans avek e nou pou donn nou sipor.

E pa ezite si i annan okenn keksoz koze mon krwar Prezidan i annan sa lodyans pou li kapab ekoute, koze.

E petet anmenn kot nou , nou ava gete ki mannyer nou ava kapab ed zot pou ki nou ava ganny sa pli bon Sesel ki

koripsyon i ava petet redwir e nou ava *enjoy* preski tou bann resours byen e sakenn i ava ganny en pti bout.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Henrie.

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun. Mr Speaker zis avan mon pran laparol konman *Chairman Standing Orders Committee*, mon oule zis atir latansyon bann Manm lo Kod Kondwit pou bann Manm Lasanble.

E Kod 12 i koz lo “Use of information received”

Members must bear in mind that information which they received in confidence in the course of their parliamentary duties should be used only connection with those duties and that such information must never be used for purposes of publicity or financial gain.” Mon zis anvi met sa lo latab. Mersi.

Mr Speaker Sesel ozordi i 66enm lo Lendeks Koripsyon. E dan mon ladres SONA mon ti fer en pledwari avek bann *public servant* pou dan zot travay annou vin konsyan sa bann stati Sesel, or sa bann Lendeks Enternasyonal e nou tou annou travay ansanm pou

amelyor nou *standing*. E ki Sesel i ava vin en pei egzanplè dan lemond.

E koripsyon i enn bann landrwa kot nou tou nou merit vin ansanm partikilyèman dan Lasanble Nasyonal, pou nou ede ki nou *standing* i amelyore. E ankor enn fwa mon fer en pledwari avek nou to nou, annou konsyan sa e nou ede kot nou kapab.

In annan konsèrn lo lentansyon par deryer sa nouvo striktir k pe ganny propoze. Konsèrn mon ava dir i valid, pou dir *ok* pou nou kestyonn tou bann keksoz ki ganny met devan nou. Me mon ava osi dir ki sa ki nou merit pe met lanfaz lo la se misyon, vizyon e valer en striktir.

Me pa nesèrman fason ki ganny striktire. E pou mwan letan mon get Komisyon Anti-Koripsyon (ACCS) mon vwar li poudir i merit pe fer lenvestigasyon, ki dan dernyen lamannman nou ti donn li sa pouvwar pou fer.

Nou ti nou merit pe dir ek li i merit pe fer plis prosekisyonn. Ankor dan dernyen reform i ti ganny sa pouvwar pou fer.

Pou fer plis ledikasyon piblik. Fer dimoun konnen ki pe pase avek lentansyon pou enfliyan zot konportman. E yer mon kontan vwar poudir *Ethics*

aprezan in avek li e parey Onorab Georges ti eksplike i annan en koerans ant Etik avek Koripsyon. Alor i byen sa.

E en lot keksoz ki nou merit pe egzize e i fer se pou li obzerv sa k pe arive dan nou sosyete, e detanzaot fer bann rapor lo progre ouswa regresyon ki nou pe fer konman en Nasyon an se ki konsern koripsyon.

Me selman nou be zwen amet konman en pep ki performans ACCS e son *Board* depi 2016, in les serten lespas pou kritik par piblik ou medya. Serten sa bann kritik in annan merit e alor mon vwar li se sa lesey pou sey vin avek nouvo striktir avek lentansyon pou amelyor son performans.

E nou dan nou *oversight role* annou pa desarz nou responsabilite. Annou reste angaze avek sa antite akoz i pou vin devan nou pou son Bidze, nou kapab table bann kestyon pou li, nou kapab anmenn bann Mosyon pou demann demann li fer serten keksoz. Pou nou menm kapab propoz bann Lalwa pou anbelir son kad legal.

Ankor mon retourn lo mon pledwari avek nou konman Manm Lasanble, annou pa abandonn nou responsabilite pou donn en koudmen amelyor

nou performans lo Lendeks Koripsyon dan lemonn.

Mr Speaker mon dezyenm pwen mon ava tous lo en pwen ki mon ti fer yer, dan mon lentervansyon lo bann *Bills* ki ti konsern Minis Manmzel Devika Vidot, Se ki mon vwar ki Prezidan Ramkalawan i pe en nouvo fason dan son ladministrasyon fer keksoz, kot sa bann dimoun ki ansarz dezormen bezwen pran responsabilite.

E mon ti *quote* parol Prezidan American Harry Truman “*the buck stops here.*” dezormen pou napa *Board*, pou napa *Chairman* pou nou pas blanm lo la, pou nou poudir Komisyon ti anvi fer sa, *Board* in fer pou li.

Savedir *the new Commissioner* nou pe espekte en dimoun ki demontre *strong Leadership*. *Strong Leadership* nou pa pe dir poudir i enn ki pouvwar al dan son latet, e i pou *operate* an deor kad legal ki dwatet mon pa pe - mon pa krwar sa i pou arive.

Pa an 2021 letan dimoun i annan ase liberte pou kritik bann keksoz ki mal e ki mon ankouraze zot fer sa.

Me nou pe espekte ki sa *Commissioner* i annan abilite konman en endividi pou dirize, pou ekoute, pou konsilte, pou

konnen ki pe pase, etabli bon relasyon avek tou bann travayer son antite, son bann *stakeholders* e bann *MDAs* ki la pou donn li en sipor. Annan bon stratezi, e rann kont rann kont. Mon souliny sa ankor rann kont.

Trwazyenmman Mr Speaker, mon oule koz lo nou lager kont koripsyon e sirtou nou konman Manm Lasanble Nasyonal nou bezwen konsyan ki lenpak koripsyon i annan lo devlopman nou pei;-partikilyerman sa ki nou apel devlopman soutenab.

Me pliz enportan letan i souzestim la demokrasi. Fransman nou demann nou lekor ki kalite lopinyon zot krwar piblik i annan lo nou konman politisyen? I enn ki move e ki mwan parfwa mon anbarase letan konmsi mon vwar mwan osi mon form parti sa group.

Akoz dimoun i dir “be wi sa bann dalon zot *take care of each other*, zot zis konn zot pos zot an en pozisyon zot bliye kot zot sorti.”

Akoz dimoun i dir sa? Akoz zot vwar serten keksoz ki pase otour zot, e zot santi poudir nou pa pe fer ase pou fer sir ki servis e koul dan kominote.

Be aköz sa i arive? Akoz souvandfwa koripsyon i fer ki i destabiliz sosyete, i afekte sa ki nou apel *rule of law*, i souzestim bann lenstitisyon ki nou konman Lasanble Nasyonal souvandfwa nou egzize ki zot delivre lo non lepep.

E anfet mon’n tann en komanter, sa semenn dan Lasanble Nasyonal ki mon vwar li no selman fer lapenn. Me mon ava servi sa mo i inyoran kot pou en Manm Lasanble dir poudir letan nou lev nou lev *the red flag* poudir kot *Procurement* i konsernen risk pou koripsyon i prezan.

Dan en Bidze R12bilyon ki nou fek pase 4bilyon ladan ouswa en kar i al dan pou *procurement of goods and services*.

Eski nou mazine si nou en adilt ki’n viv lo sa later poudir napa bann endividi ki pou profit bann lespas pou abiz lo sa larzan *taxpayers*? Eski nou kapab zis krwar poudir sa pa egziste?

Zis bann gro proze, nou pe koz par lao 77milyon e bann ptipti proze par anba 150 mil i manz larestan. E mon’n deza *on verbatim* i annan rikord la mon’n rakont ki bann kominote *retailers* Endyen in dir mwan plizyer fwa kot bann *procurement officers* i vini zot

pran en keksoz pou lakonpanyen, ou MBAs zot travay lot al dan lakour.

Letan en rapor Oditer Zeneral i koz lo en zofisye larme ki vin pran R3 milyon apre letan zot *crosscheck* avek be eski in arive dan antite, i dan rapor e i zis ale koumsanmenm, ki manner nou kapab viv ek nou lekor?

Be R3 milyon Mrs Tomking Mont Buxton ti ava'n ganny son *bus stop* ki depi 2016 i demann mwan. Me mon napa ankor kapab *provide* konman en MNA Elekte akoz bann antite ki zot vin avek i dir napa larzan.

Sa ki nou konman Manm Lasanble nou bezwen konpran e lefe ki Bidze i pas devan nou, nou ki annan en rol *oversight these is where* nou merit pe met lanfaz lo la.

Alor Mr Speaker mon pledwari pou nouvo ladministrasyon, se pou met zefor dabor lo pou retir koripsyon dan servis piblik. Akoz la ki nou kapab komanse se la kot zot responsabilite i ete.

E anfet si mon regard sa ki *Transparency Initiative* ti dir resaman zot ti dir ki si i annan latransparans dan tou desizyon ki ganny pran, partikilye dan sekter Gouvernman i ava annan konprenezon piblik, e i ava redwir bann lenstans

koripsyon. E mon siport zot lo la.

E dernyen fwa ki nou ti koz lo size koripsyon Mr Speaker mon ti fer en pledwari ki travay ki ACCS i *fer* i bezwen reste priyorite Nasyonal.

E ki manner nou kapab fer li *achieve* sa target? Mon panse krwar ki i bezwen reste konman en Komisyon ki endepandan, e ganny prezerve par Konstitisyon nou pei. Ozordi legzistans biro ombudsman par egzantp i dan Konstitisyon.

Eski alor legzistans ACCS i osi bezwen parey? Akoz demen si en lot ladministrasyon i vini i dir mon *repeal* sa Lalwa eski zot pou egziste? Alor nou ankor konman Manm Lasanble i bann konversasyon ki nou bezwen kontinyen fer antre nou.

Lobby kanmarad rod sipor *across political aisle*; ki nou koz avek en menm lavwa; ki nou regard dan en menm direksyon pa pou nou parti pa pou nou *constituency* me pou Sesel.

Ki alor nou ankor nou anbelir nou performans lo bann Lendeks Enternasyonal. Mon krwar sa i bann pwen mazer ki mon ti le fer Mr Speaker. Bann detay ape nou ava regarde ler nou ariv dan Staz Komite.

Me lefe ki mon annan *the floor* Mr Speaker mon krwar sa i mon dernyen lentervansyon pou sa trimes.

Mon ava zis remersi tou mon bann koleg pou travay ki nou fe r ansanm pan sa term. I pa'n en travay parfe. Annou kontinyen travay koze antre nou ki mannyer nou pou amelyor nou performans.

E pou Mr Speaker *thank you very much* pou ou *leadership* e mon swete ki letan nou retournen bann lenstans kot en pe lensolans vizavi *the Chair* i redwir.

Akoz dimoun deor pe get nou. Mon pe koz konman en koleg. Akoz i anbarasan parfwa nou konportman. E menm si mwan osi mon'n fer mon e dir sa aköz mon'n fer dan (sizyenm) Lasanble mon ti sel Manm ki ti ganny pouse e i annan dimoun ki repros mwan en kantite.

Pou sa mon *apology and* so letan mon vwar lezot pe fer mon konnen aköz mon pe dir li koumsa. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker dan en serten sans mon regrete monn lev mon lanmen aköz i ti

ava en zoli lentervansyon pou nou fini lo la ozordi. Donk ou ava permet mon pou dir zis detrwa pti mo.

Premyerman e dan menm laliny ki Onorab Gervais Henrie in konmans son lentervansyon bomaten, permet mon pa dan en sans kritik personn.

Mon toultan konsidere ki dimoun i koz zot dan zot bonnfwa, me nou tou nou isi lo en *learning curve*, me sirtou pou bann nouvo manm lasanble mon ti ava kontan zis fer en referans avek nou *Rules of Procedure Committees*; espesyalman *Rule 26* ki dir ki, ki limero premyerman;-

" All documents, report papers of Committee shall be confidential and shall be in terms of it's rules."

E dezyenman;-

"The proceedings of and the evidence taken during the public hearing shall not be published, unless the Committee decides otherwise."

Alor mon krwar sa i en keksoz ki nou pa toultan konsyan e mon pa pretann ki mon konn plis ki tou dimoun aköz sa bann *rules* zot pa vremen a laporte menm nou bann Manm.

E i annan en bon rezon aköz sa i leka. Akoz nou bezwen ankouraz dimoun pou

vin koz fransman devan en Komite Lasanble e si dimoun i krwar ki sa ki zot dir kekfw i ava ganny servi, zot riske pa koz avek sa fransiz ki zot ti ava fer li otreman. Sa se sa pwen.

Mr Speaker anliny avek sa in ganny dir mon krwar nou devret adres sa pwen *the right the beginning*, ki si i pa'n annan sifizaman konsiltasyon avan ki sa Lalwa in ganny promilge, mon ava dir klerman ki sa i regretab.

I pa devret arive i devret annan otan konsiltasyon ki posib avek tou bann *stakeholders* avan ki okenn Lalwa i vin devan sa Lasanble. Nou ti dir li ler nou ti asiz lo lot kote latab, nou pa kapab ozordi dir otreman.

Me sa ki mon konnen se ki sa Lalwa a lamannman ki devan nou ozordi, mon konnen dimoun i kontan ekout mwan, mon pli kontan ler dimoun i ekout mwan ler i annan en *musical back-up* ankor Mr Chair, i pli gou.

Mon konnen ki i pou annan ankor lezot lamannman ki pou ganny anmennen, sa se bann lamannman - sa seri lamannman ki nou'n war se bann lamannman striktirel irzan.

Me pou annan bann lezot lamannman mon pa pe devwal

okenn sekre, ler mon dir ki dan en dezyenm tan pou annan plizyer lezot lamannman ki pou vini *including* pou *Corruption Commission*.

Mr Speaker permet mon prezan pou regard en pti pe rezondet deryer sa lamannman ki la ozordi. E mon krwar nou devret met sa ki nou e dir dan konteks e on konpran zot lo kote latab zot pe fer en largiman ki sa i nou pe fer se nou pe al kont sa ki nou ti dir ler nou ti akoz lo zot kote latab.

E i en largiman ki mon kapab kritik zot. I en largiman ki probableman si nou, nou ti asiz lo zot kote latab, nou ti ava fer en largiman politik e nou bezwen aksepté ki largiman politik i ganny fer si i dan sa Lasanble.

Me i pa al osi lwen, akoz i annan en keksoz ki nou pe ki zot pe manke. Zot pe regard li dan en fason siperfisyel si zot permet mwan dir zot, me zot pa pe al dan son fon akoz ki sa bann seri lamannman pe ganny fer e akoz ozordi avek en diferan konteks nou pe koz en diferan langaz?

E mon ava dir zot;- rezon ki nou, nou ti demande, ki i annan en striktir entermedyer meyer, ant en Lotorite avek Sef Deta i senp. Se akoz pandan preske tou letan ki zot in o

pouvwar zot in abiz pouvwar, e nou ti bezwen donk met en striktir an plas pou an pes sa labi arive. E se sa rezon e *that's the same whole reason*.

Nou ti bezwen fer sir ant sa dimoun k pe egzekite, ek sa dimoun ki pe donn lord i annan en *buffer* pou servi sa parol, setou!

Ozordi sityasyon in sanze, Gouvernman aktyel pe gouvern dan en diferan fason, me Gouvernman aktyel i anvi *empower* sa dimoun ki pe pan sa desizyon. I pa anvi ki tou keksoz i sorti *State House*, i anvi sa dimoun ki i annan *full* pouvwar pou li azir dan son kapasite akoz i konnen avek *empowerment* pou pa bezwen direksyon sorti state house.

E se sa filozofi ki nou pe seye depi sa dernyen 3, 4 dernyen zour pou eksplik avek zot. Se sa, sa filozofi ki 'n sanze. E donk ler nou anvi *empower* en dimoun ou bezwen liber li.

Ou pa kapab met en striktir avek li pou retard son travay. E donk se sa rezon prensipal ki nou pe vwar sa bann sanzman. Me i annan lezot.

Mr Speaker ler Prezidan ti fer son lanons i ti dir nou bezwen redwir kou, e ACCS i en lorganizasyon ki son *Board* lakantite larzan. E i ankor

ziska mon pou pase pe kout en kantite larzan, alor enn bann fason pou redwir sa zot ava dir redwir *Board* oubyen demann dimoun pou azir *pro bono*, me sa i mank sa premye largiman ki mon'n fer set *empowerment*. Donk redwir kou.

Dezyenmman pran sa kou kot ou pe pey *Board* anvoy li dan en landrwa kot i pou pli neser e se sa dan lenvestigasyon;- *forensic investigation*. Repran ou resours e met li dan en landrwa kot i pou *achieve* sa ki nou tou nou'n demande pou sa detrwa dernyen lannen, ki ACCS pou le fer. Anmenn enn de ka Ankour.

Trwazyenmman se pou *improve* performans. ACCS ti en *Board* en pe konplike. Ou ti annan ou son e ou ti annan ou en *Board* e Komisyoner ti bezwen lyez avek *Board* bann ka ki i pe anmenn devan.

E ler ou annan en *Board* kot enn ou bann *Board* i reste deor *Uganda*, e kot lezot isi, i difisil pou ou pran bann desizyon dan en letan apropiye.

Me plis ki sa menm si menm si tou dimoun ti la e mon swazir Mr Speaker mon parol pou pa ofans person, e i pa mon lentansyon, me toultan ou pou annan posibilite ant *Board*

avek sa Komisyoner en serten mesaz.

I posib - mon pa pe dir in arive, me i posib ki i annan en persepsyon ki kekfwa pou annan en *linkage* lenformasyon ki pou konpromet en lenvestigasyon. E mon konpran sa. Mon konpran sa i mon pa pe montre ledwa lo okenn Manm sa *Board* aktyel.

Akoz zot tou mon konn zot tre byen, zot tou mon kapab dir mon bann zanmi i annan ki mon bann koleg Avoka enn ki en Ziz ti ava apir devan li okenn rezon pou dout son lentegrite.

Me nou pa konnen ki sa k i arive dan sa lorganizasyon. E pou nou kapab ariv a en lenvestigasyon ki pou *terminate* dan en persekisyon valab, nou bezwen liber lanmen sa ki pe pran sa responsabilite.

Menm anver en kont son bann kontroler. Alor desizyon in ganny pran pou sa bann rezon ki mon'n donner, pou redwir kou, pou transfer kou, pou *empower* sa Komisyoner plis ki avan.

Me eski sa i en premye fwa ki pe arive? Mr Speaker si ou pe regarde, Komisyoner Lapolis i pa responsab personn li i pran desizyon avek personn li. I pran son desizyon li menm. Sef *FIU* i pa pran desizyon ek personn li. Napa en *Board* ki pe kontrol li.

Attorney Zeneral i la devan nou ozordi. Responsabilite lekel li? I pran son desizyon li menm. I deside lekel ki i pou pourswiv, lekel ki pa pourswiv ki kosyon ki pou tire. Alor si i deza annan sa striktir dan nou sistenm, ki sa ki drol pe fer menm striktir avek *Anti-Corruption Commission*? Sa ki nou pe fer se anefer nou pe *ring-fence* sa Komisyoner. Ki person pa kapab kontrol li ni e n*Board*.

Nou pe donn li son pouwar pou li fer sa ki nou'n mandat li pou fer e ki ziske prezan i pa'n kapab fer sa striktir pa ti permet li pou fer.

E annou pa bliye Mr Speaker finalman ki *Commissioner* dan Komisyon Anti-Koripsyon se pa li ki Ziz, se pa li ki pou al fer santans dan lo en dimoun.

Li i pou *investigate*, i pou pourswiv. Se tou ki i pou fer li set en lot antite, *somewhere* ki pou deside si in annan koripsyon si i pa'n annan koripsyon.

Egzakteman parey *Attorney Zeneral* pou en Ziz *FIU* en Ziz, e Komisyoner Lapolis pa en Ziz. Zot en *cog* dan en sistenm ki anba *the rule of law* i ava deside par en Zidisyer endepandan, si sa ki zot, zot

anmenn devan li i *stand* oubyen non.

Mr Speaker parey mon'n dir o konmansman mon konpran pozisyon Lopozisyon. Mon konpran zot largiman i sel largiman ki zot kapab vin avek e zot pa'n sirprann nou zot in anmenn sa largiman.

Me pou bann rezon ki mon espere ki mon'n fer sorti ozordi i pa en largiman ki soutenab, e pou sa rezon mon pe dir zot *think again*. Annou azir parey Minis ti demann nou taler e mon sir i pou demann ou ankor ozordi avek en sel lavwa.

Annou akoz nou tou zot ek nou, nou tou nou mazin parey vizavi koripsyon, nou tou nou anvi ki koripsyon i arete. Nou tou nou anvi ki bann dimoun ki koronpi i ganny *deal* avek.

Alors si nou tou nou dakor avek sa, ler Speaker i demann nou taler lekel ki an faver sirprann nou lo sa dernyen zour Lasanble pou sa trimes e annou vwar zot lanmen leve ansanm avek sa ki pou nou. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Cosgrow oule dir mon avan kisisa ou anvi koz lo la?

HON WALLACE COSGROW

Mr Speaker en pwen klarifikasyon zis pou mwan koriz en *misapprehension following* lentervansyon Onorab Gervais Henrie konsernan *ranking* Sesel lo Lendeks Koripsyon.

Mr Speaker i malere ki Onorab Henrie in dir ki nou 66enm.

MR SPEAKER

Zis fer sa koreksyon Onorab.

HON WALLACE COSGROW

Parkont nou 27enm avek 66 pwen. Ou met nou 66enm i montre ki poudir travay pa'n ganny fer. Me selman nou 27enm Mr Speaker! Mersi bokou.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. bon mersi Onorab Georges pou ou lentervansyon. Mon annan en non-non *ok* mon annan en langazman pou nou kapab liber Lasanble 12.30, alor mon realize poudir Minis vi annan en repons ase sibstansyel pou li donnen, alor mon pa pou pres li avek 9 minit ki reste nou avan atann li pou 2er. Bon alor avek sa nou ava pran en poz la e nou ava rezwenn 2er. Mersi.

(BREAK)

MR SPEAKER

Bon bonn apre midi tou dimoun. Nou pou kontinyen avek repons Minis lo deba ce *matin*. Minis.

**THE DESIGNATED MINISTER
JEAN-FRANCOIS FERRARI**

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker nou ava komanse apre midi la kot Onorab *Leader of Government Business* in kite.

E akoz in lev en pwen enportan ki mon krwar i definir sa deba ki devan nou ozordi. E sa se sa lide *empowerment*, ki manner nou donn pouvwar en lenstitisyon, oubyen bann dimoun dan en lenstitisyon pou zot kapab fer zot travay byen e pour ki tou son travayer i santi li an kontrol.

E ki i pa pe ganny met anba okenn presyon pou li fer son travay. I annan en koze dan nou langaz Kreol Mr Speaker ki mon konnen mon asire ou'n deza tande. Ki dir, ler ou'n anmar en zannimo i kapab en kabri, i kapab en lisyen i kapab en bef, okenn zannimo ou'n anmar li avek en pye mang pandan, pandan 43an. Ler ou larg sa lakord ou ekspekte poudir, sa zannimo i taye.

Me selman, tre souvan realite i montre nou ki en lakord dan en likou pandan tro

bokou lannen, i fer ou abitye avek sa lakord e i fer ou refize vwar semen laliberte e en lot fason fer keksoz ki ou ti kapab vwar.

E ozordi devan nou Lasanble nou pe donn pouvwar en Komisyoner. E nou pe fer li travay dan avek etik, avek bonn volonte. E nou fer li pa zis konfyans, me nou met an plas tou bann, mezir ki regle son travay.

E nou dir avek li ale e anmenn rezilta. Parey Onorab Waven William in dir, sa pep i ekspekte ki keksoz i ganny fer. E mwan osi mon dakor. Onorab Woodcock in dir sa pep i anvi aksyon.

Alors pou ou fer keksoz, pou ou ganny aksyon ou bezwen annan sa lespas pou fer ou travay san kontrol.

E sa se en lot pwen Mr Speaker ki bokou bann Manm in leve. Ki ou bezwen abitye annan konfyans. *Trust* i en keksoz ki ou devlope ki ou, ou vey li grandi, ou ed li, ou aroze. I annan en mo an Angle ki apel, ki dir *nurture*. Ki ou okip li, ou donn li sa latansyon pou les an retour sa dimoun montre ou poudir vre ou'n annan rezon pou *trust* li.

Me selman, ler ou pa'n abitye, ler ou abitye viv anba en sistenm kot i annan kontrol

partou, ou vwar kontrol partou. Konnen lotrezour, lotrezour mon'n tann serten Manm lo lot kote latab pe dir ki Gouvernman dan Komite *Platinum* in sey kontrol e met presyon lo Lotorite Lasante Piblik, pou fer zot pran bann desizyon ki Gouvernman ti anvi.

Be mon mazineen zot pe dir sa akoz, zot in viv sa. Zot konnen poudir koumsa ki ti marse, dan lepase. Zot pa kapab konpran poudir i kapab mars en lot fason. En Gouvernman i kapab annan respe pou bann lenstitisyon. En Gouvernman i kapab annan respe pou bann zofisyè, i egziste dan lemonn. Dan plizyer pei i egziste.

Malerezman dan bann pei ki nou'n frekante pandan sa bann dernyen lannen i pa egziste. E i kekfwa sa prezan in antre dan nou lespri e fer nou mefyan tou keksoz.

Me selman nou *still* bezwen mon krwar, ler nou pe fer sa konfyans, ler nou pe ed sa, sa konfyans grandi, nou bezwen byensir annan an plas bann mezir legal ki ranforsi sa prensip. E ki fer sir ki tou bann prekosyon nesese in ganny met an plas, pou nou kapab ankouraz sa bann dimoun ki pe

servi dan sa lenstitisyon pou zot fer li byen.

Nou'n ganny legzanp bomaten Komisyoner Lapolis. Ozordi a sa moman ki mon pe koze Komisyoner Lasante Piblik i posib i annan plis pou vwar ki Prezidan Larepiblik.

Son pouvwar i enorm. E *still* nou'n met konfyans dan li, pou li kapab delivre, pou li kapab fer en bon zizman. Komisyoner Lapolis, i pa bezwen personn ki pe respir lo son ledò, ki pe vey par lao son likou depi bomaten ziska aswar pou dir li ki pou fer.

Lekel ki pou *investigate*, lekel i pa pou *investigate*, ki lalis i pou servi, ki lalis i pa pou servi. I pa bezwen sa. Napa en lenstitisyon ki fer sa pou li.

Lalwa son kad dan lekel i travay i permet li egzers son responsabilite avek zisteman responsabilite, e en konsyans.

Alors parey Onorab Cosgrow in dir, sa i enn bann pli bon Lalwa. I enn pli, enn, enn bann pli Lalwa- eskiz mwan. Enn bann Lalwa pli enportan devan nou Lasanble, e dan nou pei. Akoz i vremen, i vremen annan pou fer avek en, en mikrob si mon kapab apel li ki nou anvi eliminen dan nou sosyete.

E ki nou pou kontinyen toultan pe met zefor pou elimin

li. E mwan mon konnen ki napa personn ki pou kapab dir ki sa Gouvernman pa'n seye, e pa'n fer tou sa ki dan son pouvwar pou li fer sir ki en zour nou arive pou nou met koripsyon anba kontrol.

Katriyenm fwa sa Lalwa i ganny sanze, nou pe sey *improve* li menm. Nou'n sey gete ki mannyer nou pou aranz son finans. An esperan ki sa i ava donn li lotonomi e lespas finansyel pou li kapab fer son travay. Nou'n vwar poudir i pa ase. Nou'n ti kapab aret la.

Prezidan Ramkalawan ti kapab dir *ok*, nou'n seye, me selman nou pa pe ganny korperasyon, nou pa pe ganny, nou pa pe ganny rezilta. Non nou pou kontinyen seye.

E la ozordi nou'n vin avek en lot seri lamannman. E sa lamannman i donn sa lespas e sa pouvwar e sa lendependans, pour sa dimoun ki pou vin Komisyoner kapab fer son travay.

Mr Speaker, i vre ki annan serten keksoz ki nou aksepte i *subjudice* e nou pa kapab koz lo la. E mwan mon pa anvil lo sa teren.

Me selman ler sa largiman in monte pli boner, mon refleksyon sete, be si nou pou kit ater tou sa ki *subjudice* nou pa pou koz lo nanryen.

Akoz mazorite keksoz ki'n pase dan dernyen 43an ozordi i *subjudice*.

Akoz *Truth and Reconciliation* i en *quasi-judicial body* e i pe ekout sa bann keksoz. Donk annou pa servi sa largiman *subjudice*. Annou aksepte poudir i annan bann problemm e nou bezwen tal zot ater e nou pou bezwen viv avek, ziske ler sa keksoz i ganny rezourd.

Nou'n ganny dir e sa pou mwan i fer mwan en pe ankoler ki Komisyoner anba sa bann sanzman ki nou pe propoze pou pran *advice* avek Prezidan.

Mr Speaker mon pa dakor avek sa, e mon ankoler, e mon tris aköz i pa vre. Nou pe dir en keksoz ki pa vre e ki kapab destabiliz en lenstitisyon enportan e ki kapab dekouraz sa bann dimoun ki pe servi dan sa bann pos.

Mon ava dir zot en keksoz napa en Gouvernman, e sa pa mwan ki dir, bann dimoun ki'n dan Gouvernman pandan tou sa bann lannen, napa en Gouvernman ki'n konsilte plis ki sa enn ki la. E toulezour sa Gouvernman i konsilte.

Ennler ou a krwar ou dormi, ler nou leve dan bomaten nou premye landrwa pou nou pran nou tas kafe se otour en latav avek Prezidan. E

ler nou fini, ler nou sorti aswar dan fernwar nou pe travay e nou pe konsilte.

Alors in annan en kantite konsiltasyon. E parey Onorab Georges in dir, konsiltasyon zanmen i ase. Zanmen i ase. Tou dimoun i le konn plis, tou dimoun i annan en lide tou dimoun i le kontribye.

I annan ki kontribye, i annan ki koze zis pou koze. Me i annan, ki annan bann bon lide. E nou bezwen rod bann fason pou nou kapab *accommodate* sa bann lide.

Mr Speaker mon krwar sete Onorab Aglae ki ti dir, non Onorab Pillay ki ti dir, ki lo sa fason ki sa Lalwa pe ganny striktire i annan *two schools of thoughts*.

De fason vwar li e parey bokou son bann lezot koleg, ou a krwar i pe rod en fason pou li pa apoz ni lo en kote, ni lo lot e pa pran en pozisyon. *That's the easy way out*. Sa i fasil sa. Pou pa pran pozisyon.

Lo en Lalwa ki sitan enportan parey Onorab Cosgrow in dir, nou bezwen pran en pozisyon. Nou bezwen swa nou dakor, swa nou pa dakor. E si nou pa dakor nou bezwen anmenn bann lamannman.

Mon'n tann bomaten zis bann kritik, me oli bann

lamannman? Zot in ganny letan pou zot reflesir lo la, pou zot depoz en lamannman, pou zot dir be annou pa fer sa koumsa annou fer sa en lot fason.

Si nou kritike annou anmenn en solisyon. Se sa bann keksoz ki mwan mon demande e mon krwar ki i pa pou normal, ki mon kit sa Lasanble ozordi poudir ki nou satisfè avek sa travay.

Mwan mon ti a pli satisfè si tou Lopozisyon ek tou mazorite, ti dan en fason pozitiv anmenn bann pwen ki enportan, e bann pwen ki fatig zot e anmenn solisyon.

Pa zis kritike me anmenn bann solisyon. Mon ava zis pran en pwen teknik. Mon a pran en pwen teknik apre mon ava kit sa pou dan sa moman kot pou annan *Committee Stage* pou nou kapab lezot pwen. Akoz mon personnelman mon pa mon pa en teknisyen spesyalis.

Me mon anvi pran sa pwen ki ki'n ganny leve konmkwa i bezwen annan en zistans, en lespas ant Prezidan avek Komisyon.

Me i annan en lespas. I annan en lespas ler en Prezidan i diriz dan lentere Lanasyon e ler Prezidan pa diriz dan lentere en parti.

Se la kot sa lespas i vini. Se la kot ler nou dan en moman serye, dan en moman kot nou pe al pran en desizyon difisil dan nou pei.

Prezidan Larepublik i met son sapo Sef *D'Etat*, i vin sef Sesel. E koman en Sef *D'Etat* Leta e lasante nou Leta, lasante nou pep i vin primordyal. Pli enportan e mwan mon kapab dir zot ki Prezidan Ramkalawan i fer sa. I *rise above* ler i nesaser.

E menm ler i ganny kritike, i *still* kontinyen avanse pou li kapab fer sa ki pli byen pou Sesel. E dan sa Lalwa ki devan nou Mr Speaker mon krwar ki nou annan tou bann zouti, nou annan tou bann *safeguards*.

Sa ki'n sap nou, si i annan ki'n sap nou, nou ava letan pou nou anmase. Lalwa i en keksoz ki dinamik, Lalwa i en keksoz ki vivan. Nou ava kontinyen anbelir li, nou ava kontinyen amelyor li.

E nou ava kontinyen lager pour ki dan nou pei Sesel koripsyon i vin en keksoz lepase e ki en zour ler nou koz lo la, nou pou kapab dir vre ozordi i en persepsyon. Yer ti en malediksyon ozordi i en persepsyon.

E sa se rev ki nou annan mon konnen se rev ki zot lo lot

kote latab zot annan. Lo sa kote latab e mon envit zot isi, pour zwenn nou e vot sa Lalwa.

Mon konnen poudir ozordi mon'n dekouver en keksoz Mr Speaker mon a zis termin lo la. Mon'n dekouver ki vre mon bann koleg i soufer. Akoz par ler ou anvi avanse me selman i annan dimoun ki trenn ou deor.

So mon krwar le moman arive la, pou nou met sa bann pozisyon partizan, sa bann pozisyon zis Lopozisyon dekote e zwenn ansanm e fer Sesel ganny en Lalwa ki nou pou fyer.

Parey mwan mon pou fyer demen avek Prezidan Larepublik, nou pe ouver premye, nou pe al asiste premye Rapor *Fisheries Transparency International* ki annan son biro isi Sesel. Kot nou anvi dir avek lemonn antye nou napa nanryen pou kasyet. Sesel i en pei ki transparan.

Nou anvi elarzi sa transparans e fer sir ki tou lavwa i ganny tande e ki tou keksoz i ganny fer dan lonnekte e san koripsyon. Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Minis. Bon avek sa mon ava apel bann Manm pou vot lo *general merit* of the *Bill*. Nou pe

vot lo *Anti-Corruption (Amendment) Bill, 2021* pou *Second Reading*.

Manm ki an faver lev lanmen silvouple? Byen okenn Manm ki kont? Mersi. *Vot lo general merit Anti-Corruption (Amendment) Bill, 2021* in ganny 20 vot pour, 0 vot kont e 7 abstansyon.

Alor Lasanble in aprouv sa *Bill*. Pou *Second Reading* Madanm Clerk mon ava envit ou pou *Second Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *A Bill for An Act to amend the Anti-Corruption Act 2016*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Prezan nou pe al pas dan *Committee Stage*. Me Minis prezan ki i ti'n sap mon latansyon AG i pou la pou sa sesyon?

THE DESIGNATED MINISTER JEAN-FRANCOIS FERRARI

Mon espere Mr Speaker aköz mon konnen poudir akote mwan i annan bann madanm vreman kapab. E mon krwar nou devret komans nou travay avek sa lekup ki la.

E si AG i zwenn nou, i ava zwenn nou. Me mon krwar zot pou etonnen ler zot pou ekout

sa bann, sa bann madanm akote mwan. Mersi.

MR SPEAKER

So ou pas bann kestyon teknik avek bann zofisye ki akote ou? Nou, Onorab Pillay wi.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mr Speaker petet mon krwar i pli pridan pou nou pran en pti *technical adjournment* annou gete si nou kapab ganny reprezantan *AG's Office* avan nou komans deba lo *Committee Stage* e bann lamannman. Avek laprouvasyon Lasanble *obviously*, si tou Manm i tonm dakor.

En *small technical adjournment* nou reste anndan me nou atann li en pti moman. Pou nou ganny lenformasyon.

MR SPEAKER

Well, lo mon kote si Minis i satisfè ki son bann, son *panel* i pare pou reponn bann kestyon.

Akoz i annan bann pwen teknik ki monte dan sa bann *amendment* toultan e *LGB* eski ou annan en lopinyon lo la? Ki ou ...?

HON BERNARD GEORGES

Pa vreman Mr Speaker. Tou pou depann lo *panel* si zot santi ki zot sifizaman ofe avek bann lamannman posib. Nou kapab

proceed. Si non-mon ava zwenn Onorab *Leader* Lopoziyon pou en *technical adjournment*, pou nou vwar si i pe vini oubyen si i ti annan lentansyon les *panel* kontinyen.

MR SPEAKER

Wi. Madanm Clerk eski ou kapab verifye si AG i lo son semen dan sa ka nou a kapab komanse. *Ok*, nou pe *call* AG.

Antretan ti annan bann Manm bomaten ki ti'n eksprimen, ki zot pou annan klarifikasyon pou demande ler zot in fini zot diskour, deba, zot ti dir be bon serten pwen mon a rod klarifikasyon ler i annan *Committee Stage*.

Mon krwar, wi Onorab Pillay mon a pran ou ... mon krwar petet si *Bills Committee* i dakor avek sa. Nou a komans avek sa bann klarifikasyon zeneral. E sa i a permet nou, i permet AG zwenn nou pou petet bann staz pli teknik. Onorab Andre wi, ki ou lopinyon?

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker mon pe get bann lamannman ki nou annan. I prensidir sanz *CEO*, pou met li koman Komisyoner mon krwar la, eleman diskisyon Komisyoner avek *CEO* in fer *extensively* bomaten.

So mwan mon sizere ki nou kapab komanse parey 6,7 nou kapab komans touzour. Antretan ki nou pe, esper AG oubyen en reprezantan sorti kot *Attorney Zeneral* pou li vin pran bann ... Si nou *stumble* lo bann *key* teknikal, nou kapab dir nou a met sa de kote pou nou kapab pran letan zot vini, si zot pe vini. Mersi.

MR SPEAKER

Byen. Tre byen. Madanm Clerk pe fer demars pour trase kote i ete. Alors nou a pas dan Staz Komite e nou a komans avek bann pwen klarifikasyon. E nou a regarde si i annan pwen ki nou bezwen rezerv pou AG. Ou a komanse. Byen Onorab Andre.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. Mr Chair sa *Bill* devan nou i pe fer bann lamannman en pe, i annan bokou lamannman si oule.

E parey in ganny dir se lamannman pou fer li vin pli efikas e letan nou get son tit.

Parey zot tou zot in vwar *may be cited as Anti-Corruption (Amendment) Bill, 2021*. E premye lamannman ki pe ganny propoze ladan se lamannman dan seksyon 2. Seksyon 2 of the main Act of the *Anti-Corruption Act 2016*, i

ganny amande e i pe *repeal* definisyon *Chairperson* antye *Chairpersons, Chief Executive Officer* avek *Commissioner*.

E dezyenm dan plas *Commissioner* son definisyon pe vin koumsa: -

“*Commissioner*” means the *Commissioner of the Commission appointed under section 6.*”

E an referans avek seksyon 2 Mr Speaker kot *seizure*, i annan lot dezyenm paz, ‘*seizure.*’ *Definition of seizure* ladan i annan sa mo *Chief Executive Officer* ki pe ganny tire pe ganny ranplase par *Commissioner*, akoz pe nepli annan *Chief Executive Officer* pe annan *Commissioner*.

Me so sa Mr Speaker i dan seksyon 2. Mon a poz la pou nou ...

MR SPEAKER

Pou nou rod, wi *panel*. Wi be dapre sa ki, sa ki mon'n konpran. Dan bann premye remark ki ou'n fer. Eski i annan *amendment* ladan oubyen ...? Ok. Me dan sa ka *ok*, nou a zis pas avek *panel*, akoz mon krwar mon'n mank ... Minis wi.

THE DESIGNATED MINISTER JEAN-FRANCOIS FERRARI

Mersi Mr Speaker. Mon ti a kontan dir ki, kekfwa enn bann

lamannman ki pou revin en pe souvan e ki pli *obvious* se ranplasman, “*Chief Executive Officer*” by “*Commissioner.*”

So sa nou pou vwar li, nou pou vwar li *throughout the Bill*. E donk mon krwar nou kapab *dispose of, of sa throughout*. Sak fwa nou vwar li nou konnen poudir i sipoze vin *the Commissioner*. Mersi.

MR SPEAKER

Onorab Hoareau ou pe. Ou ankor lo sa seksyon ou en? Wi.

HON JOHN HOAREAU

Bonn apre midi Mr Chair. Mr Chair mwan mon annan en pti keksoz mon le klarifikasyon lo la, avan nou pou kontinyen avek bann lezot lamannman.

Anvi ki sa *Act in ... compensate Ethics* ladan. Ok? *Ethics in join* ansanm avek *Anti-Corruption*. Mon pe demande si napa okenn, anver son non, son non sa *Bill* li menm si pa pou kapab ganny amande *to be Ethics and Anti-Corruption Act*. Akoz mon krwar pa si i en *body corporate as in the case of* parey nou ti vwar yer.

Me selman, mon konnen si sa i en sizesyon valab pou konsidere. Mersi. Akoz ler mon'n get osi par egzant pou *Kenya*, pou *Kenya* i apel *Ethics and Anti-Corruption*

Commission. So mon ti pe zis met sa a zot latansyon. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Zis pou enform zot ki mon aprann AG i pre pou arive, alor nou kapab ganny li byento. Bon be nou a retourn lo pwen Onorab Hoareau. Wi Onorab Andre.

HON CLIFFORD ANDRE

Yes, Mr Chair. Si mon kapab asiste. Onorab Hoareau in fer sorti en pwen ki i annan son merit. Me selman yer ler nou ti pe amann *Ethics*, nou ti amann *Ethics* pou nou met li dan *Anti-Corruption*.

So ozordi i pou, i pa pou byen pou nou al sanz son non ozordi akoz nou ti'n fek. Ti annan loportinite si nou ti anvi fer li, pou nou propoz sa yer i ti a ganny fer.

Me selman i pa pou, i pa pou afekte sa fonksyonman. So, mon krwar nou ava les sa non pou en lot ler ki, ki kekfwa pli apropiye. Mersi.

MR SPEAKER

Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman mon le, mon le *weigh-in* lo sa diskisyon an

relasyon avek sa size *body corporate*.

Me selman avan permet mwan fer en pwen pou ilistre, ilistre mon largiman. Mon'n ekout atantivman ki Minis in dir, avek ou permisyon mon le zis fer en pti komanter.

Mon pa pe reponn sa ki Minis in dir, me selman mon krwar dan lafason ki zot pe *unfold* sa largiman, i pe fer mwan konsernen ki zot pe komans realize, zot pe komans vwar, ki annan serten keksoz ki manke.

E ki prezan ou, ou pe koz ek nou poudir si be i pa *cast in stone*, nou pou kapab aranze. E ou pa kapab blanm nou pou pozisyon ki nou pe pran. Nou pe pran nou pozisyon baze lo sa ki nou krwar i meyer pou sa Lalwa.

E nou pa pe koz lo regresyon e mon krwar i annan en pwen ki Onorab Georges in fer Mr Chairman atraver ou ki en, ki al anliny avek sa pwen ki ou pe *raise* Onorab.

Nou pa kapab fer en Lalwa pou en Prezidan, oubyen pou en endividi. Nou fer Lalwa pou tou pou lavi. So si avan nou ti vwar kontrol i bezwen kan si en dimoun pa la pa *Act* dan lentere Nasyon, i pou *still maintain* ki sa sityasyon i kapab releve demen.

So ou mentenir sityasyon kontrol e i al dan laliny largiman ki Onorab pe *raise*. Akoz *ACCS is a body corporate*. Si ou regard bann premye seksyon.

Seksyon 4, "*which shall be a body corporate*." So i en *body corporate*. E i pa neser prezan konmsi, i kapab annan Lalwa ki ou met li pou li *supervise* san ki ou sanz son non.

I don't think it's necessary. Be selman, wi i korek ki Onorab pe dir ki *Kenya* i annan li en *Ethics and Anti-Corruption Commission* e ki koumsa ki apel son Komisyon. *I don't think we need to change the name*.

Be sa ki nou bezwen sey konpran an relasyon ek sa ki ou pe koz lo la Onorab vi ki ou'n *raise* sa pwen *body corporate*. Se petet si nou kapab klarifye an relasyon avek *IGPA*. E la mon pe koz seksyon 43, 44, 45, 46.

Eski ler nou fer en *body corporate*. Mersi Mr Chairman. Petet mon ti a kontan ganny en klarifikasyon avek *AG* lo la. Akoz i en pwen ki mon ti *raise* yer i kapab - *I am totally wrong about this*. So mon oule fer sir mon ganny li kler.

Eski ler nou fer en *body corporate* lespri *IGPA* ki i pe al ladan sirtou seksyon 44,45.

eski i pe vedir son lespri, se ki ou pe form en...? I bezwen annan en *membership to the body corporate*?

Eski *the membership of the body corporate means the staff of the body corporate*, oubyen ou bezwen annan bann Manm ki form sa *body corporate*, ki vin sa *decision making group* pou sa *body corporate*?

Eski i neser annan oubyen eski *it can be done with that*, legalman *it seems that it can, but was that the intent* ki nou *interpretation and general provision Act* i vin avek?

E si sa i leka *it goes back to the point*, ki nou pe fer;- *not to have a body corporate because you need one*, me ki ou bezwen annan *in part of the Commission*, ki en *body corporate Commissioners or en Council* si oule, apele en *Council* ki *act* lo *behalf* sa *body corporate*.

Me pa zis *administer and manage* sa *body corporate*. So petet si *Attorney Zeneral* i kapab klarifye sa pou mwan, Mr Chairman. Mersi.

MR SPEAKER

Wi. Nou annan de pwen la. Ki lo latab. *Attorney General* ou le adres sa enn?

THE ATTORNEY GENERAL
MR FRANK ALLY

Mersi Mr Chairman. Mon *apologize* pou sa pti *delay*, pou mwan ariv dan Lasanble. Mon krwar ti annan de *issue*. Enn ki'n *raise* par Onorab Hoareau, an relasyon avek sanzman non. Me mon krwar Onorab Andre in reponn.

Me lo non. Petet i pa pou apropiye pou nou sanz non-par en lamannman. Me petet pou vin avek en nouvo Lalwa e donn li sa nouvo non.

E dan bokou lezot pei, anfet *Commonwealth model law* lo Anti-Koripsyon i apel li *Integrity in Public Life*. Sa model ki zot in propoze. E parey ou'n dir *Ethics*. Lo kote sa ki Onorab *Leader* Lopozisyon in fer resorti lo an relasyon avek bann *body corporate*, IGPA i dir ek ou, poudir en *body corporate* i ganny *constituted* par en Lalwa. E sa Lalwa i deza *Constitute* anti- koripsyon koman en *body corporate*.

Akoz i dir poudir pou annan personnalite legal separe avek Gouvernman. E i donn li sa pouvwar koman en antite lo li menm, pou li fer bann *Act* parey en nenport ki lezot *body corporate*. Lezot sa ki nou apel en personn moral parey nou dir.

E se sa *Act* ki pou determinen ki mannyer sa *body corporate* pou ete, ki son striktir. E dan sa ka, sa Lalwa li in kree, ki dir in fer sa lamannman kot i dir sa *body corporate* i pou annan en Komisyoner ki pou ansarz sa *body corporate*.

E mon krwar sa i - se fason ki mannyer sa Lalwa i etabli son *body corporate* e ki mannyer i pou zer sa *body corporate*. Sa bann travayer sa, i anploye avek sa *body corporate*, son *staff* pou anploye avek sa *body corporate*. Mon krwar sa ki, sa Lalwa i fer propozisyon.

MR SPEAKER

Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chairman mon ti anvi zis pourswiv sa, sa leksplikasyon *Attorney Zeneral* ki toutafe korek.

I annan de kalite *bodies corporate* isi Sesel, ki nou kapab fer. Enn se en *statutory corporation* ki ganny *established by statute* parey sa enn. Ki ganny anba, anba IGPA seksyon 43 i dir ou egzaktman ki i fer.

I kapab "*sue and be sued in its own name. Hold property in its own name.*" basically.

Anti-Corruption Commission i kapab dir sa se mon propriyete, i pa propriyete Gouvernman i mon propriyete.

Lendepandans, sa enn. *Statutory corporation is a company*, en personn moral. Pa en personn fizik, en personn moral. *A legal person* parey nou dir an Angle. Ki ganny konstitye *by statute* nou ki fer, isi dan sa Lasanble.

Apre ou annan en *lot body corporate which is incorporated by agreement*. E sa nou fer li anba *Companies Act*. E sa se en *PTY company* oubyen nenport lezot *company*.

Diferans prensipal se ki anba *Companies Act*, ler ou fer en antite moral en *body corporate*, anba *Companies Act*, ou bezwen annan *at least 2 Manm* e ou bezwen annan en *Board of Directors*.

Ler ou fer en *statutory corporation* ou pa bezwen annan 2 Manm, e ou pa bezwen annan en *Board* ki pou *run* li. Sa *statutes* ki *set li up*. I dir ou lekel ki pou *manage* li, *simple as that*. Nou pa pe fer enn anba *Companies Act* la, nou fer en anba *statute*. Mersi.

MR SPEAKER

Byen. Mersi. Onorab Pillay wi oule *pursue* sa pwen?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chair. Mr Chairman mon pa pou kapab *pursue* sa pwen plis ki sa akoz i kler ki *Attorney Zeneral* ki'n ekri sa *Bill*, i pe *act* lo *behalf* bann lenstriksyon Gouvernman.

E son leksplikasyon wi *it sounds* an relasyon avek Lalwa ki devan nou. Sa ki mon ti pe *enquire about* sete lentansyon ki nou *General and Interpretation Provision Act* i vin avek.

E koman en Lezislater mon toultan regard lentansyon ki en Lalwa i ganny fer avek. E mon largiman sete ki lentansyon, i se ki toultan parey tou sa bann *body corporate* ki nou'n diskite ki nou'n retir bann *Manm Board*.

Lentansyon nou *IGPA* ki *stem from* nou Konstitisyon, se ki ou annan en konpozisyon, otour sa *body corporate*. I pa *act* lo li tousel ki pou okenn dimoun pa resevwar tou pouvwar konsantre.

An, legalman napa nanryen mal ki pe ganny fer. Me dan lespri nou Lalwa e dan lespri lafason ki nou Lalwa, nou sistenm legal in evolye, *from* en pwennvi Lezislativ, mwan santi poudir, sa i enn bann *area* ki pou kree en defayans akoz i largiman prensipal pou en pwen ki nou pou *raise* pli tar an

sa ki konsern sa sistenm ki nou'n koz lo *oversight*.

E si ou permet mwan mon a fer sa pwen la, oubyen oule mon fer li pli tar akoz sa *Clause* i en pti pe pli devan.

MR SPEAKER

Be annou fer li ler nou ariv a sa pwen. La nou a kapab *move on*.

HON SEBASTIEN PILLAY

Ok. Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Mon a retourn kot Onorab Andre.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi.

MR SPEAKER

Hold on. Hold on. Onorab Cosgrow ou pe retourn lo sa pwen ou.

HON WALLACE COSGROW

Wi Mr Chair mon ti oule en pti klarifikasyon. Boner mon'n lev lanmen mon ti krwar ou'n konpran mwan.

MR SPEAKER

Ou ti le en pti, wi klarifikasyon i permet.

HON WALLACE COSGROW

Yah. Mon ti pe zis gete. Mon pa en dimoun legal *at all*, mon ti pe

zis gete. Yer nou pa'n *repealed the whole law of Public Ethics Commission* i annan keksoz ki nou'n tire, apre nou'n dir larestan i reste.

So eski mon pe konpran poudir *the ACCS will manage both laws?* Si sa i leka.

Apre zis en pti klarifikasyon lo *FiTI* Onorab Minis. *It's Fisheries Transparency Initiatives* ki mon pou osi *attend* demen *not international*. Mersi bokou.

MR SPEAKER

Mersi. Wi AG.

THE ATTORNEY GENERAL

MR FRANK ALLY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman anfet ler mon ti pe anvi reponn sa propoz, sa komanter ki Onorab Hoareau ti'n fer. Se i pou dan lamannman 5. Lamannman seksyon 5 akoz bann manda *Anti-Corruption Commission* i ganny larzi, i pou perform "*any other duty as will be assign to it by any other Act.*"

Setadir *Public Ethics, Public Officers Ethics Act* poudir fonksyon Komisyon, son bann fonksyon anba la pou ganny fer par *Anti-Corruption Commission*. So se sa Lalwa ki donn li sa fonksyon pou li

egzers anba *Public Ethics*.
Thank you.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Andre.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. Mr Chair letan nou pe fer lamannman nou'n fini ek seksyon 2, nou al lo seksyon 5 li menm. Wi nou al lo seksyon 5.

Amendment lo Section 7. Sorry Section 5. Kot nou koz lo 'Function of the Commission' parey AG in dir.

Ladan pe *repeal (e) ek (o)* so son antye sa (e) pe sorti.

Aprè (b) by repealing the words "and" appearing at the end of paragraph (m) i annan (m) five Roman five (v), the (m) Roman five(v) pe insert aprè paragraph (n) sorry remove the word (n) after paragraph five of (m) of (m) Roman five(v) remove (n).

Aprè pe met and by inserting after paragraph (n), the following paragraph "(o)" ki pou vin "to perform any other duty as may be assigned to it by any other Act."

Mr Speaker i annan en *issue* ki'n monte ki nou bezwen met devan *panel*. Par lefe ki nou pe tir 'e' nou pou bezwen, remet bann let alfabet lo 'f' ki pou vin 'e' ensidswit.

Koumsa ki nou ava ganny menm sa 'o' ki nou pe propoze dan sa lamannman, i pa pou vin 'o' i pou vin 'n'. Akoz nou pou, nou pou remet li dan lord alfabet akoz nou'n tir (e) ek (o).
Ok.

MR SPEAKER

Annou poz la. AG ou kler lo la. Wi, byen. *Ok, wi, wi AG.*

THE ATTORNEY GENERAL
MR FRANK ALLY

Wi Mr Chairman. Rezon akoz 'e' sa fonksyon 'e' in donn avek *Advisory Council*.

MR SPEAKER

Wi Onorab Andre. *Sorry.* Onorab Georges ou ankor lo la.

HON BERNARD GEORGES

Pou laform Mr Chair. Mersi. Nou pou bezwen dir nou bezwen azoute "*by repealing paragraph 'e' and re-lettering the paragraph accordingly.*" Zis pou nou fer sir. Mersi.

MR SPEAKER

Savedir ou, ou pou *insert* sa la. AG sa *insertion*, *ok*. Byen Onorab Andre *carry on*.

HON CLIFFORD ANDRE

Ok lot. Lot amannman Mr Chair i pou nou substitute. Substitution of section 6 to

section to section 13 so the section 6 ti section 13 as is, i ale.

E parey in ganny dir i ganny substitute. So, the new section 6 i reads as follows: -

Appointment of Commissioner.

6(1) "There shall be a Commissioner of the Commission, who shall be appointed by the President from suitably qualified candidates proposed by the Constitutional Appointments Authority."

Ladan i annan en pti, en pti kestyon ki monte. Petet nou dir *suitably qualified*, eski nou pou, nou pou annan en seksyon ki koz lo son kalifikasyon? Oubyen nou pou zis kit li *suitably qualified* ki pou fer sa?

Sa i zis en pwen ki nou bezwen konsidere la. Akoz sa i en *issue* ki'n monte dan *tracked version*. So sub- para (2) of 6 pou read as follows: -

The Commissioner shall be the Chief Executive of the Commission and shall be responsible for the control, direction and administration of the Commission."

Sub-para (3)

"The term of office of the Commissioner shall be five years from the date of the appointment and the Commissioner shall be eligible for reappointment. "

Sub-(4) Mr Chair i read koumsa: -

"The Commissioner shall hold office for not more than two terms, whether consecutive or otherwise."

Sub-para (5)

"The salary and allowances of the Commissioner shall be as shall be such as may be prescribed."

Apré Sub(6)

The Commissioner shall not, while holding the office of Commissioner" Dan sa lamannman ti nonmen ti annan en 'the' nou remove sa 'the'"of Commissioner, (comma), hold or discharge the duties of any other office of emolument in the Republic."

Mon ava aret la Mr Speaker akoz sa lamannman seksyon 6 wi. Sa lamannman seksyon 6 so, yes.

MR SPEAKER

Nou a les panel respond. Wi Minis.

THE DESIGNATED MINISTER JEAN-FRANCOIS FERRARI

Mr Speaker sa bann lamannman i akseptab. I in line avek the track version ki nou'n ganny, nou'n ganny ki'n ganny sirkile.

Donk seksyon 6 Appointment of Commissioner

mon krwar ki Onorab Andre in propoze i akseptab.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab ou kapab kontinyen.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. Mr Chair lamannman ki aparet pou seksyon 7, i:-

Resignation and removal of Commissioner. Seksyon 7(1) i lir koumsa: -

“The Commissioner may resign from office upon giving two months written notice to the President.”

Subsection (2)

“The President may, on the recommendation of the Constitutional Appointments Authority, remove the Commissioner from office, if he or she-

(a) has been found guilty of any misconduct, default or breach of trust in the discharge of any duties;

(b) is an undischarged insolvent or bankrupt

(c) is convicted of an offence and sentenced to a term of imprisonment of three months or more or is mentally or physically incapable of carrying out the functions under this Act.

Sub- para (3). Mr Chair.

MR SPEAKER

Eskiz mwan. Eskiz mwan Onorab mon zis bezwen demann en pti klarifikasyon. Zis pou mwan permet mwan swiv byen.

Mannyer ou pe fer la ou pe *depart* parey ou abitye fer. Parske normalman ou zis met *amendment* ki ou, ou'n mete lo la. E la mon vwar ou pe lir tou *amendments*.

So eski i kler ki ou pe fer sa, e zis pou mwan konpran byen ki pe pase? Wi.

HON CLIFFORD ANDRE

Mr Speaker se akoz sa bann lamannman in ganny tire prezan nouvo lamannman ki'n antre.

Akoz seksyon, seksyon 6 ziskan seksyon 13 in ganny *repealed*. E nouvo seksyon 6 ek seksyon 13 ki'n ganny met an, ki'n ganny met ladan.

So par lefe ki i nouvo,

MR SPEAKER

Ou pou lir tousala?

HON CLIFFORD ANDRE

...i difisil pou ou kapab konnen ki mo ki'n sorti dan sa enn ki ansyen, pou met dan sa enn ki nouvo. *Ok*

MR SPEAKER

Ok mon konpran ki ou pe fer *ok*

HON CLIFFORD ANDRE

Unless si zot oule nou al ..i depan lo zot ki mannyer zot oule?

MR SPEAKER

Wi. Onorab Arissol. Mikro Onorab Andre silvouple. Wi.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Chair. Mr Chair mon konpran largiman anmennen par Onorab Andre. Selman mon santi kantmenm i pe lir i pe dir nou i annan sanzman mon pa pe konpran kote sanzman antre.

Parske letan mon pe get seksyon 7. Mon sa ki nou'n gannyen kot bann, i annan bann lamannman ki'n ganny fer. Par egzanzp lo seksyon 7(3) se letan mon pe swiv mon vwar 3 ki annan serten lamannman ki'n ganny mete an diferan kouler pou nou kapab swiv.

Be sa ki Onorab Andre pe lir kantmenm i dir mwan i annan serten keksoz ki'n sanze. Mon pa pe vwar, *unless* i pe eksplik nou i pe dir nou mo spesifik lekel ki'n sanze, lekel ki pa servi, lekel ki'n tire. En pti pe dan laliny ki ou pe demande. Mersi.

MR SPEAKER

Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman mon pa konnen si ou pou les mwan fer mon pwen an relasyon avek sa seksyon oubyen ou le Onorab Andre i fini ek sa ki i pe fer la. Mersi.

MR SPEAKER

Non. Les li fini avek sa seksyon wi. Apre nou a pran wi. Wi Onorab prosede.

HON CLIFFORD ANDRE

Mr Chair. Mon pou prosed parey mon ti pe fer oubyen?

MR SPEAKER

Mon pa konnen si ou kapab al ver demann Onorab Arissol pou fer li konpran byen. Si ou konpran ki son problem.

HON CLIFFORD ANDRE

Mon parfetman konpran ki Onorab Arissol pe dir. Me selman letan nou pe get seksyon 6.

MR SPEAKER

Petet Onorab Georges i kapab adres sa. Akoz mon'n vwar li lev lanmen.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chair efektifman mon krwar ki tou bann Manm i konnen, bann

amannman ki pe ganny propoze dan sa *amending, Amendment Bill*.

An plis ki sa i annan serten amannman ki *Bills Committee or Mr Andre or Onorab Andre*, (eskiz mwan), pe fer. Mon krwar nou, nou kapab pou ganny letan. Akoz tou bann Manm in lir *the Amendment Bill*. Onorab Andre i kapab anmenn nou direktman lo bann bout ki pe sanze. Ki pa pe, pa bann bout ki sa *Amendment Bill* pe sanze.

Me bann bout ki pe ganny azoute koman *amendments to the Amendment Bills*. Mon krwar se sa kot nou devret *focus* lo la.

MR SPEAKER

In other words, parey nou abitye fer dan bann lezot.

HON BERNARD GEORGES

Parey nou abitye fer.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Andre ou kapab al koumsa.

HON CLIFFORD ANDRE

Wi Mr Chair. Mon ti, mon ti anba lenpresyon kekfwa ki bann Manm ti anvi ganny tou keksoz. Vi ki en *Act* ki konplike e *complex*, e nou ti anvi sa.

So si nou anvi al zis senpleman lo bann lamannman ki'n ganny mete, mon napa problemn avek sa.

Seksyon 7 *subsection (3)* nou al koumsa; -

"The Commissioner shall not, be removed from office under subsection (2) (a) or (d), unless the Constitutional Appointments Authority holds an inquiry," (comma), prezan sa ki'n ganny enkli ladan Mr Chair "in which the Commissioner has been given an opportunity of being heard".

Epi i kontinyen sa *and recommends to the President* nou tir *"whether"* nou met *"that the Commissioner ought to be removed on such grounds, (comma), nou retir "after the Commissioner has been given an opportunity to be heard".*

So sa in ganny mete anler so i ganny retire kot i ti ete la dan sa plas. So mon prezimen Mr Chair dan plas annan en *comma*, apre 'ground' nou pou bezwen annan en *full stop*.

MR SPEAKER

Kontinyen.

HON CLIFFORD ANDRE

Mon vwar Onorab

MR SPEAKER

Ah! Sorry mon pa pe get kote isi. Onorab Aglae.

HON EGBERT AGLAE

Mr Speaker wi. Mon en klarifikasyon lo sa, *Clause 7* la en. Akoz mannyer pe ganny lafason ki pe ganny dir ki Prezidan i kapab tir *Commissioner*.

E ler mon pe gete, baze lo rekomandasyon ki ganny fer avek CAA. Eski ladan i fer prosedir pou annan en *due process* akoz *Commissioner* i pa kapab zis ganny akize, ouswa ganny tire, ouswa i ganny vwar koman *mistrust, breach of trust*, bann keksoz koumsa.

Eski i annan en prosedir ki osi *Commissioner* i kapab dir be vwala. Eski i annan en *due process* ki ganny, ki ganny etabli anba sa Lalwa pou sa?

MR SPEAKER

Ok. Panel. AG wi.

THE ATTORNEY GENERAL
MR FRANK ALLY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman mon krwar sanmenm sa i annan sa, sa lekspresyon *or statement "opportunity for you to be heard."*

So CAA pa pou pran okenn, pa pou fer okenn rekomandasyon, san donn

Komisyoner sa loportinite pou li ganny *heard*.

E sa *part of the* prensip *acting fairly* anba Lalwa. E or sa ki toultan nou tann dir "*the audi alteram partem rule*." So si i annan en alegasyon, e pou fer *due process* e se sa ki nou'n donn sa propozisyon.

Se donn CAA sa fonksyon pou li fer sa *enquiry and then*, baze lo son konklizyon ler in donn Komisyoner sa loportinite pou li defann son lekor.

Savedir sa alegasyon pou ganny met devan sa Komisyoner, i a reponn sa alegasyon. Si i bezwen fer devan en *proper hearing* apre la, i a fer rekomandasyon kot Prezidan Larepublik e Prezidan Larepublik i a pran en desizyon.

Petet ler nou pou fer en paralel, parey bann Ziz. Si annan okenn alegasyon kont bann Ziz se CAA. Me CAA li i etabli en *panel* e la sa *panel* i fer rekomandasyon avek Prezidan e Prezidan *then* i azir lo rekomandasyon sa *panel*.

So i en pti pe *to a large extent* parey, zis selman sa pouvwar i ganny donner avek CAA e CAA li i ava *constitute* son lekor. Akoz nou bezwen konpran konpozisyon CAA. E si i apwent bann Ziz, setadir zot annan serten, zot annan en

gran konpetans e zot pou kapab fer sa *enquiry*. Mersi.

MR SPEAKER

Byen. Wi nou ankore lo la. Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chair efektifman *Attorney Zeneral* in eksplik, in eksplik sa. *Due process* i konpri *at least 3* keksoz.

Premyerman ou bezwen, en dimoun i bezwen konnen ki en alegasyon ki annan kont li, e la in dir ou dan *7 day* lekel bann alegasyon ki kapab ganny mete kont ou. Ou bezwen konn sa.

Dezyenman ou bezwen kapab konfront ou lakizer. Sa dimoun ki pe akiz ou i bezwen vin devan ou e fer sa alegasyon devan ou. I pa kabab fer li deryer dan en lot lasanm.

Se pou sa rezon ki dan en *case* Ankour lakize i la dan son bwat ler i pe ganny akize par bann temwen.

E trwazyenman ou bezwen annan loportinite pou ou eksplik ou ka. E sa ki'n ganny mete la, i dir ou bezwen donn li en loportinite.

Alor pou annan en *enquiry by the CAA* kot sa dimoun pou konn son alegasyon in ganny fer kont li. Kot i pou dan *enquiry*

i pou tann sa alegasyon. Bann dimoun ki'n vin fer sa.

E nou pe presize ki i bezwen ganny en loportinite pou li *be heard*. Alor pou annan dan sa ka *due process*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Wi mon ava. Yes Minister

**THE DESIGNATED MINISTER
JEAN-FRANCOIS FERRARI**

Wi vi ki dan sa menm seksyon i annan plizyer *grounds of removal from office*. So it should be removed *“on such grounds” at the end*. Mon krwar. Mersi.

MR SPEAKER

Byen Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mwan mon pe konsernen avek la fason ki sa i ganny fer. Mon pou konsernen akoz apwentman komisyoner li menm i ganny fer par Prezidan apre ki CAA in rekomande. Prezidan li osi i apwent sa *Advisory Council* apre ki CAA in rekomande.

Me selman sa *Advisory Council* li i sa Konsey ki sipoze met en konplent kot CAA anba Lalwa. *That's what it's written there, ok annou get byen, non, not there ok*. So ki mon pe *inquire about* mon en, ler pou

retir en Komisyoner, lekel ki anmenn konplent kot CAA, ki manner sa konplent i ganny fer?

Akoz i pa'n defini la, i pa sitan kler aköz i dir ou koumsa;

“The President may, on the recommendation of the Constitutional Appointments Authority, remove the Commissioner from office, if he or she has” i annan en bann grounds, apre *“may, on receipt of any complaint or any report from the Advisory Council”* at 5.

Advisory Council i fer en rapor i sipoze fer en rapor lo komisyoner. Me selman ler nou get fonksyon *Advisory Council* pli ba, *Advisory Council* i act *only an administrative capacity*. I pa *act in an oversight capacity*, so pour mwan mon santi poudir *everything, every all road leads to the President* prezan.

Tou semen i al kot Prezidan. E Prezidan i annan preski kontrol total lo tou keksoz. E nou pe ganny dir nou sipoze *trust* dan en nouvo fason fer keksoz *but we want to trust it*, be si nou oule *trust* li par egzantp nou pe vwar lapwentman nouvo *DA* la kot pe arive, en kantite se bann aktivis zot parti ki ganny apwente *DA*.

So eski nou sipoze zis *trust blindly? No*, so petet si, petet

mon mal, so AG i ava reponn. Mersi.

MR SPEAKER

Ale annou permet, wi Minis adres premye.

DESIGNATED MINISTER **JEAN-FRANCOIS FERRARI**

Mr AG, Mr AG and zot avoka dan lasal silvouple eksplik mwan en kou, aköz mwan mon krwar Onorab Pillay pe *over legislate*. Ou a krwar i napa en prensip ki dir ki ou pa bezwen annan en Lalwa pou tou bann ka posib e imazinab?

Mon pa konnen mwan, mon pe war sa ki, mon pa pe *input* okenn *improper motive*,s me mon bezwen kapab dir sa aköz la ou'n ariv dan *DA* ou'n ariv- konmsi annou konsantre lo sa travay ki nou pe fer, annou pa bezwen rod tou bann pti evantyalite. Mon pa konnen ki manner Lalwa i marse mwan, mon pe. Mersi.

MR SPEAKER

Lekel ki, Onorab Georges ti pou adres sa?

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chair wi efektifman en Lalwa i toultan ekrir dan en fason negativ. Prensip se *if it's not prohibited it's permitted ok*, alor ou zis

prohibit bann keksoz ki ou *prohibit* si ou pa'n fer li ou pa bezwen *legislate* pou li akoz *it's taken* ki ou kapab aksepte li.

Alor si nou pran sa koman en prensip depar nou a konpran egzakteman pwen ki Minis pe fer se ki ou pa bezwen bous tou trou imazinab. Akoz ou ava bous zis sa bann ki ou krwar i nesese.

Me pou reponn Onorab *Leader* Lopozisyon, napa okenn diferans ant sa avek lapwentman bann Ziz. En Ziz i ganny apwente par Prezidan lo rekomandasyon CAA, egzakteman parey *Commissioner*, e si i annan en alegasyon kont en Ziz Lalwa pa dir lekel ki fer sa alegasyon, *anybody can*.

Si i annan en alegasyon kont en Ziz, CAA i *investigate* i *setup* en Tribinal egzakteman parey sa. E sa i ganny dil avek e mon profite poudir ki se le sel letan i sa in arive dan listwar Sesel se anba zot Gouvernman.

Se ler zot Prezidan Michel ti sispann en Ziz Lakour Siprenm akoz ti annan en alegasyon kont li.

CAA in fer en Tribinal in kondann sa Ziz e sa Ziz in ganny tire o pouvwar. Se pa sa ladministrasyon ki'n fer sa, sa se striktir ki'n la depi 1993 e ki efektifman i marse akoz sel fwa

ki in ganny met an aplikasyon in delivre en rezilta.

So, mon pa vwar ki mannyer nou kapab ganny, i kapab ki sa ki pe donn Prezidan en pouvwar ki i pa sipoze annan oubyen enn ki i pou anmenn en serten labi.

Me pou retourn lo kestyon, premye kestyon Onorab Pillay, lekel ki kapab fer en konplent? Nenport ki i kapab fer en konplent, nenport ki piblik i kapab fer en konplent. Me si in ariv en pe pli tar, e pe pli lwen e nou regard *Advisory Council*, nou ava vwar ki *Advisory Council* osi si i krwar ki anba seksyon 11(4) ki nou pou ariv lo la taler;- si li i krwar, *as Advisory Council* si li i krwar ki son *Commissioner* i siseptib ganny diskalifye, i kapab fer en rapor avek Prezidan.

So the Advisory Council is not a toothless dog. I pa zis en lisyen ki ou anmar obor en lakaz zis pou li zape, i annan ledan.

In fact i annan ledan kont son prop *Commissioner*. So balans i la Mr Chair. Mersi.

MR SPEAKER

Nou kapab kontinyen Onorab?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chair. Avan ou donn *Attorney Zeneral* laparol, mon

krwar i enportan pou mwan avek ou permisyon fer en keksoz kler. Nou pa kapab servi legzanp bann diferan, bann antite ki konfigerasyon i diferan pou nou sey eksplik nou pwen.

Ou pa kapab koz mwan lo Ziz, akoz Ziz i *enshrine* dan Konstitisyon e in etabli en prensip oubyen en konfigerasyon kler lo ki pe ganny fer. Taler ou'n mansyonn mon *FIU* ou'n dir mwan napa *oversight* lo *FIU*. *FIU* i annan *oversight* atraver *AML-CFT Committee*.

Le pwen ki mon pe fer se ki ou pe sey servi diferan largiman zis pou defet en pwen, zis pou ou fer pase en eleman dan Lalwa, be kan ou konnen poudir i annan en mankman!

Ok, par egzanp ou dir mon koumsa poudir *Advisory Council* pou donnen rapor, be si ou lir par anler, se sa rapor ler Prezidan i gannyen i retourn kot *CAA*, e *CAA*, ki bezwen fer sa rekomandasyon pou retir sa dimoun.

Be selman ou problem se ki pli ba ler ou get pouvwar ki ou'n donn *Advisory Council* ou'n limit pouvwar *Advisory Council* pou zis *act* dan en fason *administrative*.

E sete sa pwen ki nou pe fer *all along* se ki Prezidan li, a sa moman ki ou pe pas sa Lalwa

la i annan ou pouvwar absoli pou li kontrol Komisyon Anti-Koripsyon mannyer i anvi.

E ou pa oule ki nou fer pase sa pwen, me ou konnen poudir i annan serten mankman ki ti kapab ganny aziste, *ok*?

Be si mon pou aziste, ki mannyer mon pou aziste si ou ek ou parti in dir ek nou koumsa poudir pa dir zot ki pou fer akoz zot ki la, zot ki pe *run border*. Ki mannyer nou pou aziste?

E ou Minis osi li menm li i oule vin dan Lasanble i oule vin *dictate* ek nou.

MR SPEAKER

Bon, nou bezwen...

HON SEBASTIEN PILLAY

Mr Speaker mon dernyen pwen akoz mon dernyen pwen i lo sa seksyon ki mon oule fer i sa. Mon ti a kontan demann *Attorney Zeneral* akoz nou pa'n preskrir en kalifikasyon pou Komisyoner anba sa seksyon ki la?

Lefe ki nou pe fer apwentman pou en Komisyoner, nou pa'n preskri en kalifikasyon parey nou ti preskrir en kalifikasyon pou *Chairperson* a sa Komisyon ki ti la avan, e pou *Advisory Council*.

So petet *Attorney Zeneral* a kapab eksplike ki rezondet zot in fer sa avek? Mersi.

MR SPEAKER

Ok *Attorney General* ou adres sa dernyen pwen apre nou a *move on*.

THE ATTORNEY GENERAL

MR FRANK ALLY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman ler nou ti pe, ler sa Prozedlwa ti pe ganny konsidere en konsansis ti arive i nou servi sa term *suitably qualified*. E se la ki tou bann dimoun ki annan sa, ki kalifye, *suitably qualified* i pou ganny konsidere par CAA e la CAA li i ava fer sa rekomandasyon avek Prezidan.

So, as a matter of Policy ti decide pou pa *prescribe* bann kalifikasyon. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Nou kapab *move on* lo sa pwen silvouple? Wi.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mon vreman apresye, *now we will move on*. Mon oule demann AG prezan, lefe ki nou'n koz lo *suitably qualified candidate*, e partou dan nou bann Lalwa kot nou preskrir, nou pe donn en pouvwar ase serye, ase enportan en endividi, nou preskrir sa kalifikasyon, e sa ti

enn bann *benchmark* sizyenm Lasanble ki nou'n etabli.

So, mon pa war sa la, so mon pe sey konpran, *what are those suitable qualifications* ki nou pe met an plas?

Akoz mon konnen i pa pou aplik pou *the current Commissioner*, akoz i pour zis en *transfer of powers from en CEO to the Commissioner*.

Be *what are those suitable qualifications* ki nou pe rode? Akoz *we have a lot of powers* anba sa Lalwa ki ganny donner *to the Commissioner*? Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Minis wi.

THE DESIGNATED MINISTER

JEAN-FRANCOIS FERRARI

Mr Speaker mon anvi dir sa mwan. Depi sa bann dernyen lannen Lasanble presedan nou'n kree dan sa pei en kantite lenstitisyon, en kantite.

E finalman nou'n retrouv nou a en serten moman kot nou ti annan telman lenstitisyon pou bonn gouvrenans, ki nou ti napa ase dimoun ki ti pe *apply* pou zot pran sa bann *post*.

E si pandan 43an, pa ale Onorab Pillay, si pandan 43 an zot pa ti'n farous dimoun, zot pa ti'n sa, nou ti pou ankor dan en lot sityasyon! La nou dan en

sityasyon kot nou pe ouver lespas pou bann dimoun ki *suitably qualified* pou zot kapab vin zonn zot servis Sesel. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Minis. AG in donn en repons lo sa pwen *suitably qualified* akoz zot in met li ladan. Mon krwar avek sa nou kapab bouze. Wi?

HON BERNARD GEORGES

Mr Chair mersi. Avan ki nou bouze mon ti a kontan fer en pwen zeneral. Lopozisyon depi sa seri lamannman dan sa seri *Bill* pe fer en sel pwen. E sa se ki nou, nou pe sanz striktir bann keksoz ki'n ganny met an plas depi sepa konbyen letan.

E zot in koze lo la, e zot annan drwa koze lo la. Me napa enn zot ki'n lev lanmen pou zot anvoy en *amendment* dan enn sa bann *Bill* isi pou fer pase zot sizesyon.

(APPLAUSE)

HON BERNARD GEORGES

Ni enn, pourtan, portan *Leader* Lopozisyon i koz nou *Standing Orders* toulezour.

Standing Order 72 i dir i donn zot permisyon pou zot fer lamannman. Si zot ti krwar ki nou ti pe kas pake, ki zot devret retourn zot bann sistenm, akoz

zot pa'n anmenn en lamannman? Zot pa'n anmenn en lamannman.

E zot ti a kapab prezan dir avek zot bann dimoun deor laba nou'n propoze, Lasanble *LDS* in zete. Me si zot pa'n anmenn ki zot pou al dir avek zot bann dimoun laba deor? Mersi.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Me annou bouze. Onorab Pillay annou kontinyen. Annou bouze. Sansan zanmen nou pou fini la. Ale terminen silvouple, apre nou a bouze.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Avek en komanter silvouple.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mon dernyen komanter i sa, ou pa kapab dir mwan sa ou, akoz ou'n pas ou letan pandan tou sa seri lamannman antak tou sa ki nou'n dir, e kraz tou sa ki nou'n dir e dir ek nou pa vin ek sanzman akoz ou ki la! *Come on.*

MR SPEAKER

Ok. Onorab Pillay nou pa pe al pli lwen la. Onorab Andre kontinyen.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. Mr Chair mon pa konnen si kekfwa sa i a fer, AG in eksplik nou akoz sa i la, me selman kekfwa si nou met “*as may be prescribed.*” Mon pa konnen sa i zis en sizesyon pou nou kapab pez sa tansyon ki posibleman i kapab annan dan sa konteks.

Nou ava al lo katriyenm 7(4) sub 4.

MR SPEAKER

Wi ou'n al lo 4, wi.

HON CLIFFORD ANDRE

I dir, “*Where an inquiry is contemplated under subsection (3), the President may, if the President considers it necessary to do so, (sorry) necessary so to do, suspend the Commissioner until the completion “of” nou tir “to” akoz i dir “to” of such inquiry.*

Bear with me one second mon a get en kou lo sa lot ki i mete. Ok, si nou pou met ‘the’ nou a met ‘the’ akoz sa ki mwan mon annan i dir “until the completion of the enquiry” savedir nou tir ‘such’ ok.

Ok nou ava kontinyen, nou al lo 8, non 5 sorry 5;

“The President may, on receipt of any complaint or any

report from the Advisory Council against the Commissioner, refer the complaint or report to the Constitutional Appointments Authority for holding an inquiry and making the recommendation thereon. “Nou tir ‘the’.

MR SPEAKER

Tre byen, sa pou seksyon 7, *panel i ok avek sa nou kontinyen. Ok ale Onorab Pillay. Sorry, wi Onorab Gill?*

HON CHURCHILL GILL

Mersi Mr Chair. Lo sa 5 dan *main act*, seksyon, ti seksyon 9(1,2,3) ler sa *report* in fini ganny fer, sa *inquiry* in fini ganny fer in donn ek Prezidan. Prezidan li i ti donn sa ek Sef Ziz. Mwan mon ti oule zis en leksplikasyon akoz la prezan sa i pou nepli leka e prezan ler sa rapor in vini i pou ale ek Prezidan e Prezidan prezan li i pou pran en desizyon.

Sa zis en, mon ti a montan ganny en klarifikasyon lo la. Apre nou dan *Bills Committee* nou pa'n ganny sans *privy instrument*, ki *CEO to be Commissioner* zot gannyen ek Prezidan. So napa en nide to *what extent* i ale kwa ki i kouver.

Akoz dan lenstans kot ler CAA in fini fer sa rapor e i

proven ki sa ki ti pe ganny *investigate* i pa leka. Konmsi sa *CEO* oubyen sa *Commissioner* i ganny prouve poudir be sa *investigation* i pa, sa *CEO* pa *guilty*. La i pa dir nou ki arive oubyen ki rekour sa *Commissioner* i annan.

So petet ti a bon en klarifikasyon lo la. Parey mon'n dir selman mon pa *preview* sa *instrument* mon pa konnen kwa ki *to what extent* i kouver ladan. Mersi.

MR SPEAKER

AG ou adres sa pwèn.

THE ATTORNEY GENERAL

MR FRANK ALLY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman si mon'n konpran Onorab Gill byen i dir ler ki en rekomandasyon in ganny fer par CAA avek Prezidan, ki Prezidan i fer?

Savedir Prezidan pou bezwen deside si i pou azir lo sa rekomandasyon ou pa. Si par egzantp i dir pran serten aksyon disiplinè ou pa.

Si, setadir la kot ti annan en provizyon kot ou refer ek Sef Ziz, sa savedir in ganny anile. Me sa i ti esansyelman an relasyon avek bann *Chairperson*, bann zis *Chairperson and all*, be la petet parey ou'n dir se ki prezan

Komisyoner li ki the *Commission more or less* e me li se Prezidan la ki pran sa desizyon.

Me *this is why* in annan CAA ki li i pou fer sa *inquiry* e *then* fer sa rekomandasyon. Mon krwar ti annan en lot pwèn ki ou ti'n leve.

HON CHURCHILL GILL

Wi dan evantyalite kot ler rapor in fini ganny fer CAA in fini fer rapor, me selman sa alegasyon ki ti'n ganny fer ki ti *prompt* sa report in ganny *proven* ki i pa korek.

Konmsi prezan mon konnen mannyer nou *wording* la se Prezidan ki pou pran sa desizyon, me selman prezan pour sa *Commissioner* li ki ti pe ganny *investigate* napa naryen konmsi li si i santi petet li in ganny, son limaz in ganny *tarnish in a way*.

E prezan, li i oule fer keksoz *about this* e i napa en *recourse* ki bor i pou ale. Petet si ou kapab eksplik nou dan n tel sityasyon ki arive. Mersi.

MR SPEAKER

Wi AG.

THE ATTORNEY GENERAL

MR FRANK ALLY

Bon, sanmenm sa rezon i annan en *inquiry* pour ki sa

dimoun ki pe ganny en konplent ki'n ganny fer kont li, in ganny tou sa loportinite pou li defann son lekor.

E i depan lo ki, e se sa nou apel li en *inquiry* akoz *then CAA* i kapab azir koman *plus d'instruction - inquisitorial*, e i pa bezwen esper ki sa dimoun ki en konplent in ganny fer kont li, i bezwen anmenn sa bann levidans li menm li i kapab rode, me i dan bann ka eksepsyonnèl petet kot evantyeleman ou ganny *clear*.

Me sa i, si nou pou pran par egzantp en *case* Ankour prosekisyon i anmenn en *case* Ankour i prouv sa sarz baze lo levidans. I dan bann ka tre, tre eksepsyonnèl kot evantyeleman ou *find out* poudir sa dimoun pa'n komet sa lofans. So i tre, tre eksepsyonnèl.

Now si i annan okenn desizyon ki ganny pran, la prezan ou pou bezwen deside si ou pou al Ankour pou en *right of review*, petet ou santi poudir be mon pa'n ganny *heard* par egzantp oubyen sa desizyon ki'n ganny pran i pa legal ouswa i pa rezonnab.

Me sa i bann opsyon ki ou kapab. Par egzantp pou rebran sa ki Onorab Georges ti dir lo kote en Ziz, kot i annan bann ka ler sa Ziz i annan son bann rekomandasyon ki in ganny fer

CAA in etabli sa Tribinal, in annan en kantite bann *contest*. Me evantyeleman Lakour in dir non, *it was properly established* eksetera, eksetera. Mersi.

MR SPEAKER

Onorab Cosgrow oule fer en pwèn lo la ou?

HON WALLACE COSGROW

Yes, Mr Chair. Mr Chair mon pwèn i lo 5, mon pa konnen si i en fason *drafting* ouswa petet i annan fason nou kapab *improve* li en. I annan sa bout kot i dir "*President may*", savedir ler mon pe get li sa rapor *or* sa konplent i kapab pa ariv devan CAA si Prezidan pa santi li i bezwen anvoy sa devan CAA.

E mon pour mwan mon krwar la i devret annan en '*shall*' akoz demen bomaten, akoz la nou pe donn diskresyon Prezidan ki pour fer avek en rapor, en *complaint or a report of the Advisory Council*.

Mwan mon krwar i devret '*shall send it*' e prezan CAA i ava gete si sa *complaint* ouswa sa *report* pa bon. *Then* i ava dir i ava donn son desizyon.

Otherwise e nou kit tou pouvwat dan lanmen Prezidan pou deside si li i krwar poudir sa konplent, ouswa sa rapor pa devret al devan CAA. Mon pa

konn dimoun legal i a kapab *lead* nou lo la. Mersi.

MR SPEAKER

Ok, les AG adres sa.

THE ATTORNEY GENERAL

MR FRANK ALLY

Bon, mon krwar Prezidan petet i annan en diskresyon la pou li decide si i pou met sa konplent devan CAA ou pa. Petet la i kapab egzers serten diskresyon si sa i *flimsy, vexatious, and then* i pa ava met devan CAA.

Otherwise, akoz o moman ki i met devan CAA, CAA pou bezwen fer en *inquiry*. Ou vwar? Me si i santi poudir i kapab pran en konsey legal pou li decide eski sa i vo lapenn met devan CAA?

Mon krwar “*the may*” is’ nou kapab gard sa ‘*may*’ la. Mersi.

MR SPEAKER

Onorab Pillay wi.

(Off-mic)

THE ATTORNEY GENERAL

MR FRANK ALLY

Me si en dimoun, *Advisory Council* ouswa en manm *Advisory Council* si i santi i kapab *then* fer serten reprezantasyon, oubyen i pa sel rezon kot en konplent i kapab

ganny fer. Sa i enn parey Onorab Georges in dir, enn. Me i annan plizyer.

MR SPEAKER

Wi?

HON WALLACE COSGROW

Mr Chair. Mwan mon konsern la se ki, ki mannyer nou asire ki en konplent ouswa en rapor i ganny sa latansyon ki i merit?

Mon pa konnen si nou mete ladan ki Prezidan i kapab *seek legal advice* avan i anvoye. Me selman konmsi mon anvi ki sa *each complaint or report* i ganny sa merit ki i bezwen, sa latansyon ki in merite. Mon pa konnen si nou kapab *draft* li dan en fason. Mersi.

MR SPEAKER

Onorab Pillay wi.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chair. Mr Chairman Sesel nou annan en konfigerasyon enteresan se akoz *legal advisor* ki pou donn Prezidan sa *legal advice* sa dimoun ki pou donn li *advice* lo sa provizyon Lalwa, li osi i zis enn bann keksoz, bann keksoz enteresan.

Sa ki AG in dir i korek Prezidan i kapab pa anvoy sa rapor, be sa rapor i kapab Prezidan e osi les laliberte pou

act pa Prezidan pou li fer nenport aksyon si i 'may'.

Be prezan keston ki mwan mon pe souleve ek AG, inisyaman dan Lalwa ti Sef Ziz akoz zisteman size koripsyon i en size ki *transcend all branches of Government*.

E mon rapel an 2016 ler nou ti pas sa Lalwa lentansyon, sete ki tou bann brans gouvènanans pei i ganny *involve*, e ki Prezidan parey Onorab Loze i ti eksplike, i pa sa dimoun ki vin sa latak, si en desizyon i neserman bezwen ganny pran an relasyon avek en komisyoner oubyen okenn dimoun ki pe *act* dan en relasyon ek Anti-Koripsyon.

Pour ki la Prezidan si toultan ganny proteze *from* sa soz, e sete sa le pwen. Me retir e remet li avek prezidans ou pe donn sa pouvwar.

Nou pe espekte ki Prezidan pa pou pran en *vexatious complaint* e anvoy li kot CAA, sa ki nou pe ekspekte se bonnfwa, *but you don't write laws* lo bonnfwa, ou *write* li as *ring-fenced as possible* sirtou an se ki konsern en Komisyon Anti-Koripsyon.

So mon pa konnen si ou kapab eksplik nou akoz nou'n *depart from Chief Justice*.

MR SPEAKER

Minis wi.

The DESIGNATED MINISTER JEAN-FRANCOIS FERRARI

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker koriz mwan, mon krwar *LGB* in dir pli boner ki sa konplent i kapab *originate from* diferan sours, e par egzantp en konplent i kapab al direktman kot CAA. *I don't know*.

MR SPEAKER

Anyway, sel pwen ki mon war mwan se ki AG in dir poudir sa 'may' i *intentional*, i anvi Lalwa i koumsa. So AG ou pou kontinyen lo la?

THE ATTORNEY GENERAL MR FRANK ALLY

Mersi Mr Chairman. Wi parey mon'n dir se ki *otherwise* i kapab annan en sityasyon kot sak fwa i annan en *flimsy, vexatious complaint* CAA pou war li neser, finalman *Commissioner* pa pou travay i pou reponn *inquiry after inquiry*.

E sa en fwa ti ne konsern an relasyon avek bann Ziz, se ki *if each and every minor complaint* ou fer, i pou destabiliz lenstitisyon. E i pou annan bann dimoun ki pou fer sa petet ekspre ou vwar, pou zis anpes fonksyonman sa lenstitisyon.

MR SPEAKER

Anyway annou - si AG i dir sa i intentional i oule li koumsa i dan Lalwa nou a bezwen kontinyen avek li. Onorab Andre ou'n fini lo sa seksyon 7?

HON CLIFFORD ANDRE

Yes, Mr Chair. Mon al lo 8?

MR SPEAKER

Ok, panel in fini aksepte mon krwar.

THE ATTORNEY GENERAL**MR FRANK ALLY**

Yes.

MR SPEAKER

Ok, kontinyen.

HON CLIFFORD ANDRE

8 i dir nou *“Where the office of the Commissioner is vacant or any reason or the Commissioner is unable to perform the functions of the Commissioner or the Commissioner. So nou, nou pe dir ki, sorry the Commissioner i sipoze annan en (comma) avan, apre li.*

Functions of the Commissioner, or the Commissioner is suspended under subsection (4), the President may, appoint a person, who is qualified to be appointed as Commissioner.” So

nou pou *remove* sa ‘the’ ki par devan li, *to perform the functions of Commissioner* nou pou *delete* sa ‘the’ ki par devan *Commissioner*. So sa i pou seksyon 8 Mr Chair.

MR SPEAKER

Ok, so sa i bann soz dramatik ver, ok.

HON CLIFFORD ANDRE

Mon al lo 9?

MR SPEAKER

Ou bezwen en pwen lo la, klarifikasyon? Silvouple. Annou fer li kourt, vit. Ale limero 8.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Lo 8 mon ti a kontan demann en klarifikasyon avek *Attorney Zeneral*.

Eski sa dimoun ki ganny apwente anba 8 i bezwen pas atraver CAA, *that i the litmus test of appointment, suitability of candidacy or i pou zis ganny apwente par Prezidan as en pouvwar L’Egzekitiv, which therefore re-emphasises the point* ki nou pe dir Prezidan in ganny en kantite pouvwar vizavi sa Lalwa. Mersi Mr Chairman.

THE ATTORNEY GENERAL
MR FRANK ALLY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman mon krwar i tre, tre kler ki se Prezidan ki fer sa lapwentman e se sa rezon ki sa peryod in ganny en peryod spesifik se pa plis ki 6mwan.

Sa pou pa kre *vacuum*, en vid, akoz i *urgent* e CAA petet i pou bezwen al *call*, al fer bann avertisman eksetera e i pou pran letan. So Prezidan o moman ki i annan en *vacancy* i fer sa lapwentman.

Sa propozisyon i pe ganny fer *at* e sirtou avek bann *acting appointments* kot parfwa Lalwa pa osi kler, kan *when it comes to acting appointments*.

I annan a bann provizyon par egzanp dan konstitisyon par egzanp bann Ziz, Sef Ziz eksetera, ler i annan en *acting appointment* CAA i fer, me selman dan sa ka *because* i kapab *urgent*. *Therefore* i limit sa peryod pou pa plis ki 6 mwan. Mersi.

MR SPEAKER

AG ou'n aksepte sa detrwa pti pwen ki soz i lo la?

THE ATTORNEY GENERAL
MR FRANK ALLY

Wi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Ok. A se pwen mon krwar nou devret pran en poz e nou a retournen 4er pou kontinyen. Mersi.

(BREAK)

MR SPEAKER

Bon nou a kontinyen silvouple. E Onorab Andre ou kapab pas lo prosen seksyon. Onorab Loze mon rapel ti lev son lanmen avan nou ti ale, Onorab Loze lo ki pwen oule retournen la?

HON JOHAN LOZE

Lo 8 Mr Speaker.

MR SPEAKER

Lo 8 ale, sey fer li vitman silvouple pou nou kapab *move on*.

HON JOHAN LOZE

Mr Speaker. Mon ti pe zis panse ki 8 *it's awkward the entire concept is awkward* ki Prezidan pou *step in*, apwent en enterimer, kan an pratik atraver Gouvernman antye;- e letan mon ti pratik atraver Gouvernman antye, kot nou annan en *Deputy CEO* en *Deputy Commissioner everywhere across Government* e *back to the original point* ki mon'n fer depi *throughout*. Sa in en prensip *SNP* sa.

E Minis Ferrari depi katriyenm Lasanble in lager pou met en *Deputy* partou kot i annan en L'Egzekitiv. Ti enn zot prensip sa.

So I find this entire concept awkward the way it is right now. That being said mon pa pe dir zot ki pou fer mon, mon'n zis point it out. Thank you, Mr Speaker.

MR SPEAKER

Wi, nou apresye *ok*, Minis ou bezwen reponn wi.

**THE DESIGNATED MINISTER
JEAN-FRANCOIS FERRARI**

Wi zis pou dir ki Mr Speaker lemonn i sanze, i annan en koze ki dir sa ki pa sanze, *anyway* mon pa pou dir ki zot ete.

So nou dan en nouvo paz Onorab Georges in eksplike, ler nou sorti dan en diktatir nou bezwen reakte en lot mannyer. Me dimoun i sanze e lemonn i sanze. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Wi nou kapab *move on*. Onorab Andre.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. Mon a kontinyen. Limero 9, *powers and function of the Commissioner*. Dan 9(1) (b) i dir *"may delegate any functions of*

the Chief Executive Officer to an employee of the Commission."

Mr Chair la mon krwar sa kekwfa sa i en omisyon, nou bezwen enkli *Commissioner*. Akoz *Chief Executive Officer* in sorti, so nou ava met li avek *Commissioner*, *"to an employee of the Commission."* Ok?

Aprè nou a bouz lo 2(d), *"such other matters as he or she may consider necessary or expedient for preventing"* nou remove 'the' - *"preventing abuse of power or neglect of duty by officers or other staff of the Commission."* So nou enkli *of the Commission at the end*.

Sub (3) *"The Commissioner may, by an order not 'on order' but 'by an order' in writing, direct an officer of the Commission to conduct an inquiry or investigate into an alleged or suspected offence under this Act"*.

Sub (4) of 9, *"The Commissioner may, by an order in writing, require the head of any public body to produce or furnish,"* aprè sa nou insert en (comma) *"within such time as the Commissioner specifies any document, or a certified true copy of any document,"* insert en (comma) after document, *"which is in that person's possession or under that person's control and which the*

Commissioner considers necessary for the conduct of an investigation into an alleged or suspected offence under this Act.”

MR SPEAKER

Thank you. Nou a poz panel okenn komantr lo sa seksyon. Onorab Pillay wi, ou bezwen klarifikasyon?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman sa en pti kestyon vitman. Nou vwar anba 9(2) komisyoner i fer bann *Standing Orders providing for* lenplimantasyon bann desizyon. Be nou osi vwar anba seksyon 11 *“want Advisory Council to administer oversee the administrative functioning of the Commission.”*

Eski *Attorney Zeneral* i kapab klarifye vitman si sa pa kre okenn konfli dan rol ki le 2 antite si oule, i zwe an relasyon avek Komisyon? Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Attorney General ou'n ganny envite pou adres sa.

THE ATTORNEY GENERAL

MR FRANK ALLY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman mon pa trouv okenn

difikilte, anfet *Chief Executive Officer* i deza dan Lalwa *Anti-Corruption Commission* parey i ete *as we speak*, annan sa pouvwar pou fer *Standing Orders*.

E me la i annan, *the Advisory Council*, me li i pou zis *oversee* serten laspe administrative. Me i pa pou fer sa bann *Standing Orders*. Me i a *oversee* petet si i santi an term ladministrasyon, i annan serten *issue then* i a kapab konsilte avek *CEO* lo la. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Wi Onorab.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mon a terminen lo sa pwen Mr Chairman. Mr Chairman mon oule zis met devan *Attorney Zeneral* ki enn bann rezon akoz nou annan en difikilte avek konfigerasyon aktyel sete sa.

Kot napa en *clear* definisyon ant rol sa *body* e rol Komisyoner.

Nou donn Komisyoner bokou plis rol pou pi lenportans, bokou plis prominans. Nou'n kre osi *Advisory Council*. Mon pe zis alerte ki dan lonterm i kapab annan serten fri administratif ki kapab afekte *the smooth running of the Commission*. Mon oule zis met sa devan

Attorney Zeneral. Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

I zis pou note, Minis ou ti'n lev lanmen, i zis pou note en komanter, so i pa ... wi Minis.

**THE DESIGNATED MINISTER
JEAN-FRANCOIS FERRARI**

Wi, mersi Mr Speaker. Mon ti anvi dir avek Onorab ki ler nou ariv lo 11, nou ti'n realize ki kekwfa, e mon a fer en pe klarte la. So san ki mon pe *anticipate* lo seksyon 11, mon krwar se sa mo *administrative functioning* ki kapab port a konfizyon.

Akoz i pa fonksyonman - *The Advisory Council* pa son manda se pa pou *oversee* fonksyonman se pou *oversee* bann Polisi, e bann stratezi sa lorganizasyon.

Me les son fonksyonman *as the Commissioner*, me ler nou ava ariv en pe pli ba - aköz senpleman mwan mon ti anvi propoze ki dan plas "*administrative functioning*" it should be "*the administrative Policy of the Commission.*" But nou kapab pran li taler si nou anvi. Mersi.

MR SPEAKER

Byen, nou a kontinyen dan sa ka.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. Annefe sa lamannman ki Minis in propoze in deza pou ganny propoze. Nou ava bouz lo 10(2), mon pe zis gete si zot tann mwan. Mon a *carry on* Mr Speaker? Aköz mon war zot pe...

MR SPEAKER

Les li fini konsilte.

HON CLIFFORD ANDRE

"The recommendation of the Constitutional Appointments Authority shall be made on the basis of integrity and qualification or experience of the member in the field of" aprezan i donn nou tou bann *area* ki zot sipoze annan konpetans ladan.

Subsection 4 i dir

"There shall be paid to the member of the Advisory Council," i annan en (*comma*) *after Advisory Council* ki pou ganny deleted "*such remuneration or allowances as may be prescribed.*"

MR SPEAKER

Ok en seksyon zis, *panel* i kler? Ok, wi Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chair. Mr Chair sete sa, mon krwar i enportan sa pwen pou mwan *state* en keksoz byen vitman. Sete sa

enn bann rezon akoz mon ti'n dir poudir ki i annan bann bon keksoz lafason ki sa Lalwa i vin avek. E sa i enn bann bon keksoz, me lafason ki in ganny konfigire ki fer bann, ki fer en pe konfli dan lopinyon.

So dan lonterm si Gouvernman i annan, i retourn ek en Lalwa Komisyon Anti-Koripsyon ki adres sa bann size, definitivman nou pou pare pou donn sipor, *provided* ki nou kapab adres sa bann konfli pou nou pa *weaken* pozisyon Komisyon Anti-Koripsyon. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi pou sa komanter. Minis in dir i *ok* avek sa seksyon. Nou a *pass on*. Onorab Andre.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. Mr Chair seksyon 11(1)(a) pou tir "*functioning*" pou met "*Policy*." E alors sa sou seksyon pou lir koumsa; "*oversee the administrative Policy of the Commission*."

Nou ava al lo *sub 4*, i dir; "*Where the Advisory Council is of the opinion that the Commissioner*" ladan ti'n met "*incurs any of the*" ki pou ganny tire e i pou ganny ranplase par "*is susceptible to disqualification*".

Sub (5) i pou lir koumsa; "*The Advisory Council may regulate its own procedure and meet when it deems necessary but the Chairperson shall convene a meeting*" ki mannyer i ekrir la i dir "*at the earliest*" so sa i pou ganny tire pou ganny ranplase "*meeting as early as possible, when requested by the Commissioner*."

Sa i pou paragraf 11. Seksyon 11 Mr Chair.

MR SPEAKER

Wi, seksyon 11 *panel*, Minis. *Ok*, Minis. Korek. Wi.

THE DESIGNATED MINISTER JEAN-FRANCOIS FERRARI

Yes, Mr Speaker. Dan konsiltasyon ki mon pe fer, *now* CEO De Silva, i pe dir mwan ki i ti a kontan vwar en *minimum number of meetings*.

Pou le moman *throughout the Bill it's open, it's as and when*. E eski nou devret kapab fer li antre la oubyen, eski i annan en moman pli tar kot nou kapab fer li antre, oubyen eski zot santi ki nou devret pe fer li antre?

Mon krwar ti en swe sa nouvo ladministrasyon ki bann *Board* i relevan, e enn bann fason pou deside si zot relevan se osi konbyen fwa zot rankontre. Akoz, *well*, mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Andre ou pou adres sa?

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. Mr Chairman krwar si nou met en *minimum* savedir nou pe dir li *this is the minimum* ki ou pou fer, ou pa pou kapab fer plis ki sa. Ou pa pou kapab fer *not less, sorry not less than this*.

Me mwan mon sizere ki nou kit, akoz mon santi parey i ete si zot zwenn sa semenn zot anv, zot war li nesese pou zot zwenn semenn prosenn, son semenn answit, savedir annou les li nou a gete ki mannyer i devlope.

Akoz apre mon *believe* ki si ladministrasyon i oule konnen ki mannyer zot pe fonksyonnen, i kapab zis *call* zot Minis e i pou war poudir zot in zwenn zis en fwa oubyen zot pa'n zwenn ditou. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

CEO mon'n war ou lev lanmen, annou les Onorab Georges kontinyen lo la avan apre ou a kapab gete.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chair mon ti pe, mon pou reponn Minis sa

konserne, mon ti pe *point* mon ti pe retourn an aryer e regard anba *Clause 9(2)* kot "*powers and functions of the Commissioner*."

E dan 2, 9(2)(a) olye met li dan Lalwa mon pe propoze ki en lot solisyon se ki les *Commissioner* ler i fer son bann *Standing Orders* pou deside regularite ki *Advisory Council* i devret *meet*.

Me sa i kapab fer fas a en lobstak e mo antisipe ki lot kote pou dir be *Commissioner* pa kapab *rule Advisory Council* it *should be the other way around*.

Me sa ti ava en landrwa kot nou ti kapab fer sa antre, me si sa i en *hurdle* la, wi nou pou bezwen met li anba en, *Advisory Council*. Mersi.

MR SPEAKER

Wi, oule fer ou *pwen* Mrs De Silva.

CEO ANTI-CORRUPTION COMMISSION MAY DE SILVA

Wi. an vi ki nou pe koz lo transparans e bonn gouvènan mwan mon ti a prefere ki i pa "*as and when requested by the Commissioner*", e ki nou devret met en preskripsyon la oubyen kantmenm si i vin, mwan mon pa pou fer en *Standing Order* pou en *Advisory Council* *meet*.

So i preferab si nou met en *number, not every week*, parske si ou regard pou *number of meetings* anba vye sistenm i dir ou *“the Commission shall meet only once in every two months at a place and time as the Commission determines.”*

So petet nou kapab met *quarterly* si nou oule, me selman *at least* nou annan en *minimum number of meetings* zot kapab fer par an. Mersi.

MR SPEAKER

AG?

THE ATTORNEY GENERAL
MR FRANK ALLY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman sa provizyon, sa bout *“... but the Chairperson shall convene a meeting at the earliest when requested by the Commissioner,”* i aköz ki Komisyoner i kapab *opt* pou li konsilte *Advisory Council*.

So i ler ki Komisyoner i anvi konsilte *Advisory Council* *then* i demann zot pou zot *meet* pou donn li, pou li kapab *consult*.

I pa pou ki Komisyoner i pou donn direktiv pou zot zwenn. Se zot ki pou decide kan zot pou zwenn e ler zot pou zwenn. Me kan Komisyoner i anvi en Konsey, i a vin konsilte zot, *then* i *ask them, look you*

should meet because I want to consult.

Mon krwar sa lide deryer sa provizyon amwen ki si i pa kler...

(Off-mic)

THE ATTORNEY GENERAL
MR FRANK ALLY

... pardon? 11(5), *“When requested by the Commissioner, “ok. Mersi.*

MR SPEAKER

Wi Minis.

THE DESIGNATED MINISTER
JEAN-FRANCOIS FERRARI

Selman AG i pa, sir, absoliman mon dakor ek ou, me *when not requested, regular meetings, so we, do you feel*, eski ou santi ki i devret annan en *minimum regular meetings?* Se sa ki Mrs De Silva ti pe sizere.

MR SPEAKER

Wi AG.

THE ATTORNEY GENERAL
MR FRANK ALLY

Mersi Mr Chairman. Mon krwar lide se pour les zot *regulate their own proceedings e meet when they find it necessary.*

Me si propozisyon i ki zot bezwen *meet* en serten *minimum* kantite fwa, *then* nou

kapab fer provizyon pou sa. Si i neserer nou kapab *break the 5 into* en 6 pou dir,

“Where the Chairperson wants, request, wants to consult them, then they shall meet” pou sa *“purpose.”* Me ...

MR SPEAKER

Ou ti ankor lo sa pwen Onorab Pillay?

HON SEBASTIEN PILLAY

Wi Mr Chairman. Mr Chairman *knowing full well* ki i riske pa ganny aksepte me sete sa, sa i meyer solisyon pou zot rezourd sa problemn.

Akoz mannyer ou'n met li la, ou'n dir li *regulate* son prop *procedure*, me se ler Komisyoner li i bezwen en miting i *call* zot, so kas li an de, *that's your best option.*

MR SPEAKER

Onorab Georges ou ankor lo la?

HON BERNARD GEORGES

At the risk of, amend the quote unquote, mon prop Lalwa parey mon'n ganny *warn* pa pou fer *in the past* Mr Chair, mon kapab propoze ki olye kas li an 2 nou dir;

‘The Advisory Council may regulate its own procedure and meet when it deems necessary, which shall not be less than

quarterly, but the Chairperson shall convene a meeting” bla, bla, bla eksetera’.

So nou kapab fer li antre san ki nou kas li an de, si *panel* i krwar i zistifyab. Mersi.

MR SPEAKER

Yes panel donn zot pwennvi final lo la. AG sirtou wi.

THE ATTORNEY GENERAL

MR FRANK ALLY

Mr Chairman mon krwar i akseptab. I akseptab.

MR SPEAKER

I akseptab pou *CEO* osi?

CEO ANTI-CORRUPTION COMMISSION MAY DE SILVA

Wi, mersi.

MR SPEAKER

Byen. *Ok* nou a *move on* Onorab Andre? *Sorry yes*, Onorab Cosgrow ou ankor lo la?

HON WALLACE COSGROW

Yes Mr Chair *sorry*. Mon pe zis mon napa problemn avek sa *wording* mwan, mon pe zis gete *‘quarterly’* eski i ase? Akoz bann deliberasyon ki nou'n annan pandan lasemenn in annan bann Manm ki'n konplent ki *Board* i *meet* 4 fwa.

So eski nou pa krwar nou devret met li en pe plis? Akoz

zot ti an gran konplent letan zot ti met li ek bann lezot Lalwa avan? Mersi.

MR SPEAKER

Any? Okenn repons lo la, Oubyen zot a kontinyen?

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. Mr Chair apre nou ti a ganny sa *wording* ki Onorab Georges in propoze pou nou fer sir ki i pe antre byen. Nou lot lamannman se lamannman dan seksyon 15 i dir;

“Section 15 of the Principal Act is amended”, i annan en comma, should be deleted by repealing the words “the Chairperson, the Vice-Chairperson, a Commissioner or a member of the Committee or staff of the Commission”

Mr Chair mon pou zis posibleman, ‘*Commissioner or a member of the Committee*’, kekfwa nou Komite, mon pa konnen ki Komite nou pe koz lo la.

So kekfwa sa i bezwen a *member of the*, akoz *there should be no* - sa mon, *anyway* mon fek, fek vin a mon latansyon.

So kekfwa nou ava ganny sa mon a kontinyen touzour, an menm tan letan nou pe sey gete *what this is*,

“ Committee or staff of the Commission and substituting therefore the words, the Commissioner a member of the Advisory Council” or nou pou insert a member of the staff of the Commission.”

Mon'n reflesir letan mon pe lir kekfwa sa i en Komite ki'n ganny kree pou fer en travay. So i pe ganny mete la, so i napa, mon a ganny korize par *panel* si sa i pa leka. Mersi.

MR SPEAKER

Panel i oule adres sa?

CEO ANTI-CORRUPTION COMMISSION MAY DE SILVA

Wi. Akoz i annan Komite ki sa *Commissioner* i kapab *setup* dan diferan senaryo, wi.

MR SPEAKER

Byen, *ok*. Pou sa seksyon leres keksoz i annord. *Panel, ok good, carry on* Onorab Andre.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. Seksyon 17, *section 17(3) of the Principal Act is amended*, nou pou *delete* sa *comma* after *amended* by *repealing* the word ‘*Chief Executive Officer.*’

I annan en *comma* nou pou *delete* sa *comma* and *substituting* therefore the words “*Commissioner*”, *word*

Commissioner, sorry. Ladan i aparet words, nou pe tir sa 's' pou fer li vin word Commissioner.

MR SPEAKER

Ok, mon sipoze sa i kler panel. Ok good. Carry on.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. Nou al lo seksyon 52(a) i lour koumsa; "Section 52 (a) of the Principal Act is amended, delete (comma) after amended "by repealing the words Chief Executive Officer wherever they appear" and substituting therefore the words, and sa word zis pou tir sa 's' avek "Commissioner."

Mon pou al lo tou sa ki lo la ziska 13 Mr Speaker akoz i zis en, dan sa dokiman ki avek mwan i zis en 52 i en, i annan words, dan sa dokiman ki avek mwan i Commissioner.

Bear with me one second Mr Speaker mon a get dan the main Act en pti kou, section 52(a) pou nou zis fer sir nou pa pe mislead nou prop lekòr dan sa konteks 52(a).

Commissioner, i met Commission, i sipoze 'Commission', mon krwar i en lerer ki'n ganny fer la, so instead of 'Commissioner' it should be 'Commission.'

Section 53 Mr Speaker, mon pou al lo section 52, 53, 55, 56, 57 pou nou fini lo sa paz apre nou a pas avek panel si ou, avek ou permisyon Mr Speaker.

MR SPEAKER

Ok.

HON CLIFFORD ANDRE

Ok. So nou ava fer section 53 (1) of the Principal Act is amended, nou delete the comma after that by repealing the words "Chief Executive Officer" wherever they appear – remove the comma after that and substituting therefore the 'word' instead of the 'words' "Commission". (Zis mon pe gete si Commission oubyen), yes commission i ok.

Amendment of section 55, "Section 55 of the Principal Act is amended - remove the comma after amended' by repealing the words "Chief Executive Officer" wherever they appear - remove the comma after that, and substituting therefore the 'word' "Commissioner."

56, section 56(1) of the Principal Act is amended remove comma after 'amended' by repealing the words "Chief Executive Officer" - remove the comma after officer and substituting therefore the word "Commissioner".

Section 57 of the Principal Act is amended remove comma after that ,by repealing the words “Chief Executive Officer” wherever they appear - remove the comma after officer and substituting therefore the word “Commissioner”. Sa i termin seksyon 57 Mr Chair.

MR SPEAKER

Wi, mon krwar tou sa bann sanzman i *straight forward, ok panel. Yes, carry on* Onorab Andre.

HON CLIFFORD ANDRE

Tou sa bann, tou lamannman, menm lamannman i annan seksyon 58 (1), menm lamannman dan seksyon 59(1), menm lamannman osi dan seksyon 60, menm lamannman dan seksyon 61, menm lamannman dan seksyon 63, menm lamannman dan seksyon 69, 72, 83. E mon ava aret pou 83 akoz-

MR SPEAKER

Wi, akoz apre ou sanz lot, i sanz mannyer *ok?* Tou i *straight forward panel yes.* Wi Minis, korek. *Ok* nou'n ariv la, Onorab Andre ou kapab kontinyen.

HON CLIFFORD ANDRE

Prezan i annan en *insertion of a new section* ki aparet 80(a), i

pou vin 80(a) so i pou vin avan sa bann seksyon. I pou vin *“the Principal Act is amended by inserting”* ou tir sa comma la after section 80 of the following section.

So section 80(a) son title i *“submission ...”*

MR SPEAKER

Eskiz mwan Onorab mon war i met *is amend,* ou'n touse lo la? Kot nou ete la 22.

HON CLIFFORD ANDRE

Pardon Mr Speaker.

MR SPEAKER

Kot, lir 22 *the Principal Act is “amend”*

HON CLIFFORD ANDRE

Is amend, sorry it should be “amended”, is amended, ou'n dir amended selman la i ekrir amend ok? “Is amended by inserting after section 80 the following section”, sa tit sa seksyon i pou “Submission of annual financial statement.”

Section 80(a) i lir koumsa “The Commission shall prepare and submit to the Minister in each financial year an annual financial statement for the next financial year, showing separately the expenditure which is proposed to be met from the internal source of the

Commission; and the sum required from the government to meet other expenses,” nou tir sa (comma) apre sa distinguishing revenue expenditure from other expenditure.”

MR SPEAKER

Mon pa sir lekel *amendment* ou'n propoze la, Onorab Pillay ou pe adres keksoz la?

HON CLIFFORD ANDRE

80(a).

MR SPEAKER

Wi Onorab Pillay ale.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman mon pe zis alert *panel* ki Minister is it *defined*? *I think you mean the Minister for Finance, I think the definition for Minister dan ou Lalwa i Minister For Public Administration.*

So are you submitting it to the Minister for Public Administration or the Minister for Finance?

MR SPEAKER

Mersi. AG eski sa i bezwen ganny klarifye?

THE ATTORNEY GENERAL

MR FRANK ALLY

Mersi Mr Chairman. Wi, so nou ava pou fer kler, e lentansyon

nou a met *Minister for Finance*. Mersi.

MR SPEAKER

Minis wi.

**THE DESIGNATED MINISTER
JEAN-FRANCOIS FERRARI**

Mr Speaker 80(a)(b). *“Other expenses, (comma) distinguishing revenue and expenditure from other expenditure. Revenue expenditure from other expenditure.” That makes sense?*

MR SPEAKER

Wi, Onorab Andre.

HON CLIFFORD ANDRE

Mr Chair mon ti a kontan kekwfa Minis i rebran sa, akoz pou mwan fer sir ki mon'n ganny sa enn korek ki mannyer li i pe dir, i pa - Akoz lo papye, lo dokiman ki nou nou'n gannyen ki nou'n sirkile i ekrir koumsa;

80(a) (b) i ekrir; *“The sum required from the government to meet other expenses”* i annan en *comma* apre sa, nou tir sa *comma* apre sa;- *sorry insert comma sorry, sorry, my mistake, insert comma “so expenses insert comma distinguishing revenue*

expenditure from other expenditure.”

So napa en comma okenn comma apre “*distinguishing revenue expenditure from other expenditure.*” So kekwfa nou bezwen aranz sa bout la, *unless it says what it says*, zot, zot pou pli konnen akoz zot ki'n fer sa *drafting* dan sa konteks. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. AG ou a klarifye ki *wording* oule la si sa ki la? Wi Minis.

**THE DESIGNATED MINISTER
JEAN-FRANCOIS FERRARI**

Mr Speaker. AG i mazinen poudir i *ok*, e LGB osi, mwan i en pti pe drol terminoloji, me mon mazinen i bon. Arrr LGB in war en keksoz ki bon ladan, LOTO. LOTO in war en keksoz ki bon Mr Speaker LOTO i dir i bon, savedir nou ale. Nou *take-off*.

MR SPEAKER

Atann en moman, CEO i anv i fer en remark.

**CEO ANTI-CORRUPTION
COMMISSION MAY DE SILVA**

Ok. Si ou regard anba 80, 80 (2); The Commission shall maintain proper accounts and other relevant records and prepare a statement of accounts in the

form and manner approved by the Auditor General.

80(3); The accounts of the Commission shall be audited by the Auditor General in accordance with the article 158 of the Constitution, ok?

So then you go again for the 80(4), so I just want to understand the distinction between the two. So thank you.

MR SPEAKER

AG, Wi.

**THE ATTORNEY GENERAL
MR FRANK ALLY**

80(4) is with regards to the budget, is for, i annan en pratik where bann MDAs i ganny konsilte lo zot Bidze. Me we wanted to put this dan Lalwa kot Komisyon i prepar e submit dan sak financial year son bann financial statement for the next financial year. Ou war?

E i annan en diferans and 80. Akoz 80 in maintain proper accounts and prepare statement of accounts in the formal, in the manner approved. But la i pou prepar en account, i pou prepar financial statement for the next financial year, so that Minister Finans i kapab donn li en Bidze ki apropiye pou son loperasyon.

This is why, akoz this is why the expenditure which is

supposed to be met from internal sources of the Commission e other sum required from Government pou kapab meet son bann expenditure.

Akoz si nou pran par egzanp lo sours bann funds Komisyon, i kapab bann larzan ki ganny appropriated anba en Appropriation Act i kapab osi larzan ki gannyen par donasyon gifts or Grants from any legal sources. Egzakteman.

So baze lo bann lezot income ki i gannyen e kwa ki Gouvernman prezan, Minister Finans pou appropriate pou li. So i bezwen submit sa avek Minister Finans, pour ki then Minister Finans i kapab fer sir ki i ganny adequate sum pou li kapab son loperasyon.

Yes, you do it but this we want to hold it in the law, in this law. It is done, it is, this is why I said it's a practice, it's a practice that is done but we wanted to put it in the Act ki prezan i vin en legzersis ki ou fer.

Si ou pe fer li deza, komisyon pe fer li deza, *it can use the same, but this is an obligation ki prezan if then the Commission feels that this is not necessary then we can...* Mersi.

MR SPEAKER

LGB wi.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chair mon krwar ki Attorney Zeneral i annan rezon. 80 (a) ki la, ki nou pe regarde devan nou, I dir ki Komisyon i ava anvoy en financial statement in advance kot Gouvernman, kot Minister Finans. I ava dir li dan nou expenditure pou lannen prosenn la, la that is 80 (a).

Lala sa bout ki nou pou meet from our funds ki nou annan deza. E lala sa bout ki nou pou bezwen ki ou pou donn nou en apropiyasyon from the budget pou nou meet.

E dan sa dezyenm bout e sa e kestyon ki Minis in demande, zot pou bezwen fer en detay ant the expenditure ki the revenue expenditure.

Setadir the recurrent expenditure, salaries, goods and services eksetera. And other expenditure setadir capex bann keksoz ki zot pe al fer zot building, zot pe al aste keksoz.

That I think is what they want the distinction to be. Mon krwar, mwan mon lir li koumsa. Mersi.

MR SPEAKER

CEO wi.

CEO ANTI-CORRUPTION MAY DE SILVA

Nou deza annan sa lobligasyon anba *The Public Finance Management Act* e anba, as *Accounting Officer*. Se Minister Finans ki donn nou sa format sa *mechanism* pou nou ranpli sa *request*. Nou fer li *through PPPB*. Nou demann pou nou Bidze.

We already prepare a financial statement every year anyway, e nou anvoy sa kot Oditer Zeneral. So that is separate to sa ki, it is already being done. So, mon pe sey fer manner osi konpran sa zafer revenue.

So tou larzan ki nou ganyen i al dan *Consolidated Funds*. Si nou ganny li koman en *Grant* koman en lasistans *from EU, it goes into the Consolidate Fund*.

Nou napa en kont nou. so mon pe sey fer manner ganny en konprezon ki manner nou, nou pou prepar sa bann *financial statements* pou finans reveni ki antre dan *Consolidated Funds*. So zis pou mwan kapab konpran en pti pe sa zafer *revenue expenditure*. *Thank you.*

MR SPEAKER

Mersi. AG.

THE ATTORNEY GENERAL
MR FRANK ALLY

Mr Chairman mon krwar nou bezwen pa bliye ki Komisyon i en *body corporate*. Petet *Leader* Lopozisyon i a kontan pou tann sa. E baze lo la i annan son fon e i annan son Bidze. I annan son, anba *Part 7 'Finance, account and reports.'* So i dir ou *what he funds of the commission would be.*

So as a body corporate therefore ou en Public Authority, but you are not Government. So baze lo la, Gouvernman i bezwen akoz ou budget dependent, and you are part of public service, ou Appropriation Act pou fer provizyon pou ou Bidze.

Me nou propoz sa provizyon ki parey Onorab Georges in fer li pli kler ki mon'n fer, pou dir si ou annan larzan an traver an term *Grants* pou ou *meet* serten ou bann parey *Consultancy Contracts*, en *building*, serten loperasyon.

Then ou ale ou dir avek Gouvernman mon pou bezwen less, this is what I will need for the following year, for the next, for the following year pou mon Bidze. Mersi.

MR SPEAKER

Byen. LGB wi.

HON BERNARD GEORGES

Tre briyevman, mon krwar CEO i annan e problemm akoz se pa sa ki zot pe fer konmela. Mwan mon sizesyon se met, fer en labstraksyon lo sa ki zot pe fer konmela. *This is an enabling section.* I pou dir ou ki ou bezwen fer *in the further.* Alor se sa ki ou pou bezwen swiv.

MR SPEAKER

Wi LOTO.

HON SEBASTIEN PILLAY

Aprè fodre pa bliye ozordi ou ganny ou en *budget* sere ou. So *basically* ki sa lamannman pe fer se, i en bon. Parey mon'n dir i annan bon keksoz, pa tou keksoz ki mal. *But this gives you the opportunity to set your ceiling. So it is you going forward* avek Finans.

Prezan *it does not preclude* ki ou kapab ouver en *Receivership Account in the future* kot ler ou fer bann *seizure* larzan i al ladan. E Finans i otoriz ou pou servi sa bann larzan. *This does not preclude this.*

So it is forward thinking dan le sans. So ou bezwen fer *abstraction with what is actually happening* parey Onorab Georges in dir.

MR SPEAKER

Mersi. nou kapab *move on* alor. Byen *panel* i ok. Onorab Andre.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. Dernyen seksyon *Transitional Provision.* “*On the commencement of this Act the Chairperson, Vice-Chairperson and Commissioners of the Commission appointed under sub section 6 of the Anti-Corruption Act 2016*”.

Nou pou tir sa *comma,* *delete* sa *comma* after 2016. “*Shall cease to be the Chairperson, Vice-Chairperson or Commissioners.*” *delete* “*as such*”. Akoz i annan ‘*as such*’ ladan.

“*And shall vacate their respective officers*” and *delete* “*such*”, add “*the Chairperson Vice-Chairperson and Commissioner of the Commission shall not be entitled to claim any conversation for the premature termination of the respective terms of their offices or of any contract of services of service which with the Commission.*”

B.

MR SPEAKER

Annou verifye avek *panel* si i ok sa? Korek. Ok Onorab Andre.

HON CLIFFORD ANDRE

B, “the Chief Executive Officer appointed under section 19 of the Anti-Corruption Act 2016 shall be deemed to be the Commissioner”. Nou pou insert en comma after Commissioner. “Appointed on the same terms and condition of employment”. Insert en comma apre employment. “And shall continue until the expire of his or her term of appointment and the provisions of the Anti-Corruption Act 2016 as amended by this Act,”

Nou pou insert en comma after ‘Act’, “shall apply as if he or she was appointed under the Anti-Corruption Act 2016 as amended by this Act”.

Avek sa Mr Speaker mon ti a kontan remersye ou akoz sa i dernyen lamannman ki mon’n gannyan koman Chair Bills Committee. Mon ti a osi kontan remersye Bills Committee ek panel e tou Manm ki’n pran letan pou ekout nou. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. *LGB.*

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chair mon anvi zis demann en leskiz avek Lasanble. Mon’n realize ki dan tou bann komanter dan *margin* mon’n ganny en tit. Mon pa’n fer sa ekspres pou ponp mon

lekor, mon pe servi mon *computer COMESA*. E se *IT* laba ki’n konfigir li koumsa. Alor *that is basically the reason*. Mersi.

MR SPEAKER

Byen. Zis formelman mon pa ankor demann *panel* lo dernyen seksyon ki Onorab Andre in lir. Korek *panel*? Wi Minis. Yes.

THE DESIGNATED MINISTER JEAN- FRANCOIS FERRARI

Zis i ka piblik pe ekoute mon krwar tou bann Manm i okouran anba *Transitional Provisions 23 (b)*. Sa dimoun ki pe okip post *Chief Executive Officer* e ki *take over the new post of Commissioner, in that case* Ms De Silva ki la o bor mwan, i kontinyen ziska lafen sa term.

E sa term i kont pou en term e nenport dimoun ki dan sa *post* i *eligible for reappointment only one other term*. E menm kondisyon i aplike pou Ms De Silva ki la avek nou. Apart sa nou dakor Mr Speaker.

MR SPEAKER

Be nou’n ariv a lafen bann *amendments*. So i napa naryen ki nou bezwen pas lo vot? Korek? Byen me avek sa nou a kapab retourn dan Staz

Lasanble pou nou kapab prosede avek *Third Reading*. E nou pa pou bliy *as amended*. *LGB* mon a demann ou pou fer Mosyon pou *Third Reading*.

Pardon. Mon war Onorab Andre in lev lanmen. wi.

HON CLIFFORD ANDRE

Mr Chair, ti annan en *issue* ki mon ti'n met devan Minis taler ki par lefe ki nou pa'n lir antye. I annan lapwentman *Commissioner* ki 5an e *Advisory Council* ki 3an. So si zot pou fer 2 term, *Advisory Council* i pa donn nou kantite letan i pou fer, eski sa i pa, swa i en omisyon oubyen *deliberate* i sipoze koumsa?

Parske letan i pou fer 5an si sa *Advisory Council* pa fer 5an a mon avi i reste 2an. So i pou annan en lot *Advisory Council* ki posibleman pa konn sityasyon ki'n arive. So i zis sa ki mon ti'n met devan latansyon Minis taler. Be mon'n omite letan, akoz nou pa'n pas lo *Advisory Council* son term ki i fer.

So mon ti a zis demande ki nou, si sa i *deliberate* oubyen i en lerer? Mersi.

MR SPEAKER

AG in *nod*. So wi AG?

THE ATTORNEY GENERAL **MR FRANK ALLY**

Bon sa i *part of*, i *deliberate*. Pou reponn ou kekyon.

MR SPEAKER

Tre byen. Nou'n pas dan Staz Lasanble e mon envit *LGB* pou fer Mosyon *Third Reading*.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, anba *Order 76 (1)* mon *move* ki *Anti-Corruption (Amendment) Bill, 2021 as amended* i ganny lir en Trwazyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mon a ganny segonnman silvouple. Onorab Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Mosyon i ganny segonde. Mersi.

MR SPEAKER

Byen nou a pran vot lo Mosyon pou *Third Reading*. Manm ki an faver lev lanmen silvouple. Bon okenn ki kont?

Bon Mosyon lo *Formal Third Reading Anti-Corruption (Amendment) Bill, 2021 as amended* in ganny 22 vot pour, 0 vot kont, e 7 abstansyon. Alor sa *Bill* in pase lo *Third Reading*. E mon ava envit Madanm Clerk pou fer *Formal Third Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *This Act may be cited as the Anti-Corruption (Amendment) Act 2021.* Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Avek sa, sa *Bill* in pas dan Lalwa. Bon me mersi pou zot partisipasyon pou en long lazournen travay. Avek sa mon pou dir mersi e orevwar Minis ek *panel*. E mon a dir zot bonn fen apre midi en nou a reste nou a gard Lasanble pou en pti moman silvouple. Mersi.

(THE DESIGNATED MINISTER AND HIS DELEGATION WAS EXCUSED FROM THE HOUSE)

MR SPEAKER

Bon avan nou *adjourn* mon bezwen dil avek enn de pti *matter*. Premye Onorab Henrie in demann mwan an ekrir pou li *according to Standing Order 40 (1)* pou li *raise en matter of privilege*. E mon pe akord li lentansyon pou fer sa. Onorab Henrie. E mon a, en pti moman Onorab Henrie mon a retourn lo 40.

Ok. E anba order 40 (3) i spesifye ki "*when called by the Speaker*" Manm i "*a briefly state the grounds on which the matter believes that the matter is*

affects the privileges of the Assembly". Alor Onorab Henrie en *statement* bref.

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi ankor enn fwa tou dimoun. Mr Speaker an akor avek *Order 40* mon'n demann ou an ekrir wi pou lev en *matter of privilege*, ki mon krwar in dan lentervansyon en Manm bomaten. Onorab Johan Loze.

Kot in devwal serten lenformasyon privezye ki in gannyen koman Manm *Bills Committee*. E ki'n fors *Chairman Bills Committee* pou entervenir e met serten klarifikasyon.

E ki'n osi fors mwan koman *Chairman Standing Orders Committee* pou rapel Lasanble nou Kod Kondwit. E osi *Leader of Government Business* pou rapel nou *Rules of Procedures for Committees*.

E a mon avi mon santi poudir sa Manm ki mon idantifye in kon tradwir nou Kod Kondwit koman Manm Lasanble. E in osi kon tradwir bann prosedir ki merit ganny swiv dan Komite.

Mon anvi lev sa size Mr Speaker, akoz mon krwar i ase serye. E mon konnen en Manm i ganny mansyonnen dan en *matter of privilege*, i bezwen

ganny akorde *due process* pou eksplik son lekor dapre lord 40 (6).

Mon lentansyon Mr Speaker, i se ki pou mwan table en Mosyon apre ki nou retournen dan *recess*. E pou demande ki Lasanble i sanksyon sa Manm ki mon'n idantifye dan mon lentervansyon. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Bon anba *Order* 40 (4) mon le dir, (non esper mwan) Mon le dir ki mon konsidere ki sa *matter* ki Onorab Henrie in *raise* i ase konsekan koman en *breach Code of Conduct* Lasanble. E sa i kler pou mwan. E dan sa ka mon akord Onorab Henrie sa permisyon pou li anmenn sa Mosyon.

Me selman mon le fer kler, sa Mosyon nou pou pran li apre *recess*, apre *the next* trimes. Me dan sa ka anba *Standing Order* ler mon'n fer sa deklarasyon, i napa naryen plis ki bezwen ganny dir lo la, eksepte pou afirman ki sa Manm ki konsernen i pou gannyen *due process* dan Lasanble.

Alor nou pa pe permet okenn diskisyon lo la. Nou a pran sa Mosyon ler i arive e zot a ganny sans adres li e sa i

dapre *Standing Order*. Mersi. Napa. Non, *ok* mon annan en lot pwen prezan.

Mon annan en lot pwen ki mon le adrese. E sa i an relasyon avek *statement* ki Onorab Pillay ti fer dan Lasanble.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mr Speaker, i annan en keksoz ki pe pase la. Onorab Arissol pe kit son *microphone on*. Be ki mannyer Onorab Henrie in *mislead* Lasanble avek *Rules and Procedures for Committees!*

(Interruption)

MR SPEAKER

Non.

HON SEBASTIEN PILLAY

Be non, Mr Speaker. I pa korek sa. Ou'n *mislead* Lasanble. Ou'n *mislead* Lasanble.

MR SPEAKER

Mon pa pou permet okenn lentervansyon. Ekout mwan. Mon le adres *statement* ki Onorab Pillay ti fer dan Lasanble bomaten. Mon'n ekout en *recording press conference* Minister Lasante apre midi. E dan sa *recording* zofisye lasante ti ganny demande kestyon an referans avek *statement* Onorab Pillay.

E Dr Louange in afirmen ki napa okenn ka madanm ansent ki'n ganny admet anba tretman dan zot lopital. E alor i pa konpran lo ki pwen Onorab Pillay ti pe fer referans. E in demande (Onorab Pillay esper mwan silvouple)

E in demande ki tou dimoun ki enkli Lasanble i pran tre byen atansyon avan zot fer okenn *statement* lo statistik COVID. Afen ki nou pa mal enform dimoun. E osi in fer le pwen ki sa bann *statement* koumsa i kapab koz lenkyetid dan piblik.

Alor in demann, e aköz sa, mon pran sa serye- e se aköz sa ki mon pe adres sa dan Lasanble la apre midi avan nou terminen.

E an konsekans avek sa, a lavenir mon pou demande ki okenn *statement* ki en Manm pou demande pou fer dan Lasanble, i pou bezwen ganny donn ek mwan an ekrire, pou mon war egzakteman ki i annan dan sa *statement*. So sa i le ka.

E lo la osi mon desizyon i final e mon pa pe pran okenn largiman.

Bon avek sa mon pa pe pran okenn largiman Onorab Pillay. Avek sa mon pou dir tou dimoun mersi e nou pe termin travay pou sa lannen. In en long peryod.

(Interruption)

MR SPEAKER

Silvouple. Onorab Pillay ek Onorab Loze reste trankil silvouple.

(disruption off-mic)

MR SPEAKER

Reste trankil silvouple. Mon pa war okenn rezon aköz mon bezwen donn zot laparol la. Mon'n fer en desizyon e mon'n anons li koumsa. Donk mon pe....

(Interruption)

MR SPEAKER

Onorab Pillay pou dernyen fwa mon pe demann ou reste trankil e gard lord!

HON JOHAN LOZE

(Off-mic)

(Interruption)

MR SPEAKER

Onorab Loze mon pa permet ou pou servi sa bann term Diktatir avek mwan. *Ok*. Onorab Loze met ou lanmen anba sinon mon pou demann ou pou kit lasal. Silvouple Onorab Loze. Mersi.

(APPLAUSE)

(Interruption)

MR SPEAKER

Mon dir zot nou pe *adjourn*.

(Interruption)

MR SPEAKER

Onorab Loze ek Onorab Pillay mon pe demann zot pou kit lasal silvouple.

(APPLAUSE)

(All members from US party left the House.)

MR SPEAKER

Bon i reste mon pou remersye bann Manm Lasanble pou zot travay pou sa ...

(Off-mic)

MR SPEAKER

Mon a ganny lord silvouple! I reste pou mwan remersye Lasanble pou zot travay pou sa long peryod ki mon konnen in long e difisil.

E mon remersye osi bann Manm nou *staff* ki'n akonpany nou sirtou pou bokou lazournen kot nou'n travay lontan apre ler normal. In en gran sakrifis lo zot.

E mon espere nou pe al pran sa *recess*, e mon espere ki premyerman i ava en loportinite pou bann Manm ratrap en pti pe lo zot lavi familyal e zot responsabilite kominoter. Enkli avek zot bann *constituents*.

E pou bann Manm *staff* Lasanble nou'n aksepte, nou'n deside ki Lasanble pou fermem semenn prosenn, pou permet *staff* osi ganny sa peryod rekiperasyon apre zot bann long lazournen.

E mon a osi pran lokazyon pou mwan remersye *SBC* pou zot *coverage* nou travay pou tou sa bann letan. Byen. E mon le anonse ki nou pran *recess* apartir ozordi e Lasanble pou retournen le 10 Me 2021. Donk mersi e, 2021. Donk mersi e bon sezour. Mersi. Nou *adjourn*.

(APPLAUSE)

(ADJOURNMENT)

